ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

22-0012_164-231_18b.indd 1 18/10/2017 11:30

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Συγγραφέας: **ΜΙΧ. Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ**

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ 2007-2013
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι διορθώσεις πραγματοποιήθηκαν κατόπιν έγκρισης του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

22-0012_164-231_18b.indd 2 18/10/2017 11:30

Η αξιολόγηση, η κρίση των προσαρμογών και η επιστημονική επιμέλεια του προσαρμοσμένου βιβλίου πραγματοποιείται από τη Μονάδα Ειδικής Αγωγής του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

Η προσαρμογή του βιβλίου για μαθητές με μειωμένη όραση από το ΙΤΥΕ – ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ πραγματοποιείται με βάση τις προδιαγραφές που έχουν αναπτυχθεί από ειδικούς εμπειρογνώμονες για το ΙΕΠ.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ

22-0012_164-231_18b.indd 3 18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 4 18/10/2017 11:30

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΜΙΧ. Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Η συγγραφή και η επιστημονική επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – ΛΥΚΕΙΟΥ

Τόμος 3ος

Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

22-0012_1-88_18b.indd 5 15/09/2017 16:32

Το βιβλίο αυτό είναι συνοψισμένη μορφή του έργου «Γραμματική της αρχαίας ελληνικής» του Μιχ. Χ. Οικονόμου, έκδοσης 1971 του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη).

Η συνόψιση του βιβλίου έγινε με ευθύνη του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (ΚΕΜΕ).

22-0012_164-231_18b.indd 6 18/10/2017 11:30

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

(Ανεξάρτητα από το γένος, τον αριθμό και την πτώση της κάθε συντομογραφίας, νοούνται ανάλογα με τα συμφραζόμενα, και τα άλλα γένη, οι πτώσεις και οι αριθμοί, καθώς και τα παράγωγα επιρρήματα).

αδύν(ατο)

αθροιστ(ικό)

αιγυπτ(ιακός)

αιτ-ιατ(ική)

αιτιολογ(ικός)

αι(ώνας)

αμετάβ(ατο)

αναδιπλ(ασιασμός)

αναφορ(ικός)

αντίθ(ετο)

αντων(υμία)

ανώμ(αλο)

αόρ(ιστος)

απαρ-έμφ(ατο)

αποθετ(ικό)

απρόσ(ωπο)

αριθμ-ητ(ικό)

αρ-ιθμ(ός)

αρσ-εν(ικό)

αρχ(αίος)

αρχ(ικός)

ασυναίρ(ετος)

αττ(ικός)

αύξ(ηση)

αφηρημ(ένο)

αφωνόλ(ηκτα)

άχρ(ηστος)

αχώρ(ιστο)

βαρύτ(ονα)

βλ(έπε)

γεν(ική)

γραμμ(ατικός)

22-0012_164-231_18b.indd 5 18/10/2017 11:30

δευτερόκλ(ιτα)

δηλ(αδή)

διαζευκτ(ικός)

διάθ(εση)

δικατάλ(ηκτα)

δοτ(ική)

δυϊκ(ός)

ελλ-ην(ικός)

εμπρόθ(ετος)

ενεργ-ητ(ικός)

ενεστ-ώτ(ας)

ενεστ-ωτ(ικός)

εν-ικ(ός)

ενν(οεῖται)

ενρινόλ(ηκτα)

επίθ(ετο)

επιθ(ετικός)

επίρρ(ημα)

επιρρ(ηματικός)

επιφων(ήματα)

επιφωνηματ(ικός)

ευκτ(ική)

εύχρ(ηστος)

θ(έμα)

θέμ(ατος)

θεματ(ικό)

θετ(ικός)

θηλ(υκό)

ιστ(ορικοί)

ιων(ικό)

κ(αι) α(κόλουθα) [ύστερα από αριθμό]

κ(αι) ά(λλα)

κ(αι) α(λλού)

κ(αι) ε(ξής)

κ(αι) τ(α) λ(οιπά)

κατ-άλ(ηξη)

κατάλ(ογος)

καταχρηστ(ικός)

κάτ(οικος)

κεφ(άλαιο)

κλ-ητ(ική)

22-0012_164-231_18b.indd 6 18/10/2017 11:30

κλ-ίσ(η)

κύρ(ιο)

κυριολ(εκτικά)

λ(έξη)

λ(όγου) χ(άρη)

μέλλ-οντ(ας)

μέσ(ος)

μεταβ(ατικό)

μ(ε)τ(α)β(ατικό)

μεταγ-εν(έστερος)

μ(ε)τ(α)γ(ε)ν(έστερο)

μετάθ(εση)

μεταφορ(ικά)

μ(ε)τ(α)φ(ορικά)

μ(ετά) Χ(ριστόν)

μετ(οχή)

μονολεκτ(ικός)

Νεοελλ-ην(ική)

Γραμμ(ατική)

νεοελλ(ηνικός)

νεότ(ερα)

οδοντ(ικός)

Ο(ργανισμός) Ε(κδόσεως)

Σ(χολικών) Β(ιβλίων)

ομηρ(ικό)

όν(ομα)

ον-όμ(ατα)

ον-ομ-αστ(ική)

οξύτ(ονα)

ορθογραφ(ικός)

οριστ(ική)

ουδ-έτ(ερο)

ουσ-ιαστ(ικό)

παθ-ητ(ικός)

π(αρά)β(αλε)

παράγ(ωγα)

παραγωγ(ικός)

π(αραδείγματος) χ(άρη)

παρακ-είμ(ενος)

π(α)ρ(α)κ(εί)μ(ενος)

παρασύνθ(ετο)

παρατ-ατ(ικός)

22-0012_164-231_18b.indd 7 18/10/2017 11:30

π(α)ρ(α)τ(ατικός)

παραχωρητ(ικός)

παροξύτ(ονα)

περισπώμ(ενα)

περιφρ-αστ(ικός)

πίν(ακας)

πλ-ηθ-υντ(ικός)

ποιητ(ικός)

πρόθ(εση)

προσδ(ιορισμός)

προσηγ-ορ(ικό)

προστ-ακτ(ική)

προσ-ωπ(ικός)

πρόσ(ωπο)

προφ(έρεται)

προφ(ορά)

π(ρο) Χ(ριστού)

ρ-ήμ(α)

ρ-ημ-ατ(ικός)

σ-ελ(ίδα)

σημ(είωση)

σημασ(ία)

σιγμόλ(ηκτα)

σπάν(ια)

σπαν(ιότερα)

στερητ(ικό)

συγκρ(ιτικός)

συγχων(ευμένη)

συζ(υγία)

συμπερασματ(ικός)

σύμφ(ωνο)

συμφωνόλ(ηκτα)

συναίρ(εση)

σύνδ(εσμος)

συνηθ(έστερα)

συνήθ(ως)

συνηρ-ημ(ένος)

συνθ-ετ(ικό)

σύνθ(ετο)

συντ-ελ-εσμ(ένος)

συνών(υμα)

τρικατάλ(ηκτα)

22-0012_164-231_18b.indd 8 18/10/2017 11:30

υγρόλ(ηκτα)

υπερθ(ετικός)

υπερσ-υντ-έλ(ικος)

υποθετ(ικός)

υποκείμ(ενο)

υποκορ(ιστικό)

υποσημ(είωση)

υπ-οτ-ακτ(ική)

φων(ήεν)

φωνηεντόλ(ηκτα)

χαρακτ(ήρας)

χρον(ικός)

χρ(όνοι)

§ παράγραφος

§§ παράγραφοι

˘ θέση βραχύχρονου φωνήεντος

¯ θέση μακρόχρονου φωνήεντος

22-0012_164-231_18b.indd 9 18/10/2017 11:30

21ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -Ω) ΒΑΡΥΤΟΝΑ

276. Στα βαρύτονα ρήματα της α΄ συζυγίας, όπως είδαμε (§ 264 και § 265), ανήκουν: α) τα **φωνηεντόληκτα ασυναίρετα:** λύ-ω, παιδεύ-ω κ.ά.· β) τα **αφωνόληκτα** (δηλ. όσα έχουν χαρακτήρα κ, γ, χ - π, β, φ - τ, δ, θ):

277. ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ενεστ.	Ενικ.	λ'ῡ-ω λύ-εις λύ-ει	λύ-ω λύ-ῃς λύ-ῃ
	Πληθ.	λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν)	λύ-ωμεν λύ-ητε λύ-ωσι(ν)
	Δυϊκ.	— λύ-ετον λύ-ετον	— λύ-ητον λύ-ητον
Παρατ.	Ενικ.	ἔ-λῡ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε	
	Πληθ.	ἐ-λύ-ομεν ἐ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	
	Δυϊκ.	— ἐ-λύ-ετον ἐ-λυ-έτην	

22-0012_164-231_18b.indd 10 18/10/2017 11:30

πλέκ-ω, γράφ-ω, πείθ-ω κ.ά.· γ) τα **υγρόληκτα** και **εν-ρινόληκτα** (δηλ. όσα έχουν χαρακτήρα λ, ρ - μ, ν): ἀγγέλλ-ω, σπείρ-ω, νέμ-ω, μέν-ω κ.ά.

Παρακάτω δίνεται ως παράδειγμα η κλίση του ρ. λύω - λύομαι (βαρύτονο ρήμα, φωνηεντόληκτο). Με βάση το ρήμα αυτό και με ορισμένες διαφορές κλίνεται καθεμιά από τις παραπάνω κατηγορίες ρημάτων.

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ (λύ-ω, θ. λῡ- και λῠ-)

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι	– λῦ-ε λυ-έτω	λύ-ειν	λύ-ων
λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	– λύ-ετε λυ-όντων[2] ή λυ-έτωσαν		λύ-ουσα
– λύ-οιτον λυ-οίτην	– λύ-ετον λυ-έτων		λῦ-ον

22-0012_164-231_18b.indd 11 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Μέλ-λοντ.	Ενικ.	λ'ῡ-σω λύ-σεις λύ-σει	
	Πληθ.	λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)	
	Δυϊκ.	— λύ-σετον λύ-σετον	
Αόρι-στος	Ενικ.	ἔ-λῡ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν)	λύ-σω λύ-σῃς λύ-σῃ
	Πληθ.	ἐ-λύ-σαμεν ἐ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	λύ-σωμεν λύ-σητε λύ-σωσι(ν)
	Δυϊκ.	— ἐ-λύ-σατον ἐ-λυ-σάτην	— λύ-σητον λύ-σητον

22-0012_164-231_18b.indd 12 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λύ-σοιμι λύ-σοις λύ-σοι			λύ-σων
λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν	λύ-σουσα
– λύ-σοιτον λυ-σοίτην			λῦ-σον
λύ-σαιμι λύ-σαις ἡ λύ-σει-ας λύ-σαι ἡ λύ-σειε(ν)[1]	– λῦ-σον λυ-σάτω		λύ-σας
λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἡ λύ-σειαν	– λύ-σατε λυ-σάντων[2] ἡ λυ-σάτωσαν	λῦ-σαι	λύ-σασα
– λύ-σαιτον λυ-σαίτην	– λύ-σατον λυ-σάτων		λῦ-σαν

1. Οι τύποι της ευκτικής του αορ. σε -ειας, -ειε(ν), -ειαν λέγονται **αιολικοί** και είναι πιο εύχρηστοι από τους άλλους. 2. Οι τύποι του γ΄ πληθυντικού της προστακτικής σε -ντων είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους σε -τωσαν.

22-0012_164-231_18b.indd 13 18/10/2017 11:30

Χρόνοι		Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Παρα-κείμε-νος	1.	Ενικ.	λέ-λῠ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε	λε-λύ-κω λε-λύ-κῃς λε-λύ-κῃ
		Πληθ.	λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	λε-λύ-κωμεν λε-λύ-κητε λε-λύ-κωσι(ν)
		Δυϊκ.	— λε-λύ-κατον λε-λύ-κατον	— λε-λύ-κητον λε-λύ-κητον
	2.	Ενικ.	λε-λυ-κὼς -κυῖα -κὸς ὦ ᾖς ᾖ[3]	
		Πληθ.	λε-λυ-κότες -κυῖαι -κότα ὦμεν ἦτε ὦσι	
		Δυϊκ.	λε-λυ-κότε -κυία -κότε — ἦτον	

1. Μονολεκτ. 2. Περιφραστ.

3. Ο περιφραστικός παρακείμ. στην υποτακτική και την ευκτική της ενεργητικής φωνής είναι πιο εύχρηστος από το μονολεκτικό· στην προστακτική της

22-0012_164-231_18b.indd 14 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑ-ΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι	(εύχρηστος ο περιφρα-στικός)	λε-λυ-κέναι	λε-λυ-κὼς
λε-λύ-κοιμεν λε-λύ-κοιτε λε-λύ-κοιεν			λε-λυ-κυῖα
— λε-λύ-κοιτον λε-λυ-κοίτην			λε-λυ-κὸς
λελυκὼς κτλ. εἴην εἴης εἴη[3]	λελυκὼς κτλ. — ἴσθι ἔστω		
λελυκότες κτλ. εἴημεν (εἶμεν) εἴητε (εἶτε) εἴησαν (εἶεν)	λελυκότες κτλ. — ἔστε ἔστων		
λελυκότε κτλ. — εἴητον (εἶτον) εἰήτην (εἴτην)	λελυκότε κτλ. — ἔστον ἔστων		

ενεργητικής φωνής κανονικά σχηματίζεται μόνο περιφραστικός παρακείμενος (σπάνια μονολεκτικός: λέ-λυ-κε, λε-λυ-κέτω κτλ.).

22-0012_164-231_18b.indd 15 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Υπερ-συντέλ.	Ενικ.	ἐ-λε-λύ-κειν[1] ἐ-λε-λύ-κεις[1] ἐ-λε-λύ-κει[1]	
	Πληθ.	ἐ-λε-λύ-κεμεν[2] ἐ-λε-λύ-κετε[2] ἐ-λε-λύ-κεσαν[2]	
	Δυϊκ.	ἐ-λε-λύ-κετον ἐ-λε-λυ-κέτην	
Συντελ. Μέλλο-ντας	Ενικ.	λε-λυ-κὼς κτλ. ἔσομαι ἔσει (-ῃ) ἔσται	
	Πληθ.	λε-λυ-κότες κτλ. ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται	
	Δυϊκ.	λε-λυ-κότε κτλ. – ἔσεσθον ἔσεσθον	

1. Αρχαιότεροι τύποι: ἐλελύκη(ν), ἐλελύκης, ἐλελύ-κη. 2. Μεταγενέστεροι τύποι: ἐλελύκειμεν, ἐλελύκει-τε, ἐλελύκεισαν.

22-0012_164-231_18b.indd 16 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑ-ΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λελυκὼς ἐσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο			
λελυκότες ἐσοίμεθα ἔσοισθε ἔσοιντο		λελυκὼς ἔσεσθαι	λελυκὼς ἐσόμενος
λελυκότε – ἔσοισθον ἐσοίσθην			

22-0012_164-231_18b.indd 17 18/10/2017 11:30

278. ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΜΕΣΗΣ
(λύ-ομαι = λύνω τον εαυτό μου)

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ενεστ.	Ενικ.	λ'ῡ-ομαι λύ-ῃ(-ει)[1] λύ-εται	λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ηται
	Πληθ.	λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	λυ-ώμεθα λύ-ησθε λύ-ωνται
	Δυϊκ.	— λύ-εσθον λύ-εσθον	— λύ-ησθον λύ-ησθον
Παρατ.	Ενικ.	ἐ-λῡ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο	
	Πληθ.	ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	
	Δυϊκ.	— ἐ-λύ-εσθον ἐ-λυ-έσθην	

1. Οι τύποι του β΄ ενικού της μέσης φωνής σε -ει έγιναν αργότερα πιο εύχρηστοι από τους αρχαιότερους τύπους σε -ῃ. Αλλά γράφεται πάντα με -ει το β΄ εν. των ρ. βούλομαι, οἴομαι, ὄψομαι: βούλει, οἴει, ὄψει.

22-0012_164-231_18b.indd 18 18/10/2017 11:30

ΦΩΝΗΣ (§ 258, β) ΜΕ ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (§ 247, β)

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο	– λύ-ου λυ-έσθω	λύ-εσθαι	λυ-όμενος
λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	– λύ-εσθε λυ-έσθων[2] ή λυ-έσθωσαν		λυ-ομένη
– λύ-οισθον λυ-οίσθην	– λύ-εσθον λυ-έσθων		λυ-όμενον

2. Οι τύποι του γ΄ πλ. της προστακτικής σε -σθων είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους σε -σθωσαν. 3. Στην προστακτική της μέσης φωνής ο μονολεκτικός παρακείμενος είναι πιο εύχρηστος από τον περιφραστικό (λελυμένος -η -ον ἴσθι, ἔστω κτλ.).

22-0012_164-231_18b.indd 19 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Μέσος Μέλλ.	Ενικ.	λύ-σομαι λύ-σῃ(-ει)[1] λύ-σεται	
	Πληθ.	λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται	
	Δυϊκ.	– λύ-σεσθον λύ-σεσθον	
Μέσος Αόριστος α΄	Ενικ.	ἐ-λῡ-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο	λύ-σωμαι λύ-σῃ λύ-σηται
	Πληθ.	ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύ-σαντο	λυ-σώμεθα λύ-σησθε λύ-σωνται
	Δυϊκ.	– ἐ-λύ-σασθον ἐ-λυ-σάσθην	– λύ-σησθο λύ-σησθον

1. Οι τύποι του β΄ ενικού της μέσης φωνής σε -ει έγιναν αργότερα πιο εύχρηστοι από τους αρχαιότερους τύπους σε -ῃ. Αλλά γράφεται πάντα με -ει το β΄ εν. των ρ. βούλομαι, οἴομαι, ὄψομαι: βούλει, οἴει, ὄψει.

22-0012_164-231_18b.indd 20 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο		λύ-σεσθαι	
λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο			
– λύ-σοισθον λυ-σοίσθην			
λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο	– λῦ-σαι λυ-σάσθω		λυ-σάμενος
λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	– λύ-σασθε λυ-σάσθων[2] ή λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι	λυ-σαμένη
– λύ-σαισθον λυ-σαίσθην	– λύ-σασθον λυ-σάσθων		λυ-σάμενον

---

2. Οι τύποι του γ΄ πλ. της προστακτικής σε -σθων είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους σε -σθωσαν.

22-0012_164-231_18b.indd 21 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Παρακείμ.	Ενικ.	λέ-λῠ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται	λελυμένος -η -ον ὦ ᾖς ᾖ
	Πληθ.	λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	λελυμένοι -αι -α ὦμεν ἦτε ὦσι(ν)
	Δυϊκ.	– λέ-λυ-σθον λέ-λυ-σθον	λελυμένω -α -ω – ἦτον ἦτον
Υπερσυ-ντέλ.	Ενικ.	ἐ-λε-λ'ῠ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το	
	Πληθ.	ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	
	Δυϊκ.	– ἐ-λέ-λυ-σθον ἐ-λε-λύ-σθην	

22-0012_164-231_18b.indd 22 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λελυμένος -η -ον εἴην εἴης εἴη	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω[3]	λε-λύ-σθαι	λε-λυ-μένος
λελυμένοι -αι -α εἴημεν (εἶμεν) εἴητε (εἶτε) εἴησαν (εἶεν)	— λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων[2] ή -σθωσαν		λε-λυ-μένη
λελυμένω -α -ω — εἴητον (εἶτον) εἰήτην (εἴτην)	— λέ-λυ-σθον λε-λύ-σθων		λε-λυ-μένον

3. Στην προστακτική της μέσης φωνής ο μονολεκτικός παρακείμενος είναι πιο εύχρηστος από τον περιφραστικό (λελυμένος -η -ον ἴσθι, ἔστω κτλ.).

22-0012_164-231_18b.indd 23 18/10/2017 11:30

Χρόνοι		Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	
Συντελε-σμένος Μέλλ.	1,	Ενικ.	λε-λ'ῡ-σομαι -σῃ (-σει)[1] -σεται		
		Πληθ.	λε-λυ-σόμεθα -σεσθε -σονται		
		Δυϊκ.	– λε-λύ-σεσθον -σεσθον		
	2,	Ενικ.	λελυμένος -η -ον ἔσομαι ἔσει ἔσται		
		Πληθ.	λελυμένοι -αι -α ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται		
		Δυϊκ.	λελυμένω -α -ω – ἔσεσθον ἔσεσθον		

1. Μονολεκτ. **2.** Περιφραστ.

1. Βλ. υποσ. 1 σελ. 18 / 168.

22-0012_164-231_18b.indd 24 18/10/2017 11:30

	ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣ-ΤΑΚΤΙ-ΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
	λε-λυ-σοίμην -σοιο -σοιτο			λε-λυ-σόμενος
	λε-λυ-σοίμεθα -σοισθε -σοιντο		λε-λύ-σεσθαι	λε-λυ-σομένη
	– λε-λύ-σοισθον -σοίσθην			λε-λυ-σόμενον
	λελυμένος -η -ον ἐσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο			λελυμένος ἐσόμενος κτλ.
	λελυμένοι -αι -α ἐσοίμεθα ἔσοισθε ἔσοιντο		λελυμένος ἔσεσθαι	
	λελυμένω -α -ω – ἔσοισθον ἐσοίσθην			

22-0012_164-231_18b.indd 25 18/10/2017 11:30

279. ΒΑΡΥΤΟΝΟ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΟ ΡΗΜΑ ΜΕΣΗΣ (§ 258, β)

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Ενεστ.	Ενικ.	λύ-ομαι λύ-ῃ(-ει) λύ-εται κτλ.	λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ηται κτλ.
		(όπως στη μέση διάθεση)	
Παρατ.	Ενικ.	ἐ-λυ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	
Παθητ. Μέλλοντας α΄	Ενικ.	λυ-θήσομαι λυ-θήσῃ(-σει) λυ-θήσεται	
	Πληθ.	λυ-θησόμεθα λυ-θήσεσθε λυ-θήσονται	
	Δυϊκ.	— λυ-θήσεσθον λυ-θήσεσθον	

22-0012_164-231_18b.indd 26 18/10/2017 11:30

ΦΩΝΗΣ ΜΕ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (§ 247, γ)
(λύ-ομαι = λύνομαι από άλλον)

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑ-ΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. (όπως στη μέση διάθεση)	λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι	λυόμενος
λυ-θησοίμην λυ-θήσοιο λυ-θήσοιτο			λυ-θησόμενος
λυ-θησοίμεθα λυ-θήσοισθε λυ-θήσοιντο		λυ-θήσεσθαι	λυ-θησομένη
— λυ-θήσοισθον λυ-θησοίσθην			λυ-θησόμενον

22-0012_164-231_18b.indd 27 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Παθητ. Αόριστος α΄	Ενικ.	ἐ-λύ-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη	λυ-θῶ λυ-θῇς λυ-θῇ
	Πληθ.	ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι(ν)
	Δυϊκ.	– ἐ-λύ-θητον ἐ-λυ-θήτην	– λυ-θῆτον λυ-θῆτον[1]
Παρακ.	Ενικ.	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	λελυμένος ὦ ᾖς ᾖ κτλ.
		(όπως στη μέση διάθεση)	

1. Οι τύποι αυτοί σχηματίστηκαν με συναίρεση από τους τύπους λυ-θή-ω, λυ-θή-ῃς, λυ-θή-ῃ κτλ.
2. Από τους τύπους λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ή λυ-θε-ῖ-μεν κτλ. (βλ. § 283).
3. Οι τύποι λυθεῖμεν, λυθεῖτε, λυθεῖεν είναι πιο εύχρηστοι από τους τύπους λυθείημεν, λυθείητε, λυθείησαν.

22-0012_164-231_18b.indd 28 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λυ-θείην[2] λυ-θείης λυ-θείη	– λύ-θητι[4] λυ-θήτω	λυ-θῆναι[5]	λυ-θεὶς
λυ-θείημεν (-θεῖμεν) λυ-θείητε (-θεῖτε) λυ-θείησαν (-θεῖεν)[3]	– λύ-θητε λυ-θέντων ή λυ-θήτωσαν		λυ-θεῖσα
– λυ-θεῖτον λυ-θείτην	– λύ-θητον λυ-θήτων		λυ-θὲν[6]
λελυμένος -η -ον εἴην εἴης εἴη κτλ.	– λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι	λε-λυ-μένος
(όπως στη μέση διάθεση)			

4. Από αρχικό τύπο λύθηθι. -
5. Με συναίρεση από αρχικό τύπο λυ-θη-έναι. -
6. Από αρχικούς τύπους λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θὲ-ντ (βλ. § 64, 6, § 67, 2 γ και § 64, 7).

22-0012_164-231_18b.indd 29 18/10/2017 11:30

Χρόνοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
Υπερσ.	Ενικ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ. (όπως στη μέση διάθεση)	
Συντελ. Μέλλοντας	Ενικ.	λε-λύ-σομαι λε-λύ-σῃ(-ει) λε-λύ-σεται κτλ.	

Γενικές παρατηρήσεις στο σχηματισμό των ρηματικών τύπων της α΄ συζυγίας

1. Συστατικά μέρη των μονολεκτικών τύπων

280. Οι διάφοροι μονολεκτικοί τύποι των ρημάτων της α΄ συζυγίας δε σχηματίζονται μόνο από ένα γυμνό θέμα και μια κατάληξη, παρά και από άλλα στοιχεία. Έτσι συστατικά μέρη των μονολεκτικών τύπων στα ρήματα της α΄ συζυγίας είναι: η **προσωπική κατάληξη,** το

22-0012_164-231_18b.indd 30 18/10/2017 11:30

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣ-ΤΑ-ΚΤΙ-ΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο (όπως στη μέση διάθεση)		λε-λύ-σεσθαι	λε-λυ-σόμενος

θεματικό φωνήεν, το **εγκλιτικό φωνήεν,** ο **χρονικός χαρακτήρας** και το **χρονικό πρόσφυμα.** Αυτά μαζί με το αρχικό θέμα και την αύξηση και τον αναδιπλασιασμό (όπου υπάρχουν) απαρτίζουν κανονικά τον κάθε ρηματικό τύπο.

α) Προσωπική κατάληξη

281. Προσωπική κατάληξη είναι η αρχική κατάληξη του ρηματικού τύπου που φανερώνει το πρόσωπο κάθε αριθμού σε κάθε φωνή. Έτσι π.χ. στους τύπους

22-0012_164-231_18b.indd 31 18/10/2017 11:30

της ενεργ. φωνής λύει-ς, λύο-μεν, λύε-τε, ἔ-λυο-ν, λύοι-μι κτλ. προσωπικές καταλήξεις είναι το -ς, -μεν, -τε, -ν, -μι κτλ.· επίσης οι τύποι της μέσης φωνής έχουν προσωπικές καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται (στους αρχικούς χρόνους της οριστικής και στην υποτακτική) και -μην, -σο, -το, -μεθα, -σθε, -ντο (στους ιστορικούς χρόνους της οριστικής και στην ευκτική). Πολλές προσωπικές καταλήξεις στους διάφορους ρηματικούς τύπους είναι συγχωνευμένες με άλλα στοιχεία που βρίσκονται πριν από αυτές. Οι προσωπικές καταλήξεις που μένουν ασυγχώνευτες στα ρήματα της α΄ συζυγίας είναι:

22-0012_164-231_18b.indd 32 18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 33 18/10/2017 11:30

Ι. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΦΩΝΗΣ

Αριθμ.	Πρόσ.	Οριστ. αρχ. χρ. και υποτ.
Ενικ.	α΄	(συγχων.) ή -α
	β΄	(-σι), -ς
	γ΄	(συγχων.)
Πληθ.	α΄	-μεν
	β΄	-τε
	γ΄	(-ντι, -νσι)
Δυϊκ.	β΄	-τον
	γ΄	-τον

Απαρέμφατο

κατάλ.	-εν	(λύ-ε-εν = λύ-ειν)
»	-ι	(λῦ-σα-ι = λῦσαι)
»	-έναι	(λε-λυκ-έναι)

22-0012_164-231_18b.indd 34 18/10/2017 11:30

	Οριστ. ιστ. χρόνοι	Ευκτ.	Προστακτ.
	-ν ή -α	-μι ή -ν	—
	-ς	-ς	—
	—	—	-τω
	-μεν	-μεν	—
	-τε	-τε	-τε
	-ν ή -σαν	-εν ή -σαν	-ντων ή -τωσαν
	-τον	-τον	-τον
	-την	-την	-των

	Μετοχή	
χωρίς	κατ.	(λύ-ωντ = λύων
	και	λύ-οντ- = λῦ-ον)
κατάλ.	-ς	(λύσ-αντ-ς = λύσας)
»	-ς	(λε-λυ-κ-ὼτ-ς = λελυκὼς)

22-0012_164-231_18b.indd 35 18/10/2017 11:30

ΙΙ. ΜΕΣΗΣ ΦΩΝΗΣ

Αριθμ.	Πρόσ.	Οριστ. αρχ. χρ. και Υποτακτ.
Ενικ.	α΄	-μαι
	β΄	-σαι
	γ΄	-ται
Πληθ.	α΄	-μεθα
	β΄	-σθε
	γ΄	-νται
Δυϊκ.	β΄	-σθον
	γ΄	-σθον

Απαρέμφ.	
κατάλ.	-σθαι (λύ-ε-σθαι)
»	-ναι (λυ-θῆ-ναι)

22-0012_164-231_18b.indd 36 18/10/2017 11:30

Οριστ. ιστ. χρ. και ευκτ.	Προστακτική
-μην	—
-σο	-σο ή -ι
-το	-σθω
-μεθα	—
-σθε	-σθε
-ντο	-σθων ή -σθωσαν
-σθον	-σθον
-σθην	-σθων

Μετοχή	
κατάλ.	-ς (λυ-ό-μενος)
»	-ς (λυ-θέντ-ς = λυθείς)

22-0012_164-231_18b.indd 37 18/10/2017 11:30

β) Θεματικό φωνήεν

282. Θεματικό φωνήεν είναι το φωνήεν που έχουν ορισμένοι ρηματικοί τύποι ανάμεσα στο χρονικό θέμα (βλ. § 262, β) και την προσωπική κατάληξη. Στους τύπους λ.χ. λύ-**ο**-μεν, βλάπτ-**ε**-τε, λύσ-**ο**-μεν, βλάψ-**ε**-τε θεματικά φωνήεντα είναι το **ο** και το **ε.**

1) Όλοι σχεδόν οι τύποι του ενεστώτα, του παρατατικού και του μέλλοντα (ενεργ. και μέσης φωνής) σε όλες τις εγκλίσεις, εκτός από την υποτακτική, καθώς και στο απαρέμφατο και τη μετοχή, έχουν το θεματικό φωνήεν ε και ο: λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, ἔ-λυ-ο-ν, ἐ-λύ-ο-ντο, λύ-ο-ι-μεν, λυ-ό-μενος, λύσ-ο-μεν, λύ-ε-τε, λύ-ε-σθε, λύσ-ε-τε, λύσ-ε-σθε κτλ.

2) Ο ενεργητικός και μέσος αόριστος α΄ σε όλες τις εγκλίσεις, εκτός από την υποτακτική, και το απαρέμφατο και τη μετοχή, καθώς και ο ενεργ. παρακείμενος στην οριστική έχουν θεματικό φωνήεν α: ἐ-λύσ-α-τε, ἐ-λύσ-α-σθε, λύσ-α-ι-τε, λύσ-α-ι-σθε, λύσ-α-τε, λύσ-α-σθε, λύσ-α-σθαι, λύ-σ-α-ς, λυσ-ά-μενος, λε-λύκ-α-μεν κτλ.

3) Ο ενεργ. υπερσυντέλικος έχει θεματικό φωνήεν στον ενικό ει και στον πληθυντικό (και δυϊκό) ε: ἐ-λε-λύκ-ει-ν, ἐ-λε-λύκ-ε-μεν (ἐ-λε-λύκ-ε-τον, ἐ-λε-λυκ-έ-την).

4) Η υποτακτική όλων των χρόνων της ενεργητικής και μέσης φωνής στους μονολεκτικούς τύπους έχει θεματικά φωνήεντα η και ω: λύ-ω-μεν, λύσ-ω-μεν, λυσ-ώ-μεθα, λύ-η-τε, λύσ-η-τε, λύσ-η-σθε κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 38 18/10/2017 11:30

γ) Εγκλιτικό φωνήεν

283. Μερικοί ρηματικοί τύποι έχουν ιδιαίτερα φωνήεντα που φανερώνουν την έγκλιση και λέγονται **εγκλιτικά φωνήεντα.** Έτσι η ευκτική έχει εγκλιτικά φωνήεντα **ιη** και **ι.** Από αυτά το **ι** συναιρείται με το προηγούμενο φωνήεν και σχηματίζει μαζί του δίφθογγο ει, οι ή αι: (λυ-θε-ίη-μεν =) λυθείημεν, (λυθέ-ι-μεν =) λυθεῖμεν, (λύ-ο-ι-μεν =) λύοιμεν, (λύσ-α-ι-τε =) λύσαιτε κτλ.

δ) Χρονικός χαρακτήρας (βλ. § 263, β)

284. 1) Ο απλός μέλλοντας (ενεργητικός και μέσος), καθώς και ο μονολεκτικός συντελεσμένος μέλλοντας, σε όλες τις εγκλίσεις και το απαρέμφατο και τη μετοχή παίρνουν στο θέμα το χρονικό χαρακτήρα **σ** (και έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τον ενεστώτα): λύ-σ-ω, λύ-σ-εις, λύ-σ-ει, λύ-σ-ομεν κτλ., λύ-σ-ομαι κτλ., λελύ-σ-ομαι κτλ.

2) Ο παθητ. μέλλοντας παίρνει το χρον. χαρακτ. **σ** μετά το χρονικό πρόσφυμα -θη- (βλ. § 286) και έχει επίσης τις καταλήξεις του ενεστώτα: λυ-θή-**σ**-ομαι, λυ-θή-**σ**-ῃ (-ει), λυ-θή-**σ**-εται κτλ., λυ-θη-**σ**-οί-μην, λυ-θή-**σ**-εσθαι κτλ.

3) Ο ενεργητικός και μέσος αόρ. α΄ παίρνει επίσης παντού το χρονικό χαρακτήρα **σ:** ἔ-λυ-σ-α, ἐ-λυ-σ-άμην, λύ-σ-αιμι, λύ-σ-ασθαι, λυ-σ-άμενος κτλ.

285. Ο ενεργητ. παρακείμενος και υπερσυντέλικος όλων των ρημάτων, εκτός από τα ουρανικόληκτα και χειλικόληκτα, έχουν χρον. χαρακτήρα **κ,** και έτσι

22-0012_164-231_18b.indd 39 18/10/2017 11:30

ο ενεργητ. παρακείμενος σχηματίζεται σε -κα και ο υπερσυντέλικος σε -κειν: (παιδεύω) πε-παίδευ-κα, ἐ-πε-παιδεύ-κειν· (πείθω) πέ-πει-κα, ἐ-πε-πείκειν· (ἀγγέλλω) ἤγγελ-κα, ἠγγέλ-κειν· (καθαίρω, θ. καθαρ-) κε-κάθαρ-κα, ἐ-κε-καθάρ-κειν κτλ.

ε) Χρονικό πρόσφυμα

286. Ο παθητ. μέλλοντας α΄ και ο παθητ. αόρ. α΄ σε όλες τις εγκλίσεις και στο απαρέμφατο και τη μετοχή παίρνουν στο θέμα τους τη συλλαβή -θη-, που λέγεται **χρονικό πρόσφυμα:** λυ-θή-σομαι, λυ-θη-σοίμην, λυ-θή-σεσθαι, λυ-θη-σόμενος· ἐ-λύ-θην, ἐ-λύ-θη-μεν, λύ-θη-τι, λυ-θῆ-ναι κτλ.

2. Σχηματισμός περιφραστικών χρόνων

287. Μερικοί τύποι των ρημάτων είναι **περιφραστικοί,** εκφέρονται δηλ. με δύο λέξεις (βλ. § 256, γ και § 274). Έτσι:

1) Ο ενεργ. παρακείμενος στην υποτακτική και στην ευκτική σχηματίζεται και μονολεκτικά (λελύκω, λελύκοιμι), αλλά συχνότερα περιφραστικά με τη μετοχή του και με την αντίστοιχη έγκλιση του ενεστώτα του ρ. εἰμὶ (υποτ. λελυκὼς ὦ, ευκτ. λελυκὼς εἴην)· στην προστακτική σχηματίζεται σχεδόν πάντοτε περιφραστικά με τη μετοχή του και την προστακτική του ρ. εἰμί: λελυκὼς ἴσθι, λελυκὼς ἔστω κτλ., εκτός από το γ΄ ενικό

22-0012_164-231_18b.indd 40 18/10/2017 11:30

που σπάνια σχηματίζεται μονολεκτικά: λελυκέτω.

2) Ο μέσος και παθητ. παρακείμενος στην υποτακτική και την ευκτική σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικά με τη μετοχή του και με την αντίστοιχη έγκλιση του ενεστώτα του ρ. εἰμί: υποτ. λελυμένος ὦ, ᾖς, ᾖ κτλ. - ευκτ. λελυμένος εἴην, εἴης, εἴη κτλ.· απεναντίας στην προστακτική σχηματίζεται σχεδόν πάντοτε μονολεκτικά (λέλυσο, λελύσθω κτλ.) και σπάνια περιφραστικά (λελυμένος ἴσθι, λελυμένος ἔστω κτλ.).

3) Ο συντελεσμένος μέλλοντας στην ενεργητ. φωνή σχηματίζεται περιφραστικά με τη μετοχή του ενεργ. παρακειμένου και το μέλλοντα του ρ. εἰμί: λελυκὼς ἔσομαι (= θα έχω λύσει)· αλλά στη μέση φωνή σχηματίζεται και μονολεκτικά και περιφραστικά: λελύσομαι και λελυμένος ἔσομαι (= θα έχω λυθεί ή θα είμαι λυμένος).

Ολικές ή φαινομενικές καταλήξεις

288. Οι ρηματικοί τύποι, όπως είδαμε παραπάνω, απαρτίζονται από διάφορα συστατικά μέρη. Αλλά για πιο εύκολη απομνημόνευση, ολόκληρο το τελικό τμήμα του τύπου που βρίσκεται μετά το ρηματικό θέμα το λογαριάζομε ως κατάληξη (ιδίως στα φωνηεντόληκτα ρήματα). Οι τέτοιες καταλήξεις λέγονται ολικές ή φαινομενικές (πβ. § 87 και § 95). Έτσι π.χ. φαινομενική κατάληξη του ἐλελύ-κειν είναι το -κειν, του λυ-θησοίμην είναι το -θησοίμην κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 41 18/10/2017 11:30

22ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Ενεστώτας και παρατατικός

289. Στα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα το θέμα του ενεστώτα (και του παρατατικού) λήγει σε **ι** ή **υ** (δηλ. ο χαρακτήρας τους είναι ῑ, ῐ - ῡ, ῠ - αι, ει, οι - αυ, ευ, ου): πρ'ῑ́ω (= πριονίζω), τ'ῑ́ω (ποιητ. = τιμώ), χρ'ῑ́ω (= αλείφω)· ἐσθ'ῐ́ω (= τρώγω) - δακρ'ῡ́ω, δ'ῡ́ω, ἐξαρτ'ῡ́ω (= παρασκευάζω), θ'ῡ́ω, ἱδρ'ῡ́ω, ἰσχ'ῡ́ω, κωλ'ῡ́ω, λ'ῡ́ω, μην'ῡ́ω, μ'ῡ́ω και μεταγεν. καμμ'ῡ́ω (αντί καταμ'ῡ́ω = κλείνω τα μάτια μου), φ'ῡ́ω· ἀν'ῠ́ω ή ἀν'ῠ́τω (= τελειώνω), ἀρ'ῠ́ω και ἀρ'ῠ́τω (= αντλώ), πτ'ῠ́ω - καίω ή κάω, κλαίω ή κλάω, παίω, πταίω - κλείω ή κλῄω, σείω – οἴομαι ή οἶμαι (= φρονώ) - (ἀπο)λαύω, θραύω, ψαύω κτλ. - ἀριστεύω, βασιλεύω, βουλεύω (= είμαι βουλευτής ή σκέπτομαι), γεύω (= προσφέρω γεύμα), δουλεύω (= είμαι δούλος), ἐνεδρεύω, θεραπεύω, ἱκετεύω, ἱππεύω, κελεύω, κινδυνεύω, λατρεύω (= υπηρετώ), παιδεύω, πρωτεύω, τοξεύω, φονεύω κτλ. - ἀκούω, κολούω (= κολοβώνω), κρούω, λούω κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 42 18/10/2017 11:30

2. Οι άλλοι χρόνοι

290. Τα φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα σχηματίζουν τους άλλους χρόνους, εκτός από τον ενεστώτα και παρατατικό, με τις (φαινομενικές) καταλήξεις: -σω, -σα, -κα, -κειν· -σομαι, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην.

Αλλά στους χρόνους αυτούς ο χαρακτήρας του θέματος, αν είναι βραχύχρονος, κανονικά ε κ τ ε ί ν ε τ α ι εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων, δηλ. το ῐ ή ῠ γίνεται ῑ ή ῡ (βλ. § 62, 7, β).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΄Η ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ

291. Μερικά φωνηεντόληκτα ασυναίρετα ρήματα έχουν **σ** εμπρός από τις καταλήξεις που αρχίζουν από **θ, μ, τ** (άλλα γιατί αρχικά είχαν **σ** στο τέλος του ρηματ. θέματος και άλλα γιατί το πήραν από αναλογία)· επίσης μερικά παρουσιάζουν και άλλες ανωμαλίες.

΄Ετσι οι τύποι των ρημάτων αυτών σχηματίζονται κατά τον ακόλουθο πίνακα:

ἀκούω (θ. ἀκουσ-, ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-), πρτ. ἤκουον, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. ἀκούσομαι, αόρ. ἤκουσα, πρκμ. ἀκήκοα (§ 273), υπερσ. ἠκηκόειν. Παθ. ἀκούομαι, παθ. μέλλ. ἀκουσθήσομαι, παθ. αόρ. ἠκούσθην. Ρηματ. επίθ. ἀκουστός, ἀκουστέος.

ἀνύω και ἀνύτω (= τελειώνω· θ. ἀνυ- και ἀνυτ-), πρτ. ἤνυον και ἤνυτον, μέλλ. ἀν'ῠσω, αόρ. ἤνῠσα, πρκμ.

22-0012_164-231_18b.indd 43 18/10/2017 11:30

ἤνῠκα. **Παθ.** ἀνύτομαι, **μέσ. αόρ.** ἠνῠσάμην, **παθ. αόρ.** ἠν'ῠσθην, **πρκμ.** ἤνῠσμαι. **Ρηματ. επίθ.** ἀνυστός.

γεύω (= προσφέρω γεύμα· θ. γευσ-, γευ-), **μόνο ο ενεστώτας. Μέσ.** γεύομαι, **μέσ. μέλλ.** γεύσομαι, **μέσ. αόρ.** ἐγευσάμην, **πρκμ.** γέγευσμαι. **Ρηματ. επίθ.** ἄγευστος, γευστέον.

θραύω (θ. θραυσ-, θραυ-), **μόνο ο ενεστώτας και ο αόρ.** ἔθραυσα. **Παθ.** θραύομαι, **παθ. αόρ.** ἐθραύσθην, **πρκμ.** τέθραυσμαι. **Ρηματ. επίθ.** θραυστός.

καίω και κάω (θ. καF- = καυ-, κα-), **πρτ.** ἔκαιον και ἔκαον, **μέλλ.** καύσω, **αόρ.** ἔκαυσα, **πρκμ.** κέκαυκα. **Παθ.** καίομαι και κάομαι, **πρτ.** ἐκαόμην (**μόνο**), **παθ. μέλλ.** καυθήσομαι, **παθ. αόρ.** ἐκαύθην, **πρκμ.** κέκαυμαι, **υπερσ.** ἐκεκαύμην. **Ρηματ. επίθ.** ἄκαυ-σ-τος, περίκαυ-σ-τος (αλλά πυρίκαυ-σ-τος και πυρίκαυ-τος).

κελεύω (= διατάζω, παραγγέλνω· θ. κελευ- και κελευσ-), **πρτ.** ἐκέλευον, **μέλλ.** κελεύσω, **αόρ.** ἐκέλευσα, **πρκμ.** κεκέλευκα. **Παθ.** κελεύομαι, **πρτ.** ἐκελευόμην, **παθ. αόρ.** ἐκελεύσθην, **πρκμ.** κεκέλευσμαι. **Ρηματ. επίθ.** ἀκέλευστος, κελευστέος.

κλαίω και κλάω (θ. κλαF- = κλαυ- και κλαFj- = κλαι- και κλα-, κλαε- = κλαη- και κλαιε- = κλαιη-, βλ. § 353, β), **πρτ.** ἔκλαον, **μέλλ.** κλαύσομαι και κλαήσω ή κλαιήσω, **αόρ.** ἔκλαυσα. **Μέσ. αόρ.** ἐκλαυσάμην. **Ρηματ. επίθ.** κλαυ(σ)τός, ἄκλαυ(σ)τος.

κλῄω και κλείω (θ. κλαF- = κληF- ή κλεF-), **πρτ.** ἔκλῃον ή ἔκλειον, **μέλλ.** κλῄσω ή κλείσω, **αόρ.** ἔκλῃσα ή ἔκλεισα. **Μέσ. και παθ.** -κλῄομαι[1] ή -κλείομαι, **πρτ.** -εκλῃόμην ή -εκλειόμην, **παθ. μέλλ.** -κλῃ-σ-θήσομαι ή

22-0012_164-231_18b.indd 44 18/10/2017 11:30

-κλει-σ-θήσομαι, μέσ. αόρ. -εκλῃσάμην ή -εκλεισάμην, παθ. αόρ. ἐκλῄ-σ-θην ή ἐκλεί-σ-θην, πρκμ. κέκλῃμαι ή κέκλειμαι, υπερσ. ἐκεκλῄμην ή ἐκεκλείμην. Ρηματ. επίθ. κλῃ-σ-τὸς ή κλει-σ-τός.

κρούω (θ. κρουσ-, κρου-), πρτ. ἔκρουον, μέλλ. κρούσω, αόρ. ἔκρουσα, πρκμ. -κέκρουκα, υπερσ. -εκεκρούκειν. Μέσ. και παθ. κρούομαι, πρτ. ἐκρουόμην, μέσ. μέλλ. κρούσομαι, μέσ. αόρ. ἐκρουσάμην, παθ. αόρ. -εκρούσθην, πρκμ. κέκρου(σ)μαι, υπερσ. ἐκεκρούσμην. Ρηματ. επίθ. ἀπο-κρουστέον.

(κατα)λεύω (= λιθοβολώ· θ. λαF- = λεF- = λευ- και λευσ-), πρτ. κατέλευον, αόρ. κατέλευσα. Παθ. μέλλ. καταλευσθήσομαι, παθ. αόρ. κατελεύσθην. Ρηματ. επίθ. λιθό-λευστος.

λούω (θ. λοF- = λου- ή λο- και λουσ-), μόνο ο ενεστώτας. Μέσ. λοῦμαι (από το λόFομαι, λόομαι), πρτ. ἐλούμην, μέσ. μέλλ. λούσομαι, μέσ. αόρ. ἐλουσάμην, πρκμ. λέλουμαι (μεταγεν. λέλουσμαι).

ξύω (θ. ξυσ-, ξυ-), αόρ. ἔξῡσα. Μέσ. αόρ. ἐξυσάμην, παθ. αόρ. -εξύσθην. Ρηματ. επίθ. ξυστός.

παίω (= χτυπώ, θ. παF-, πάF-j-ω = παίω), πρτ. ἔπαιον, μέλλ. παίσω, αόρ. ἔπαισα, πρκμ. πέπαικα. Παθ. παίομαι, (πρτ. ἐπαιόμην, μέσ. αόρ. ἐπαισάμην), παθ. αόρ. ἐπαίσθην. Ρηματ. επίθ. ἀνά-παι-σ-τος.

---

1. Όσοι τύποι εδώ σημειώνονται με ένα ενωτικό (-) μπροστά σημαίνουν σύνθετες λέξεις.

22-0012_164-231_18b.indd 45 18/10/2017 11:30

παύω (θ. παυσ-, παυ-), πρτ. ἔπαυον, μέλλ. παύσω, αόρ. ἔπαυσα, πρκμ. πέπαυκα. Μέσ. και παθ. παύομαι, πρτ. ἐπαυόμην, μέσ. μέλλ. παύσομαι, μέσ. αόρ. ἐπαυσάμην, παθ. μέλλ. παυ(σ)θήσομαι, παθ. αόρ. ἐπαύ(σ)θην, πρκμ. πέπαυμαι, υπερσ. ἐπεπαύμην. Ρηματ. επίθ. ἄπαυ(σ)τος, παυ(σ)τέον.

πρ῾ῑω (= πριονίζω· θ. πρῑ- και πρῑσ-), πρτ. ἔπριον, αόρ. ἔπρισα. Παθ. πρκμ. πέπρισμαι.

πταίω (από το παίω· πβ. πόλεμος - πτόλεμος· πόλις - πτόλις), πρτ. ἔπταιον, μέλλ. πταίσω, αόρ. ἔπταισα, πρκμ. ἔπταικα. Ρηματ. επίθ. ἄ-πται-σ-τος.

πτύω (θ. πτυ- και πτυσ-), αόρ. -έπτῠσα. Ρηματ. επίθ. κατά-πτυστος. Τα λοιπά μεταγενέστερα.

σείω (θ. σει-), πρτ. ἔσειον, αόρ. ἔσεισα. Μέσ. και παθ. σείομαι, μέσ. αόρ. ἐσεισάμην, παθ. αόρ. ἐσείσθην, πρκμ. σέ-σει-σ-μαι. Ρηματ. επίθ. διά-σει-σ-τος.

χρ῾ῑω (= αλείφω· θ. χρισ-, χρι-), μόνο ο ενεστώτας. Μέσ. και παθ. χρ῾ῑομαι, πρτ. ἐχρῑόμην, μέσ. αόρ. ἐχρῑσάμην, πρκμ. κέχρῑμαι, υπερσ. ἐκεχρ῾ῑμην. Ρηματ. επίθ. χριστὸς (ποιητ. και μεταγεν.).

ψαύω (θ. ψαF- = ψαυ- και ψαυσ-), αόρ. ἔψαυσα. Ρηματ. επίθ. ἄ-ψαυστος.

22-0012_164-231_18b.indd 46 18/10/2017 11:30

23ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Ενεστώτας και παρατατικός ενεργητ. και μέσης φωνής

292. Από τα αφωνόληκτα ρήματα (δηλ. όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα π, β, φ - κ, γ, χ - τ, δ, θ) μερικά σχηματίζουν τον ενεστώτα (και τον παρατατικό) από το ρηματικό θέμα α μ ε τ ά β λ η τ ο: βλέπ-ω, δρέπ-ω, ἕπ-ομαι, ἕρπ-ω, λείπ-ω, πέμπ-ω, πρέπ-ει (βλ. § 361), ῥέπ-ω, σήπ-ω, τέρπ-ω· ἀμείβ-ω, θλ'ῖβ-ω, λείβ-ω (= στάζω), σέβ-ω, τρίβ-ω· ἀλείφ-ω, γλ'ῠφ-ω (= σκαλίζω), γρ'ᾰφ-ω, μέμφ-ομαι, ν'ῑφ-ω (= χιονίζω), στέφ-ω, στρέφ-ω, τρέφ-ω || διώκ-ω, εἴκ-ω (= υποχωρώ), ἕλκ-ω, ἥκ-ω (= έχω έρθει), πλέκ-ω, τήκ-ω· ἄγ-ω (ᾰ), ἀρήγ-ω (= βοηθώ), ἐπείγ-ω (= βιάζω, επιταχύνω), λήγ-ω, ὀρέγ-ω, πν'ῑγ-ω, φεύγ-ω· ἄρχ-ω, βρέχ-ω, γλίχ-ομαι (= επιθυμώ), δέχ-ομαι, ἐλέγχ-ω, ἔρχ-ομαι, εὔχ-ομαι, ἔχ-ω, μάχ-ομαι, τρέχ-ω, ψήχ-ω (= τρίβω), ψ'ῡχ-ω || πέτ-ομαι (= πετώ)· ᾄδ-ω, ἐρείδ-ω (= στηρίζω), ἥδ-ομαι (= ευχαριστιέμαι), καθεύδ-ω (= κοιμούμαι), κυλίνδ-ω (= κυλώ), σπένδ-ω (= κάνω σπονδή, στάζω), σπεύδ-ω, φείδ-ομαι, ψεύδ-ομαι· αἴθ-ω (= καίω), κλώθ-ω, πείθ-ω, πλήθ-ω (= είμαι γεμάτος) κ.ά.

Τα περισσότερα όμως αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεστώτα και τον παρατατικό από το ρηματικό θέμα μ ε τ α σ χ η μ α τ ι σ μ έ ν ο. Δηλαδή:

22-0012_164-231_18b.indd 47 18/10/2017 11:30

1. Τα χειλικόληκτα ρήματα, για να σχηματίσουν το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργ. και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος το πρόσφυμα τ και έτσι με την τροπή του χαρακτήρα β ή φ σε π λήγουν σε -πτω, -πτομαι (βλ. § 70, 1):

(θ. κοπ-, πβ. κοπ-ὴ)	κόπ-τ-ω κόπ-τ-ομαι	ἔ-κοπ-τ-ον ἐ-κοπ-τ-όμην
(θ. βλαβ-, πβ. βλάβ-η· βλάβ-τ-ω =)	βλάπ-τ-ω βλάπ-τ-ομαι	ἔ-βλαπ-τ-ον ἐ-βλαπ-τ-όμην
(θ. κρυφ-, πβ. κρύφ-α· κρύφ-τ-ω =)	κρύπ-τ-ω κρύπ-τ-ομαι	ἔ-κρυπ-τ-ον ἐ-κρυπ-τ-όμην

Έτσι και τα ρ. ἀστράπ-τ-ω, κλέπ-τ-ω, ῥίπ-τ-ω· σκήπ-τ-ω (= στηρίζω), τύπ-τ-ω· (καλύβ-τ-ω =) καλύπ-τ-ω· (ἅφ-τ-ω =) ἅπ-τ-ω, (θάφ-τ-ω =) θάπ-τ-ω, (κύφ-τ-ω =) κύπ-τ-ω, (ῥάφ-τ-ω =) ῥάπ-τ-ω, (σκάφ-τ-ω =) σκάπ-τ-ω κ.ά.

2. Τα ουρανικόληκτα ρήματα, για να σχηματίσουν το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργητική και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος το πρόσφυμα j (βλ. § 16, σημ.) και συγχωνεύουν τον ουρανικό χαρακτήρα κ, γ, χ με το j σε ττ ή σσ (βλ. § 67, 2, α)· έτσι λήγουν σε -ττω, -ττομαι (ή -σσω, -σσομαι):

22-0012_164-231_18b.indd 48 18/10/2017 11:30

(θ. φυλακ-, πβ. φυλακ-ή· φυλάκ-j-ω =)	φυλάττ-ω φυλάττ-ομαι	ἐ-φύλαττ-ον ἐ-φυλαττ-όμην
(θ. ἀλλαγ-, πβ. ἀλλαγ-ή· ἀλλάγ-j-ω =)	ἀλλάττ-ω ἀλλάττ-ομαι	ἤλλαττ-ον ἠλλαττ-όμην
(θ. ταραχ-, πβ. ταραχ-ή· ταράχ-j-ω =)	ταράττ-ω ταράττ-ομαι	ἐ-τάραττ-ον ἐ-ταραττ-όμην

Έτσι και τα ρ. (ἐλίκ-j-ω =) ἐλίττω - (κηρύκ-j-ω =) κηρύττω - (πτή-κ-j-ω =) πτήσσω **(= ζαρώνω από φόβο)** - (φρίκ-j-ω =) φρίττω - (χαρά-κ-j-ω =) χαράττω· (ἀίγ-j-ω = ἀίττω =) ᾄττω **(= κινούμαι με ορμή)** - (μάγ-j-ω =) μάττω **(= ζυμώνω, δουλεύω κάτι με τα χέρια, σφουγγίζω)** - (πατάγ-j-ω =) πατάσσω - (πλήγ-j-ω =) πλήττω - (πράγ-j-ω =) πράττω - (ῥάγ-j-ω =) ῥάσσω **(= χτυπώ)** - (σπαράγ-j-ω =) σπαράττω - (συ-ρίγ-j-ω =) συ-ρίττω - (σφάγ-j-ω =) σφάττω - (τάγ-j-ω =) τάττω - (φράγ-j-ω =) φράττω· (ἀνα-πτύχ-j-ω =) ἀναπτύσσω - (ὀρύχ-j-ω =) ὀρύττω **κ.ά.**

3. Τα οδοντικόληκτα ρήματα, για να σχηματίσουν το χρονικό θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού στην ενεργητική και μέση φωνή, παίρνουν στο τέλος του ρηματικού θέματος το πρόσφυμα j και έπειτα όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα θ ή τ τον συγχωνεύουν με το j σε ττ (ή σσ), ενώ όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα δ τον συγχωνεύουν με το j σε ζ (βλ. § 67, 2, α και β):

22-0012_164-231_18b.indd 49 18/10/2017 11:30

(θ. πλαθ-, πλάθ-j-ω =)	πλάττ-ω πλάττ-ομαι	ἔ-πλαττ-ον ἐ-πλαττ-όμην
(θ. πυρετ-, πυρέτ-j-ω =)	πυρέττ-ω	ἐ-πύρεττ-ον
(θ. ἐλπιδ-, ἐλπίδ-j-ω =)	ἐλπίζ-ω	ἤλπιζ-ον
(θ. ὀδ-, ὄδ-j-ω =)	ὄζ-ω (= μυρίζω),	χωρίς άλλους χρόνους
(θ. παιδ-, παίδ-j-ω =)	παίζ-ω	ἔ-παιζ-ον

Έτσι και τα ρ. (ἐρέτ-j-ω =) ἐρέσσω (= τραβώ κουπί) - (ἐρίδ-j-ω =) ἐρίζω - (κομίδ-j-ω =) κομίζω - (ληίδ-j-ομαι =) λῄζομαι (= ληστεύω) - (σφραγίδ-j-ω =) σφραγ'ῖζω - (σχίδ-j-ω =) σχ'ῖζω - (φροντίδ-j-ω =) φροντ'ῖζω - (ψηφίδ-j-ω =) ψηφ'ῖζω - (κλύδ-j-ω =) κλύζω (= περιβρέχω, ορμώ και σκεπάζω με τα κύματα) - (φράδ-j-ω =) φράζω (= λέγω) κ.ά.

2. Ενεργητικός και μέσος μέλλοντας. Ενεργητικός και μέσος αόριστος α΄

293. Στον ενεργητικό και μέσο μέλλοντα και στον ενεργητικό και μέσο αόριστο α΄ ο ρηματικός χαρακτήρας των αφωνόληκτων ρημάτων, όταν βρεθεί εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα **σ** (βλ. § 284), παθαίνει τις κανονικές μεταβολές (βλ. § 67, 1 και § 64, 5), δηλαδή:

α) ο **χειλικός** χαρακτήρας **(π, β, φ)** ενώνεται με το χρονικό χαρακτήρα **σ** σε **ψ:**

22-0012_164-231_18b.indd 50 18/10/2017 11:30

(τρέπ-ω, θ. τρεπ-) τρέψω, ἔτρεψα - τρέψομαι, ἐτρεψάμην

(τρίβ-ω, θ. τριβ-) τρίψω, ἔτριψα - τρίψομαι, ἐτριψάμην

(κρύπτω, θ. κρυφ-) κρύψω, ἔκρυψα - κρύψομαι, ἐκρυψάμην

β) ο ουρανικός χαρακτήρας (κ, γ, χ) ενώνεται με το χρονικό χαρακτήρα σ σε ξ:

(φυλάττ-ω, θ. φυλακ-) φυλάξω, ἐφύλαξα - φυλάξομαι, ἐφυλαξάμην

(τάττ-ω, θ. ταγ-) τάξω, ἔταξα - τάξομαι, ἐταξάμην

γ) ο οδοντικός χαρακτήρας (τ, δ, θ) εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα σ αποβάλλεται:

(ἁρμόττ-ω, θ. ἁρμοτ-) ἁρμόσω, ἥρμοσα

(ψεύδ-ομαι, θ. ψευδ-) ψεύσομαι, ἐψευσάμην

(πείθ-ω, θ. πειθ-) πείσω, ἔπεισα - πείσομαι, ἐπεισάμην.

22-0012_164-231_18b.indd 51 18/10/2017 11:30

294. Παραδείγματα σχηματισμού ενεργητ. και αφωνόληκτων ρημάτων

Ρήματα τρέπω (θ. τρεπ-), τάττω (θ. ταγ-), πείθω

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική
Ενεργ. Μέλλ.	τρέψω τάξω πείσω		τρέψοιμι τάξοιμι πείσοιμι
Ενεργ. Αόρ. α΄	ἔτρεψα ἔταξα ἔπεισα	τρέψω τάξω πείσω	τρέψαιμι τάξαιμι πείσαιμι
Μέσος Μέλλ.	τρέψομαι τάξομαι πείσομαι		τρεψοίμην ταξοίμην πεισοίμην
Μέσος Αόρ. α΄	ἐτρεψάμην ἐταξάμην ἐπεισάμην	τρέψωμαι τάξωμαι πείσωμαι	τρεψαίμην ταξαίμην πεισαίμην

22-0012_164-231_18b.indd 52 18/10/2017 11:30

μέσου μέλλοντα και ενεργητ. και μέσου αορ. α΄ των

(θ. πειθ-)

Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
	τρέψειν τάξειν πείσειν	τρέψων τάξων πείσων
τρέψον, -άτω τάξον πεῖσον	τρέψαι τάξαι πεῖσαι	τρέψας τάξας πείσας
	τρέψεσθαι τάξεσθαι πείσεσθαι	τρεψόμενος ταξόμενος πεισόμενος
τρέψαι, -άσθω τάξαι πεῖσαι	τρέψασθαι τάξασθαι πείσασθαι	τρεψάμενος ταξάμενος πεισάμενος

295. Τα υπερδισύλλαβα ρήματα σε -ίζω, όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα **δ**, σχηματίζουν τον ενεργητ. και μέσο μέλλοντα χωρίς το χρονικό χαρακτήρα **σ** σε -ιῶ και -ιοῦμαι (που κλίνεται κατά τα συνηρημένα σε -έω, πβ. § 323, β). Π.χ. του ρ. κομίζω (θ. κομιδ-):

22-0012_164-231_18b.indd 53 18/10/2017 11:30

Ενεργ. μέλλ.	οριστ.	κομιῶ, -ιεῖς, -ιεῖ, -ιοῦμεν, -ιεῖτε, -ιοῦσι(ν)
	ευκτ.	κομιοῖμι, -ιοῖς, -ιοῖ (ή -ιοίην, -ιοίης, -ιοίη), -ιοῖμεν, -ιοῖτε, -ιοῖεν
	απαρ.	κομιεῖν - μετοχή κομιῶν, -ιοῦσα, -ιοῦν.
Μέσος μέλλ.	οριστ.	κομιοῦμαι, -ιεῖ, -ιεῖται, -ιούμεθα, -ιεῖσθε, -ιοῦνται
	ευκτ.	κομιοίμην, -ιοῖο, -ιοῖτο, -ιοίμεθα, -ιοῖσθε, -ιοῖντο
	απαρ.	κομιεῖσθαι - μετοχή κομιούμενος, -ιουμένη, -ιούμενον.

Όμοια και πορίζω - ποριῶ, ποριοῦμαι· νομίζω - νομιῶ· ἀγωνίζομαι - ἀγωνιοῦμαι· λογίζομαι - λογιοῦμαι· φροντίζω - φροντιῶ κ.ά. (αλλά: κτίζω - κτίσω, σχίζω - σχίσω κτλ.).

3. Ενεργητικός παρακείμενος και υπερσυντέλικος

296. Από τα αφωνόληκτα ρήματα:

1. Τα **οδοντικόληκτα** σχηματίζουν τον ενεργητ. παρακείμενο και υπερσυντέλικο όπως τα φωνηεντόληκτα, δηλ. με το χρονικό χαρακτήρα **κ**· αλλά εμπρός από αυτόν αποβάλλουν τον οδοντικό χαρακτήρα του ρηματικού θέματος:

22-0012_164-231_18b.indd 54 18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 55

κομίζω (θ. κομιδ-), παρακείμ. κε-κόμι-κα, υπερσ. ἐ-κε-κομί-κειν
πείθω (θ. πειθ-), » πέ-πει-κα, » ἐ-πε-πεί-κειν.

2. Τα χειλικόληκτα και ουρανικόληκτα σχηματίζουν τον ενεργητικό παρακείμενο και υπερσυντέλικο χωρίς το χρονικό χαρακτήρα **κ**, αλλά το χαρακτήρα του ρηματ. θέματος, αν είναι άφωνο ψιλόπνοο ή μέσο, τον τρέπουν στο αντίστοιχό του δασύπνοο (δηλ. το **π** ή **β** σε **φ** και το **κ** ή **γ** σε **χ**· βλ. § 22):

κόπτω	(θ. κοπ-),	παρακείμ.	κέ-κοφ-α,	υπερσ.	ἐ-κε-κόφ-ειν
τρίβω	(θ. τριβ-),	»	τέ-τριφ-α,	»	ἐ-τε-τρίφ-ειν
γράφω	(θ. γραφ-),	»	γέ-γραφ-α,	»	ἐ-γε-γράφ-ειν
κηρύττω	(θ. κηρυκ-),	»	κε-κήρυχ-α,	»	ἐ-κε-κηρύχ-ειν
τάττω	(θ. ταγ-),	»	τέ-ταχ-α,	»	ἐ-τε-τάχ-ειν
ταράττω	(θ. ταραχ-),	»	τε-τάραχ-α,	»	ἐ-τε-ταράχ-ειν.

18/10/2017 11:30

3. Όσα έχουν ε εμπρός από τον ρηματ. χαρακτήρα τρέπουν συνήθως στον ενεργ. παρακείμενο και υπερσυντέλικο το ε αυτό σε ο:

		παρακείμ.	υπερσ.
κλέπτω	(θ. κλεπ-),	κέ-κλοφ-α,	(ἐ-κε-κλόφ-ειν)
τρέπω	(θ. τρεπ-),	τέ-τροφ-α,	(ἐ-τε-τρόφ-ειν)
φέρω	(θ. ἐνεκ-),	ἐν-ήνοχ-α,	ἐν-ηνόχ-ειν (βλ. § 273)·

(αλλά: πλέκ-ω, πέ-πλεχ-α, ἐ-πε-πλέχ-ειν).

4. Παθητικός μέλλοντας α΄ και παθητ. αόριστος α΄

297. Στον παθητ. μέλλοντα α΄ και τον παθητ. αόριστο α΄ ο ρηματικός χαρακτήρας των αφωνόληκτων ρημάτων εμπρός από το **θ** του χρονικού προσφύματος **θη (θε)** παθαίνει τις κανονικές μεταβολές (βλ. § 70, 1 και 3), δηλαδή:

α) αν είναι ψιλόπνοο ή μέσο χειλικό **(π, β)**, τρέπεται στο αντίστοιχό του δασύπνοο **φ**:

λείπ-ω	(θ. λειπ-),	λειφ-θήσομαι,	ἐ-λείφ-θην
καλύπ-τ-ω	(θ. καλυβ-),	καλυφ-θήσομαι,	ἐ-καλύφ-θην·

β) αν είναι ψιλόπνοο ή μέσο ουρανικό **(κ, γ)**, τρέπεται στο αντίστοιχό του δασύπνοο **χ**:

κηρύττω	(θ. κηρυκ-),	κηρυχ-θήσομαι,	ἐ-κηρύχ-θην
ἄγ-ω	(θ. ἀγ-),	ἀχ-θήσομαι,	ἤχ-θην·

22-0012_164-231_18b.indd 56 18/10/2017 11:30

γ) αν είναι οδοντικό (τ, δ, θ) τρέπεται σε σ:

ἁρμόττω[1]	(θ. ἁρμοτ-),	—	ἡρμόσ-θην
ψεύδομαι	(θ. ψευδ-),	ψευσ-θήσομαι,	ἐψεύσ-θην
πείθομαι	(θ. πειθ-),	πεισ-θήοομαι,	ἐ-πείσ-θην.

5. Παρακείμενος και υπερσυντέλικος της μέσης φωνής

298. Τα αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής, όπως τα φωνηεντόληκτα, με τις καταλήξεις -μαι (-σαι, -ται κτλ.) και -μην (-σο, -το κτλ.), αλλά κατά το σχηματισμό των τύπων στους χρόνους αυτούς συμβαίνουν τα κανονικά πάθη του χαρακτήρα εμπρός από τις προσωπικές καταλήξεις· π.χ. γέ-γραφ-μαι = γέ-γραμ-μαι, γέ-γραφ-σαι = γέ-γραψαι κτλ.

---

1. Το ρ. ἁρμόττω έχει και παράλληλο τύπο ἁρμόζω με θ. ἁρμοδ- (πβ. ἁρμόδ-ιος) και ἁρμογ- (πβ. ἁρμογή, ἐφαρμογή).

22-0012_164-231_18b.indd 57 18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 58

299. Παραδείγματα σχηματισμού μέσου παρακειμένου και υπερσυντελίκου των αφωνόληκτων ρημάτων

Ρήματα πράττομαι, γράφομαι, πείθομαι

Οριστική		Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
θ. πραγ-				
πέ-πραγ-μαι	ἐ-πε-πράγ-μην	—	πε-πρᾶχ-θαι	πε-πραγ-μένος
πέ-πραξαι	ἐ-πέ-πραξο	πέ-πραξο		πε-πραγ-μένη
πέ-πρακ-ται	ἐ-πέ-πρακ-το	πε-πράχ-θω		πε-πραγ-μένον
πε-πράγ-μεθα	ἐ-πε-πράγ-μεθα	—		
πέ-πραχ-θε	ἐ-πέ-πραχ-θε	πέ-πραχ-θε		
πεπραγμένοι	πεπραγμένοι	πε-πράχ-θων		
εἰσὶ(ν)	ἦσαν	πέ-πραχ-θον		
πέ-πραχ-θον	ἐ-πέ-πραχ-θον	πε-πράχ-θων		
πέ-πραχ-θον	ἐ-πε-πράχ-θην			

18/10/2017 11:30

	θ. γραφ-			
γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην	–	γε-γράφ-θαι	γε-γραμ-μένος
γέ-γραψαι	ἐ-γέ-γραψο	γέ-γραψο		γε-γραμ-μένη
γέ-γραπ-ται	ἐ-γέ-γραπ-το	γε-γράφ-θω		γε-γραμ-μένον
γε-γράμ-μεθα	ἐ-γε-γράμ-μεθα	–		
γέ-γραφ-θε	ἐ-γέ-γραφ-θε	γέ-γραφ-θε		
γεγραμμένοι	γεγραμμένοι	γε-γράφ-θων		
εἰσὶ(ν)	ἦσαν	γέ-γραφ-θον		
γέ-γραφ-θον	ἐ-γέ-γραφ-θον	γε-γράφ-θων		
γέ-γραφ-θον	ἐ-γε-γράφ-θην			

22-0012_164-231_18b.indd 59 18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 60

Οριστική		Προστακτική	Απαρέμφατο	Μετοχή
θ. πειθ-				
πέ-πεισ-μαι	ἐ-πε-πείσ-μην	—	πε-πεῖ-σθαι	πε-πεισ-μένος
πέ-πει-σαι	ἐ-πέ-πει-σο	πέ-πει-σο		πε-πεισ-μένη
πέ-πεισ-ται	ἐ-πέ-πεισ-το	πε-πεί-σθω		πε-πεισ-μένον
πε-πείσ-μεθα	ἐ-πε-πείσ-μεθα	—		
πέ-πει-σθε	ἐ-πέ-πεισ-θε	πέ-πει-σθε		
πεπεισμένοι	πεπεισμένοι	πε-πείσ-θων		
εἰσὶ(ν)	ἦσαν	πέ-πει-σθον		
πέ-πει-σθον	ἐ-πέ-πει-σθον	πε-πείσ-θων		
πέ-πει-σθον	ἐ-πε-πέί-σθην			

(βλ. § 70, 1, 2 και 3, § 68, 1, § 67, 1 και § 64, 1 και 5).

18/10/2017 11:30

22-0012_164-231_18b.indd 61

300. Τα ρ. στρέφω, τρέπω και τρέφω στον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής τρέπουν το **ε** του θέματος σε **α:**

στρέφ-ω	(θ. στρεφ-),	παρακείμ.	ἔ-στραμ-μαι,	υπερσ.	ἐ-στράμ-μην
τρέπ-ω	(θ. τρεπ-),	»	τέ-τραμ-μαι,	»	ἐ-τε-τράμ-μην
τρέφ-ω	(θ. θρεφ-),	»	τέ-θραμ-μαι,	»	ἐ-τε-θράμ-μην.

18/10/2017 11:30

24ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΝΡΙΝΟΛΗΚΤΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ

1. Ενεστώτας και παρατατικός ενεργητ. και μέσης φωνής

301. Από τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα (δηλ. όσα έχουν ρηματικό χαρακτήρα μ, ν, λ, ρ) πολύ λίγα σχηματίζουν τον ενεστώτα (και τον παρατατικό) από το ρηματικό θέμα αμετάβλητο: γέμ-ω, νέμ-ω, τρέμ-ω· μέν-ω, πέν-ομαι, σθέν-ω (= έχω δύναμη), στέν-ω (= στενάζω), ὠδίν-ω (= κοιλοπονώ)· (ἐ)θέλ-ω, ἐπιμέλ-ομαι, μέλ-ει (απρόσωπο = υπάρχει φροντίδα· βλ. § 361, 1), βούλ-ομαι· δέρ-ω, στέρ-ομαι, φέρ-ω κ.ά.

Τα περισσότερα όμως ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεστώτα και τον παρατατικό από το ρηματικό θέμα, αφού τούτο πάρει στο τέλος του το χρονικό πρόσφυμα **j**. Και:

1. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι **λ**, τότε το πρόσφυμα **j** αφομοιώνεται προς αυτό, και έτσι τα ρήματα αυτά στον ενεστώτα και τον παρατατικό έχουν **λλ** (βλ. § 68, 4, α):

(θ. ἀγγελ-, πβ. ἄγγελ-ος· ἀγγέλ-j-ω =)	ἀγγέλλ-ω	ἤγγελλ-ον
	ἀγγέλλ-ομαι	ἠγγελλ-όμην

22-0012_164-231_18b.indd 62 18/10/2017 11:30

(θ. σφαλ-, πβ. σφάλ-μα·
σφάλ-j-ω =) σφάλλ-ω ἔ-σφαλλ-ον
σφάλλ-ομαι ἐ-σφαλλ-όμην·

έτσι και τα ρ. ἀγάλλομαι, ἄλλομαι (= πηδώ), ἀσχάλλω (= αγανακτώ), βάλλω, θάλλω, πάλλω, ψάλλω· ἀνατέλλω, ἐντέλλομαι, μέλλω (= έχω σκοπό, αναβάλλω), ὀκέλλω (= ρίχνω το πλοίο στην ξηρά, πέφτω στην ξηρά), στέλλω· ποικίλλω, τίλλω (= μαδώ)· εξαιρούνται τα ρ. **βούλομαι, ἐθέλ-ω** ή **θέλ-ω, ἐπιμέλ-ομαι, ὀφείλ-ω** και το απρόσωπο **μέλ-ει** που έχουν ένα λ, γιατί δεν παίρνουν πρόσφυμα j.

2. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι **ν** ή **ρ** και υπάρχει φωνήεν **α** πριν απ' αυτόν, τότε το πρόσφυμα **j** υπερπηδά το χαρακτήρα **ν** ή **ρ** και αποτελεί με το φωνήεν **α** το δίφθογγο **αι** (βλ. § 66)· έτσι τα ρήματα αυτά λήγουν σε **-αίνω** ή **-αίρω:**

(θ. φαν-, πβ. φαν-ός·
φάν-j-ω =) φαίν-ω ἔ-φαιν-ον
φαίν-ομαι ἐ-φαιν-όμην
(θ. ἀρ-, πβ. ἄρ-σις·
ἄρ-j-ω =) αἴρ-ω ἦρ-ον
αἴρ-ομαι ἠρ-όμην·

έτσι και τα ρ. βαίνω, ἰσχναίνω, κερδαίνω, κοιλαίνω, κυμαίνω, λυμαίνομαι, λιπαίνω, μαίνομαι, μαραίνω, μελαίνω, μιαίνω, περαίνω, ποιμαίνω, ῥαίνω, σημαίνω, ὑγιαίνω, ὑφαίνω· ἀσπαίρω (= σπαρταρώ), καθαίρω (= καθαρίζω), τεκμαίρομαι (= συμπεραίνω), χαίρω κ.ά.

22-0012_164-231_18b.indd 63 18/10/2017 11:30

3. Αν ο χαρακτήρας του ρηματικού θέματος είναι ν ή ρ και υπάρχουν πριν απ' αυτόν τα φωνήεντα ε ή ῐ ή ῠ, τότε το πρόσφυμα j αφομοιώνεται προς το χαρακτήρα ν ή ρ, έπειτα το διπλό ν ή ρ απλοποιείται και το προηγούμενο φωνήεν εκτείνεται αναπληρωτικά, δηλ. το ε σε ει, το ῐ σε ῑ και το ῠ σε ῡ (βλ. § 68, 4, β)· έτσι τα ρήματα αυτά στον ενεστώτα λήγουν σε -είνω, -είρω, -'ῑνω, -'ῑρω, -'ῡνω, -'ῡρω:

(θ. κτεν-, κτέν-j-ω, κτένν-ω =)	κτείν-ω	ἔ-κτειν-ον
(θ. φθερ-, φθέρ-j-ω, φθέρρ-ω =)	φθείρ-ω φθείρ-ομαι	ἔ-φθειρ-ον ἐ-φθειρ-όμην
(θ. κρῐ̆ν-, κρῐ̆ν-j-ω, κρ'ῐ̆νν-ω =)	κρ'ῑν-ω κρ'ῑν-ομαι	ἔ-κρῑν-ον ἐ-κρῑν-όμην
(θ. οἰκτῐ̆ρ-, οἰκτ'ῐ̆ρ-j-ω, οἰκτ'ῐ̆ρρ-ω =)	οἰκτ'ῑρ-ω	ᾠκτῑρ-ον
(θ. πλῠ̆ν-, πλ'ῠ̆ν-j-ω, πλ'ῠ̆νν-ω =)	πλ'ῡν-ω	ἔ-πλῡν-ον
(θ. σῠ̆ρ-, σ 'ῠ̆ρ-j-ω, σ 'ῠ̆ρρ-ω =)	σ 'ῡρ-ω σ 'ῡρ-ομαι	ἔ-σῡρ-ον ἐ-σῡρ-όμην·

έτσι και τα ρ. τείνω· ἐγείρω, σπείρω· κλ'ῑνω· ἀμ'ῡνω, ἡδ'ῡνω, ὁμαλ'ῡνω, ὀξ'ῡνω, ταχ'ῡνω· ὀδ'ῡρομαι, ὁλοφ'ῡρομαι **κ.ά.**

22-0012_164-231_18b.indd 64 18/10/2017 11:30

2. Οι άλλοι χρόνοι

302. Ενεργητ. και μέσος μέλλοντας. Τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα κανονικά σχηματίζουν τον ενεργητ. και μέσο μέλλοντα από το ρηματικό θέμα και με τις καταλήξεις -ῶ και -οῦμαι (κλίνονται δηλ. κατά τον ενεστώτα των συνηρημένων ρημάτων σε -έω· πβ. § 323, β): ἀμύνω, ενεργ. μέλλ. ἀμυνῶ, -εῖς, -εῖ κτλ. - μέσ. μέλλ. ἀμυνοῦμαι, -εῖ, -εῖται κτλ. Έτσι και σφάλλω - σφαλῶ, στέλλω - στελῶ, νέμω - νεμῶ, ὑγιαίνω - ὑγιανῶ, σημαίνω - σημανῶ, καθαίρω - καθαρῶ, κτείνω - κτενῶ, τείνω - τενῶ, σπείρω - σπερῶ, φθείρω - φθερῶ, κρίνω - κρινῶ, ἀμβλύνω - ἀμβλυνῶ, ὀδύρομαι - ὀδυροῦμαι κ.ά.

303. Ενεργητικός και μέσος αόρ. α΄. Αρχικά ο ενεργητ. και μέσος αόρ. α΄ στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίστηκε σε -σα και -σάμην, όπως στα φωνηεντόληκτα· αλλά ο χρονικός χαρακτήρας **σ** αφομοιώθηκε με το προηγούμενό του ένρινο ή υγρό και έπειτα έγινε απλοποίηση των δύο όμοιων συμφώνων και αναπληρωτική έκταση του προηγούμενου φωνήεντος, δηλ. του **ᾰ** σε **η** (ή σε **ᾱ**, αν προηγείται **ε** ή **ι** ή **ρ**), του **ε** σε **ει**, του **ῐ** σε **ῑ** και του **ῠ** σε **ῡ** (βλ. § 62, 7, β). Π.χ.

22-0012_164-231_18b.indd 65 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	θέμα	Αόριστος αρχικός τύπος
φαίνω	φᾰν-	ἔ-φᾰν-σα
λειαίνω	λεᾰν-	ἐ-λέᾰν-σα
ὑγιαίνω	ὑγιᾰν-	ὑγίᾰν-σα
μαραίνω	μαρᾰν-	ἐ-μάρᾰν-σα
καθαίρω	καθᾰρ-	ἐ-κάθᾰρ-σα
ἀγγέλω	ἀγγελ-	ἤγγελ-σα
νέμω	νεμ-	ἔ-νεμ-σα
μένω	μεν-	ἔ-μεν-σα
κρίνω	κρῐν-	ἔ-κρῐν-σα
ἀμύνω	ἀμῠν-	ἤμῠν-σα

22-0012_164-231_18b.indd 66 18/10/2017 11:30

με αφομοίωση		τελικός τύπος
ἔ-φᾰν-να	**ἔ-φην-α**	**ἐ-φην-άμην**
ἐ-λέᾰν-να	**ἐ-λέᾱν-α**	
ὑγίᾰν-να	**ὑγίᾱν-α**	
ἐ-μάρᾰν-να	**ἐ-μάρᾱν-α**	
ἐ-κάθᾰρ-ρα	**ἐ-κάθηρ-α**	**ἐ-καθηρ-άμην**
ἤγγελ-λα	**ἤγγειλ-α**	**ἠγγειλ-άμην**
ἔ-νεμ-μα	**ἔ-νειμ-α**	**ἐ-νειμ-άμην**
ἔ-μεν-να	**ἔ-μειν-α**	
ἔ-κρῐν-να	**ἔ-κρῑν-α**	**ἐ-κριν-άμην**
ἤμῠν-να	**ἤμῡν-α**	**ἠμυν-άμην**

Έτσι ο ενεργητ. και μέσος αόρ. α΄ στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα κανονικά σχηματίζεται σε όλες τις εγκλίσεις (και στο απαρέμφατο και τη μετοχή) με το θέμα μετασχηματισμένο, όπως φαίνεται παραπάνω, και με τις ίδιες καταλήξεις που έχουν τα φωνηεντόληκτα (λύω - ἔλυσα, ἐλυσάμην), αλλά χωρίς το χρονικό χαρακτήρα σ.

22-0012_164-231_18b.indd 67 18/10/2017 11:30

304. Παράδειγμα

(ρ. νέμ-ω, θ. νεμ-, αόρ. ἔ-νειμ-α, ἐ-νειμ-άμην)

Χρόνοι	Οριστική	Υποτακτική
Ενεργητ. Αόρ. α΄	ἔ-νειμ-α	νείμ-ω
	ἔ-νειμ-ας	νείμ-ῃς
	ἔ-νειμ-ε	νείμ-ῃ
	ἐ-νείμ-αμεν	νείμ-ωμεν
	ἐ-νείμ-ατε	νείμ-ητε
	ἔ-νειμ-αν	νείμ-ωσι
	ἐ-νείμ-ατον	νείμ-ητον
	ἐ-νειμ-άτην	νείμ-ητον
Μέσος Αόριστος α΄	ἐ-νειμ-άμην	νείμ-ωμαι
	ἐ-νείμ-ω	νείμ-ῃ
	ἐ-νείμ-ατο	νείμ-ηται
	ἐ-νειμ-άμεθα	νειμ-ώμεθα
	ἐ-νείμ-ασθε	νείμ-ησθε
	ἐ-νείμ-αντο	νείμ-ωνται
	ἐ-νείμ-ασθον	νείμ-ησθον
	ἐ-νειμ-άσθην	νείμ-ησθον

22-0012_164-231_18b.indd 68 18/10/2017 11:30

Ευκτική	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
νείμ-αιμι νείμ-αις νείμ-αι νείμ-αιμεν νείμ-αιτε νείμ-αιεν νείμ-αιτον νειμ-αίτην	— νεῖμ-ον νειμ-άτω — νείμ-ατε νειμ-άντων ή -άτωσαν νείμ-ατον νειμ-άτων	νεῖμ-αι	νείμ-ας νείμ-ασα νεῖμ-αν
νειμ-αίμην νείμ-αιο νείμ-αιτο νειμ-αίμεθα νείμ-αισθε νείμ-αιντο νείμ-αισθον νειμ-αίσθην	— νεῖμαι νειμ-άσθω — νείμ-ασθε νειμ-άσθων ή -άσθωσαν νείμ-ασθον νειμ-άσθων	νείμ-ασθαι	νειμ-άμενος νειμ-αμένη νειμ-άμενον

22-0012_164-231_18b.indd 69 18/10/2017 11:30

305. Παρακείμενος και υπερσυντέλικος της ενεργητικής φωνής. Τα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της ενεργητ. φωνής με το χρον. χαρακτήρα **κ**, όπως τα φωνηεντόληκτα (παρακείμ. σε **-κα** και υπερσυντέλ. σε **-κειν**). Το **λ** και το **ρ** εμπρός από το χρονικό χαρακτήρα **κ** μένουν αμετάβλητα, ενώ το **ν** γίνεται **γ** (βλ. § 70, 5):

		παρακείμ.	υπερσ.
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-κα	ἠγγέλ-κειν
αἴρω	(θ. ἀρ-)	ἦρ-κα	ἤρ-κειν
φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	ἐ-πε-φάγ-κειν (πβ. § 309).

306. Ο παθητ. μέλλοντας α΄ και ο παθητ. αόρ. α΄ στα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα σχηματίζονται κανονικά σε **-θήσομαι** και **-θην**, όπως στα φωνηεντόληκτα, χωρίς μεταβολή του ρηματικού χαρακτήρα:

		παθ. μέλλ.	παθ. αόρ.
μιαίνω	(θ. μιαν-)	μιαν-θήσομαι	ἐ-μιάν-θην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἀγγελ-θήσομαι	ἠγγέλ-θην
αἴρω	(θ. ἀρ-)	ἀρ-θήσομαι	ἤρ-θην

307. α) **Ο παρακείμενος και ο υπερσυντέλικος της μέσης φωνής στα υγρόληκτα ρήματα** σχηματίζονται κανονικά σε -μαι (-σαι, -ται κτλ.) και -μην (-σο, -το κτλ.),

22-0012_164-231_18b.indd 70 18/10/2017 11:30

όπως στα φωνηεντόληκτα· οι ρηματ. χαρακτήρες λ και ρ εμπρός από τις καταλήξεις μένουν αμετάβλητοι: ἤγγελ-μαι, ἠγγέλ-μην· κε-κάθαρ-μαι, ἐ-κε-καθάρ-μην.

β) **Ο παρακείμενος και ο υπερσυντέλικος της μέσης φωνής στα ενρινόληκτα ρήματα** σχηματίζονται **επίσης σε** -μαι (-σαι, -ται **κτλ.) και** -μην (-σο, -το **κτλ.)· ο ρηματ. χαρακτήρας όμως ν εμπρός από το μ των καταλήξεων σε άλλα ρήματα αφομοιώνεται (κανονικά) με αυτό και σε άλλα τρέπεται σε σ:** παρ-οξύν-ομαι (**θ.** παρ-οξυν-), **παρακείμενος** παρ-ώξυν-μαι = παρώξυμμαι, **υπερσ.** παρ-ωξύν-μην = παρωξύμμην· αλλά φαίν-ομαι (**θ.** φαν-), **παρακείμ.** πέ-φαν-μαι = πέφασμαι, **υπερσ.** ἐπεφάσμην (**βλ. § 68, 5**).

22-0012_164-231_18b.indd 71 18/10/2017 11:30

308. Παραδείγματα σχηματισμού μέσου παρακειμένου και υπερσυντελίκου ενρινόληκτων και υγρόληκτων ρημάτων

ρ. ἀγγέλλομαι, ὀξύνομαι, φαίνομαι

Οριστική		Προστακτική
θ. ἀγγελ-		
ἤγγελ-μαι	ἠγγέλ-μην	–
ἤγγελ-σαι	ἤγγελ-σο	ἤγγελ-σο
ἤγγελ-ται	ἤγγελ-το	ἠγγέλ-θω
ἠγγέλ-μεθα	ἠγγέλ-μεθα	–
ἤγγελ-θε	ἤγγελ-θε	ἤγγελ-θε
ἠγγελμένοι εἰσὶ(ν)	ἠγγελμένοι ἦσαν	ἠγγέλ-θων
ἤγγελ-θον	ἤγγελ-θον	ἤγγελ-θον
ἤγγελ-θον	ἠγγέλ-θην	ἠγγέλ-θων
θ. ὀξυν-		
ὤξυμ-μαι	ὠξύμ-μην	–
ὤξυν-σαι	ὤξυν-σο	ὤξυν-σο
ὤξυν-ται	ὤξυν-το	ὠξύν-θω
ὠξύμ-μεθα	ὠξύμ-μεθα	–
ὤξυν-θε	ὤξυν-θε	ὤξυν-θε
ὠξυμμένοι εἰσὶ(ν)	ὠξυμμένοι ἦσαν	ὠξύν-θων
ὤξυν-θον	ὤξυν-θον	ὤξυν-θον
ὤξυν-θον	ὠξύν-θην	ὠξύν-θων

22-0012_164-231_18b.indd 72 18/10/2017 11:30

Απαρ.	Μετοχή
ἠγγέλ-θαι	ἠγγελ-μένος ἠγγελ-μένη ἠγγελ-μένον (υποτ. ἠγγελ- μένος ὦ ευκτ. ἠγγελ- μένος εἴην)
ὠξύν-θαι	ὠξυμ-μένος ὠξυμ-μένη ὠξυμ-μένον (υποτ. ὠξυμ- μένος ὦ ευκτ. ὠξυμ- μένος εἴην)

22-0012_164-231_18b.indd 73 18/10/2017 11:30

Οριστική		Προστακτική
θ. φαν-		
πέ-φασ-μαι	ἐ-πε-φάσ-μην	—
πέ-φαν-σαι	ἐ-πέ-φαν-σο	πέ-φαν-σο
πέ-φαν-ται	ἐ-πέ-φαν-το	πε-φάν-θω
πε-φάσ-μεθα	ἐ-πε-φάσ-μεθα	—
πέ-φαν-θε	ἐ-πέ-φαν-θε	πέ-φαν-θε
πεφασμένοι εἰσὶ(ν)	πεφασμένοι ἦσαν	πε-φάν-θων
πέ-φαν-θον	ἐ-πέ-φαν-θον	πέ-φαν-θον
πέ-φαν-θον	ἐ-πε-φάν-θην	πε-φάν-θων

309. α) Των ρ. κλίνω, κρίνω και πλύνω ο ρηματ. χαρακτήρας **ν** αποβάλλεται στον ενεργητ. και μέσο παρακείμενο και υπερσυντέλικο, στον παθητ. μέλλοντα α΄ και στον παθητ. αόρ. α΄:

κλίνω κέ-κλι-κα, ἐ-κε-κλί-κειν, κέ-κλι-μαι, ἐ-κε-κλί-μην, κλι-θήσομαι, ἐ-κλί-θην·

κρίνω κέ-κρι-κα, ἐ-κε-κρί-κειν, κέ-κρι-μαι, ἐ-κε-κρί-μην, κρι-θήσομαι, ἐ-κρί-θην·

πλύνω πέ-πλυ-κα, ἐ-πε-πλύ-κειν, πέ-πλυ-μαι, ἐ-πε-πλύ-μην, πλυ-θήσο-μαι, ἐ-πλύ-θην.

β) Όσα ενρινόληκτα και υγρόληκτα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματικό θέμα με φωνήεν **ε** σ' αυτό, τρέπουν το **ε** τούτο σε **ᾰ** στον ενεργητ. παρακείμενο και υπερσυντέλικο α΄ και στο μέσο παρακείμενο και υπερσυντέλικο:

22-0012_164-231_18b.indd 74 18/10/2017 11:30

Απαρ.	Μετοχή
πε-φάν-θαι	πε-φασ-μένος πε-φασ-μένη πε-φασ-μένον (υποτ. πεφα- σμένος ὦ ευκτ. πεφα- σμένος εἴην)

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα	ἐ-σπάρ-κειν	ἔ-σπαρ-μαι	ἐ-σπάρ-μην
στέλλω (θ. στε-)	ἔ-σταλ-κα	ἐ-στάλ-κειν	ἔ-σταλ-μαι	ἐ-στάλ-μην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα	ἐ-φθάρ-κειν	ἔ-φθαρ-μαι	ἐ-φθάρ-μην.

γ) Το ρ. τείνω (θ. τεν-) σχηματίζει τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της ενεργητ. και μέσης φωνής, καθώς και τον παθητ. μέλλοντα και παθητ. αόριστο, με τροπή του ε σε ᾰ και με αποβολή του χαρακτήρα ν (δηλ. από θέμα τα-): τείνω, τέ-τα-κα, (ἐ-τε-τά-κειν), τέ-τα-μαι, ἐ-τε-τά-μην, τα-θήσομαι, ἐ-τά-θην.

δ) Τα ρ. βάλλω, κάμ-ν-ω και τέμ-ν-ω σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της ενεργητ. και μέσης φωνής, καθώς και τον παθητ. μέλλοντα και

22-0012_164-231_18b.indd 75 18/10/2017 11:30

παθητ. αόριστο από τα ρηματικά θέματα βαλ-, καμ-, τεμ-, αφού πρώτα έγινε μετάθεση του φωνήεντος και έκτασή του σε η, δηλ. (βαλ-, βλα- =) βλη-, (καμ-, κμα- =) κμη-, (τεμ-, τμε- =) τμη-:

βάλλω:	βέ-βλη-κα, ἐ-βε-βλή-κειν, βέ-βλη-μαι, ἐ-βε-βλή-μην, βλη-θήσομαι, ἐ-βλή-θην·
κάμνω:	κέ-κμη-κα, ἐ-κε-κμή-κειν·
τέμνω:	τέ-τμη-κ α, (ἐ-τε-τμή-κειν), τέ-τμη-μαι, ἐ-τε-τμή-μην, τμη-θήσομαι, ἐ-τμή- θην.

22-0012_164-231_18b.indd 76 18/10/2017 11:30

25ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΔΕΥΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

1. Ενεργητικός και μέσος αόριστος β΄

310. Πολλά ρήματα σχηματίζουν τον ενεργητικό και μέσο αόριστο από το θέμα με τις ολικές καταλήξεις του αντίστοιχου παρατατικού στην οριστική και του αντίστοιχου ενεστώτα στις άλλες εγκλίσεις (καθώς και στο απαρέμφατο και τη μετοχή). Ο αόριστος αυτός λέγεται (ενεργητικός ή μέσος) **αόριστος δεύτερος.** Π.χ. βάλλω, ενεργ. αόρ. β΄ ἔ-βαλ-ον, ἔ-βαλ-ες, ἔ-βαλ-ε κτλ., μέσ. αόρ. β΄ ἐ-βαλ-όμην, (ἐ-βάλ-εσο =) ἐ-βάλ-ου, ἐ-βάλ-ετο κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 77 18/10/2017 11:30

311. Παράδειγμα σχηματισμού ενεργητικού και μέσου αορίστου β΄

ρ. βάλλω (θ. βαλ-)

α) Ενεργητικός αόριστος β΄

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ω	βάλ-οιμι
ἔ-βαλ-ες	βάλ-ῃς	βάλ-οις
ἔ-βαλ-ε	βάλ-ῃ	βάλ-οι
ἐ-βάλ-ομεν	βάλ-ωμεν	βάλ-οιμεν
ἐ-βάλ-ετε	βάλ-ητε	βάλ-οιτε
ἔ-βαλ-ον	βάλ-ωσι(ν)	βάλ-οιεν
ἐ-βάλ-ετον	βάλ-ητον	βάλ-οιτον
ἐ-βαλ-έτην	βάλ-ητον	βαλ-οίτην

(πβ. τα νεοελλ.: έβαλα, έβαλες, έβαλε κτλ.· να βάλω, βάλεις, βάλει κτλ.· βάλε κτλ.).

22-0012_164-231_18b.indd 78 18/10/2017 11:30

Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
–	βαλ-εῖν	βαλ-ὼν
βάλ-ε		βαλ-οῦσα
βαλ-έτω		βαλ-όν
–		
βάλ-ετε		
βαλ-όντων		
βάλ-ετον		
βαλ-έτων		

22-0012_164-231_18b.indd 79 18/10/2017 11:30

β) Μέσος αόριστος β΄

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική
ἐ-βαλ-όμην	βάλ-ωμαι	βαλ-οίμην
ἐ-βάλ-ου	βάλ-ῃ	βάλ-οιο
ἐ-βάλ-ετο	βάλ-ηται	βάλ-οιτο
ἐ-βαλ-όμεθα	βαλ-ώμεθα	βαλ-οίμεθα
ἐ-βάλ-εσθε	βάλ-ησθε	βάλ-οισθε
ἐ-βάλ-οντο	βάλ-ωνται	βάλ-οιντο
ἐ-βάλ-εσθον	βάλ-ησθον	βάλ-οισθον
ἐ-βαλ-έσθην	βάλ-ησθον	βαλ-οίσθην

Παρατηρήσεις στο σχηματισμό του ενεργητ. και μέσου αορίστου β΄

312. Του ενεργητικού αορίστου β΄:

1. Το απαρέμφατο και η μετοχή τονίζονται πάντοτε στη λήγουσα (το απαρέμφατο με περισπωμένη και η μετοχή αρσενικού με οξεία)· μαθεῖν, ἐλθεῖν - μαθών, ἐλθών.

2. Το β΄ ενικό πρόσ. της προστακτικής των ρ. ἔρχομαι, εὑρίσκω, λαμβάνω, λέγω και ὁρῶ, όταν δεν είναι σύνθετο, τονίζεται στη λήγουσα: (ἔρχομαι - ἦλθον) **ἐλθέ,** (εὑρίσκω - ηὗρον) **εὑρέ,** (λαμβάνω - ἔλαβον) **λαβέ,** (λέγω - εἶπον) **εἰπέ,** (ὁρῶ - εἶδον) **ἰδὲ** (ἀλλά: ἄπελθε, ἔξευρε, παράλαβε, πρόειπε, πάριδε).

22-0012_164-231_18b.indd 80 18/10/2017 11:30

Προστακτική	Απαρέμφ.	Μετοχή
–	βαλ-έσθαι	βαλ-όμενος
βαλ-οῦ		βαλ-ομένη
βαλ-έσθω		βαλ-όμενον
–		
βάλ-εσθε		
βαλ-έσθων		
βάλ-εσ θον		
βαλ-έσθων		

313. Του μέσου αορίστου β΄:

1. Το απαρέμφατο (είτε απλό είτε σύνθετο) τονίζεται στην παραλήγουσα: γενέσθαι, λαβέσθαι - συγγενέσθαι, ἀντιλαβέσθαι.

2. Το β΄ ενικό πρόσ. της προστακτικής (είτε απλό είτε σύνθετο) κανονικά τονίζεται στη λήγουσα και παίρνει περισπωμένη: γενοῦ, λαβοῦ - συγγενοῦ, ἀντιλαβοῦ· αν όμως είναι μονοσύλλαβο και σύνθετο με δισύλλαβη πρόθεση, ανεβάζει τον τόνο στην παραλήγουσα: (ἔχομαι - ἐσχόμην) σχοῦ - παράσχου, (ἕπομαι - ἐσπόμην) σποῦ - ἐπίσπου.

314. 1. Ο αόρ. β΄, όπως είδαμε (§ 310), στην οριστική έχει τις καταλήξεις του αντίστοιχου παρατατικού και

22-0012_164-231_18b.indd 81 18/10/2017 11:30

στις άλλες εγκλίσεις έχει τις καταλήξεις του αντίστοιχου ενεστώτα. Ξεχωρίζεται όμως από το θέμα του, που είναι διαφορετικό από το θέμα του ενεστώτα και του παρατατικού. Έτσι σε μερικά ρήματα ο αόρ. β΄ σχηματίζεται:

α) από το καθαρό ρηματ. θέμα, χωρίς τα προσφύματα του ενεστώτα και του παρατατικού: (αἰσθ-άν-ομαι) ᾐσθ-όμην, αἴσθ-ωμαι, αἰσθ-οίμην κτλ., (ἁμαρτ-άν-ω) ἥμαρτ-ον, ἁμάρτ-ω, ἁμάρτ-οιμι κτλ. (λα(ν)θ-άν-ω) ἔ-λαθ-ον, λάθ-ω, λάθ-οιμι κτλ.·

β) από το ρηματ. θ. με συγκοπή: (ἕπ-ομαι, θ. σεπ-) ἑ-σπ-όμην (η δασεία της αύξησης από αναλογική επίδραση του ἕπομαι), (ἔχ-ω, θ. σεχ-) ἔ-σχ-ον·

γ) από το ρηματ. θ. χωρίς τον αναδιπλασιασμό του ενεστώτα: (γί-γνομαι, θ. γε-) ἐ-γεν-όμην, (πί-πτ-ω, θ. πετ-, πεσ-) ἔ-πεσ-ον·

δ) από το ρηματ. θ. με αναδιπλασιασμό: (ἄγ-ω) ἤγαγ-ον, ἀγάγ-ω κτλ.·

ε) από το ρηματ. θ. με τροπή του φωνήεντος: (τρέπ-ω, θ. τρεπ-) ἔ-τραπ-ον·

ς) από το αδύνατο ρηματ. θ. (λείπ-ω, θ. λειπ-, λιπ-) ἔ-λιπ-ον.

2. Μερικά ρήματα σχηματίζουν τον αόρ. β΄ με θέμα διαφορετικό (από συνώνυμες ρίζες): αἱρέω-ῶ: αόρ. β΄ (με θ. Fελ-) ἔ-Fελ-ον: εἷλ-ον, υποτ. ἕλ-ω κτλ. - ὁράω -ῶ, αόρ. β΄ (με θ. Fιδ-) ἔ-Fιδ-ον: εἶδον, υποτ. ἴδω κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 82 18/10/2017 11:30

2. Παθητικός μέλλοντας β΄. Παθητικός αόριστος β΄

315. Μερικά ρήματα σχηματίζουν τον παθητ. μέλλοντα και τον παθητ. αόριστο με το χρονικό πρόσφυμα **η-** και **ε-** αντί **θη-** και **θε-**, δηλ. χωρίς το σύμφωνο **θ:** γραφ-ή-σομαι, ἐ-γράφ-η-ν, γραφ-ε-ίη-ν, γραφ-έ-ντων κτλ., αντί γραφ-θή-σομαι, ἐ-γράφ-θη-ν, γραφ-θε-ίη-ν, γραφ-θέ-ντων κτλ. (όπως και στη νέα: γράφ-τη-κα και γράφ-η-κα κτλ.).

Ο παθητ. μέλλοντας και ο παθητ. αόριστος που σχηματίζονται μ' αυτόν τον τρόπο λέγονται **παθητικός μέλλοντας β΄** και **παθητικός αόριστος β΄.**

Οι δεύτεροι αυτοί παθητικοί χρόνοι κλίνονται ακριβώς όπως και οι πρώτοι, αλλά στο β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορ. β΄ μένει αμετάβλητη η αρχική κατάληξη -θι: γράφη-θι.

22-0012_164-231_18b.indd 83 18/10/2017 11:30

316. Παράδειγμα σχηματισμού παθητ. μέλλοντα β΄ και παθητ. αορ. β΄

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	
Παθητικ. Μέλλοντας β΄	γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει γραφ-ή-σεται γραφ-η-σόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται γραφ-ή-σεσθον γραφ-ή-σεσθον		γραφ-η-σοίμην γραφ-ή-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραψ-η-σοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο γραφ-ή-σοισθον γραφ-η-σοίσθην	
Παθητικ. Αόριστος β΄	ἐ-γράφ-η-ν ἐ-γράφ-η-ς ἐ-γράφ-η ἐ-γράφ-η-μεν ἐ-γράφ-η-τε ἐ-γράφ-η-σαν ἐ-γράφ-η-τον ἐ-γραφ-ή-την	γραφ-ῶ γραφ-ῇς γραφ-ῇ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι(ν) γραφ-ῆτον γραφ-ῆτον	γραφ-είην γραφ-είης γραφ-είη γραφ-είημεν (-εῖμεν) γραφ-είητε (-εῖτε) γραφ-είησαν (-εῖεν) γραφ-είητον (-εῖτον) γραφ-ειήτην (-είτην)	

22-0012_164-231_18b.indd 84 18/10/2017 11:30

	Προστακτική	Απαρ.	Μετοχή
		γραφ-ή-σεσθαι	γραφ-η-σόμενος γραφ-η-σομένη γραφ-η-σόμενον
	– γράφ-η-θι γραφ-ή-τω – γράφ-η-τε γραφ-έ-ντων ή γραφ-ή-τωσαν γράφ-η-τον γραφ-ή-των	γραφ-ῆ-ναι	γραφ-εὶς γραφ-εῖσα γραφ-ὲν

22-0012_164-231_18b.indd 85 18/10/2017 11:30

Παρατηρήσεις στους δεύτερους παθητικούς χρόνους

317. 1) Όσα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματικό θέμα με φωνήεν **ε** τρέπουν στους δεύτερους παθητ. χρόνους το **ε** σε **α** βραχύχρονο: (κλέπτω, θ. κλεπ-) ἐ-κλάπ-ην, (πλέκ-ω) ἐ-πλάκ-ην, (τρέπ-ω) ἐ-τράπ-ην, (στρέφ-ω) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (τρέφ-ω) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πβ. § 309, β). Εξαιρούνται τα σύνθετα του ρ. -λέγω (= συλλέγω): συλ-(ἐκ)-λεγ-ήσομαι, συν-(ἐξ)-ε-λέγ-ην.

2) Όσα ρήματα έχουν μονοσύλλαβο ρηματ. θέμα με φωνήεν **η** συστέλλουν στους β΄ παθητ. χρόνους το **η** αυτό σε **α** βραχύχρονο: (σή-π-ω) σαπ-ήσομαι, ἐ-σάπ-ην, (τήκ-ω) τακ-ήσομαι, ἐ-τάκ-ην, (ἐκ-πλήττω, θ. πληγ-) ἐκ-πλαγ-ήσομαι, ἐξ-ε-πλάγ-ην, (κατα-πλήττω) κατα-πλαγ-ήσομαι, κατ-επλάγ-ην. Εξαιρείται το απλό πλήττω (θ. πληγ-) πληγ-ήσομαι, ἐ-πλήγ-ην.

3. Ενεργητικός παρακείμενος και υπερσυντέλικος β΄

318. Μερικά συμφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον ενεργητικό παρακείμενο και υπερσυντέλικο χωρίς το χρονικό χαρακτήρα **κ** ή χωρίς να τρέπουν τον ψιλόπνοο ή μέσο χαρακτήρα του ρηματικού θέματος σε δασύπνοο: (φεύγ-ω) πέ-φευγ-α, ἐ-πε-φεύγ-ειν· (λείπ-ω) λέ-λοιπ-α, ἐ-λε-λοίπ-ειν (πβ. § 285 και § 296).

22-0012_164-231_18b.indd 86 18/10/2017 11:30

Ο παρακείμενος ή ο υπερσυντέλικος που σχηματίζεται με αυτόν τον τρόπο λέγεται ενεργητικός παρακείμενος δεύτερος ή ενεργητικός υπερσυντέλικος δεύτερος.

319. Ο ενεργ. παρακείμενος β΄ και ο ενεργ. υπερσυντέλικος β΄ κλίνονται όπως οι πρώτοι, αλλά το φωνήεν **ε** του θέματος τρέπεται σε **ο** και το **ᾰ** εκτείνεται σε **η** (ή σε **ᾱ**, αν προηγείται **ρ**):

πάσχω	(θ. πενθ-)	πέ-πονθ-α	ἐ-πε-πόνθ-ειν
πείθω	(θ. πειθ-)	πέ-ποιθ-α	ἐ-πε-ποίθ-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	ἐ-τε-τόκ-ειν
γίγνομαι	(θ. γεν-)	γέ-γον-α	ἐ-γε-γόν-ειν
φαίνω	(θ. φᾰν-)	πέ-φην-α	ἐ-πε-φήν-ειν
κράζω	(θ. κρᾰγ-)	κέ-κρᾱγ-α	ἐ-κε-κράγ-ειν

Σημ. Βλ. και κατάλογο ανώμ. ρημάτων (Παράρτημα).

4. Γενικές παρατηρήσεις στους δεύτερους χρόνους

320. Πολύ σπάνια ο ίδιος χρόνος ενός ρήματος (μέλλοντας ή αόριστος ή παρακείμενος ή υπερσυντέλικος) σχηματίζεται και ως α΄ και ως β΄ χωρίς διαφορά σημασίας:

ἀλλάττω: παθ. αόρ. α΄ ἠλλάχθην και β΄ ἠλλάγην·

βλάπτω: παθ. αόρ. α΄ ἐβλάφθην και β΄ ἐβλάβην·

λέγω: ενεργ. αόρ. α΄ ἔλεξα και εἶπα (που έχει εύχρηστους τύτους: οριστ. β΄ εν. εἶπας, β΄ πληθ. εἴπατε, ευκτ. α΄ πληθ. εἴπαιμεν, προστ. β΄ πληθ. εἴπατε) και ενεργητ.

22-0012_164-231_18b.indd 87 18/10/2017 11:30

αόρ. β΄ εἶπον (χωρίς β΄ πληθ. της οριστ. που παίρνεται από το εἶπα)·

συλ-λέγω: παθ. αόρ. α΄ συνελέχθην και β΄ συνελέγην·

φέρω: ενεργ. αόρ. α΄ ἤνεγκα (που έχει εύχρηστους όλους τους τύπους, εκτός από τη μετοχή και το β΄ εν. πρόσ. της προστ.) και ενεργητ. αόρ. β΄ ἤνεγκον (που έχει εύχρ. τύπους: οριστ. μόνο το α΄ εν. και μόνο σύνθ. διήνεγκον, υποτ. ἐνέγκω κτλ., ευκτ. ἐνέγκοιμι κτλ., προστ. μόνο ἔνεγκε - ἐνεγκέτω, απαρ. ἐνεγκεῖν, μετ. ἐνεγκών)·

δια-φθείρω: ενεργ. πρκμ. α΄ διέφθαρκα και β΄ διέφθορα κ.ά.

321. Συνήθως, όταν ο ίδιος χρόνος ενός ρήματος βρίσκεται και ως α΄ και ως β΄, ο ένας τύπος έχει διαφορετική σημασία από τον άλλο:

ἐτρεψάμην (μτβ. = έτρεψα κάποιον σε φυγή) - ἐτραπόμην (= έτρεψα τον εαυτό μου προς κάτι, διευθύνθηκα)·

ἐφάνθην (= φανερώθηκα από άλλον) - ἐφάνην (= φανέρωσα τον εαυτό μου)·

πέπεικα (= έχω πείσει κάποιον) - πέποιθα (= είμαι πεισμένος, έχω πεποίθηση)·

πέπραχα (= έχω κάμει κάτι) - πέπραγα (αμετάβ. = βρίσκομαι σε κάποια κατάσταση).

22-0012_164-231_18b.indd 88 18/10/2017 11:30

26ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΡΗΜΑΤΑ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ Ή ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ

322. Τα φωνηεντόληκτα ρήματα που έχουν χρονικό χαρακτήρα **α** ή **ε** ή **ο** συναιρούν το φωνήεν αυτό στον ενεστώτα και τον παρατατικό με το ακόλουθο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων και για τούτο λέγονται **συνηρημένα**· λέγονται όμως και **περισπώμενα,** γιατί ο συνηρημένος τύπος τους στο α΄ πρόσ. της οριστ. του ενεστώτα παίρνει περισπωμένη.

Τα συνηρημένα ρήματα διαιρούνται κατά το χαρακτήρα σε τρεις τάξεις:

στην **α΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-άω** (χαρακτ. **α**): **τιμάω - τιμῶ**·

στη **β΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-έω** (χαρακτ. **ε**): **ποιέω - ποιῶ**·

στην **γ΄ τάξη** ανήκουν όσα λήγουν σε **-όω** (χαρακτ. **ο**): **δηλόω - δηλῶ.**

1. Ενεστώτας και παρατατικός

323. Τα συνηρημένα ή περισπώμενα ρήματα στον ενεστώτα και τον παρατατικό της ενεργητικής και μέσης φωνής κλίνονται κατά τα επόμενα παραδείγματα:

22-0012_164-231_18b.indd 89 18/10/2017 11:30

323 α. Παράδειγμα συνηρημένου ρ. σε -άω (τιμά-ω) = τιμῶ· θ. τιμα-)

Α'. Ενεργητική φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(τιμάω) τιμῶ	(ἐτίμαον) ἐτίμων
(τιμάεις) τιμᾷς	(ἐτίμαες) ἐτίμας
(τιμάει) τιμᾷ	(ἐτίμαε) ἐτίμα
(τιμάομεν) τιμῶμεν	(ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν
(τιμάετε) τιμᾶτε	(ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε
(τιμάουσι) τιμῶσι(ν)	(ἐτίμαον) ἐτίμων
(τιμάετον) τιμᾶτον	(ἐτιμάετον) ἐτιμᾶτον
(τιμάετον) τιμᾶτον	(ἐτιμαέτην) ἐτιμάτην

22-0012_164-231_18b.indd 90 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας		
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**	
(τιμάω) τιμῶ	(τιμάοιμι) τιμῷμι	**α΄τύπος ενικού**
(τιμάῃς) τιμᾷς	(τιμάοις) τιμῷς	
(τιμάῃ) τιμᾷ	(τιμάοι) τιμῷ	
(τιμάωμεν) τιμῶμεν	**ή**	
(τιμάητε) τιμᾶτε	(τιμαοίην) τιμῴην	**β΄ τύπος ενικού**
(τιμάωσι) τιμῶσι(ν)	(τιμαοίης) τιμῴης	
(τιμάητον) τιμᾶτον	(τιμαοίη) τιμῴη	
(τιμάητον) τιμᾶτον	(τιμάοιμεν) τιμῷμεν	
	(τιμάοιτε) τιμῷτε	
	(τιμάοιεν) τιμῷεν	
	(τιμάοιτον) τιμῷτον	
	(τιμαοίτην) τιμῴτην	

22-0012_164-231_18b.indd 91 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(τίμαε) τίμα	
(τιμαέτω) τιμάτω	
–	
(τιμάετε) τιμᾶτε	
(τιμαόντων) τιμώντων	
ή (τιμαέτωσαν) τιμάτωσαν	
(τιμάετον) τιμᾶτον	
(τιμαέτων) τιμάτων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(τιμάειν) τιμᾶν **(από το τιμά-εν)**	(τιμάων) τιμῶν
	(τιμάουσα) τιμῶσα
	(τιμάον) τιμῶν
	γενική:
	(τιμάοντος) τιμῶντος
	(τιμαούσης) τιμώσης
	(τιμάοντος) τιμῶντος

22-0012_164-231_18b.indd 92 18/10/2017 11:30

Β'. Μέση φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(τιμάομαι) τιμῶμαι	(ἐτιμαόμην) ἐτιμώμην
(τιμάῃ ή -ει) τιμᾷ	(ἐτιμάου) ἐτιμῶ
(τιμάεται) τιμᾶται	(ἐτιμάετο) ἐτιμᾶτο
(τιμαόμεθα) τιμώμεθα	(ἐτιμαόμεθα) ἐτιμώμεθα
(τιμάεσθε) τιμᾶσθε	(ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε
(τιμάονται) τιμῶνται	(ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον	(ἐτιμάεσθον) ἐτιμᾶσθον
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον	(ἐτιμαέσθην) ἐτιμάσθην

Ενεστώτας	
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**
(τιμάωμαι) τιμῶμαι	(τιμαοίμην) τιμῴμην
(τιμάῃ) τιμᾷ	(τιμάοιο) τιμῷο
(τιμάηται) τιμᾶται	(τιμάοιτο) τιμῷτο
(τιμαώμεθα) τιμώμεθα	(τιμαοίμεθα) τιμῴμεθα
(τιμάησθε) τιμᾶσθε	(τιμάοισθε) τιμῷσθε
(τιμάωνται) τιμῶνται	(τιμάοιντο) τιμῷντο
(τιμάησθον) τιμᾶσθον	(τιμάοισθον) τιμῷσθον
(τιμάησθον) τιμᾶσθον	(τιμαοίσθην) τιμῴσθην

22-0012_164-231_18b.indd 93 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(τιμάου) τιμῶ	
(τιμαέσθω) τιμάσθω	
–	
(τιμάεσθε) τιμᾶσθε	
(τιμαέσθων) τιμάσθων ή	
(τιμαέσθωσαν) τιμάσθωσαν	
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον	
(τιμαέσθων) τιμάσθων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι	(τιμαόμενος) τιμώμενος
	(τιμαομένη) τιμωμένη
	(τιμαόμενον) τιμώμενον

22-0012_164-231_18b.indd 94 18/10/2017 11:30

323 β. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος σε -έω (ποιέ-ω = ποιῶ· θ. ποιε-)

Α'. Ενεργητική φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(ποιέω) ποιῶ	(ἐποίεον) ἐποίουν
(ποιέεις) ποιεῖς	(ἐποίεες) ἐποίεις
(ποιέει) ποιεῖ	(ἐποίεε) ἐποίει
(ποιέομεν) ποιοῦμεν	(ἐποιέομεν) ἐποιοῦμεν
(ποιέετε) ποιεῖτε	(ἐποιέετε) ἐποιεῖτε
(ποιέουσι) ποιοῦσι(ν)	(ἐποίεον) ἐποίουν
(ποιέετον) ποιεῖτον	(ἐποιέετον) ἐποιεῖτον
(ποιέετον) ποιεῖτον	(ἐποιεέτην) ἐποιείτην

22-0012_164-231_18b.indd 95 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας		
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**	
(ποιέω) ποιῶ	(ποιέοιμι) ποιοῖμι	α΄ τύπος ενικού
(ποιέῃς) ποιῇς	(ποιέοις) ποιοῖς	α΄ τύπος ενικού
(ποιέῃ) ποιῇ	(ποιέοι) ποιοῖ	α΄ τύπος ενικού
(ποιέωμεν) ποιῶμεν	ή	
(ποιέητε) ποιῆτε	(ποιεοίην) ποιοίην	β΄ τύπος ενικού
(ποιέωσι) ποιῶσι(ν)	(ποιεοίης) ποιοίης	β΄ τύπος ενικού
(ποιέητον) ποιῆτον	(ποιεοίη) ποιοίη	β΄ τύπος ενικού
(ποιέητον) ποιῆτον	(ποιέοιμεν) ποιοῖμεν	
	(ποιέοιτε) ποιοῖτε	
	(ποιέοιεν) ποιοῖεν	
	(ποιέοιτον) ποιοῖτον	
	(ποιεοίτην) ποιοίτην	

22-0012_164-231_18b.indd 96 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(ποίεε) ποίει	
(ποιεέτω) ποιείτω	
–	
(ποιέετε) ποιεῖτε	
(ποιεόντων) ποιούντων ή	
(ποιεέτωσαν) ποιείτωσαν	
(ποιέετον) ποιεῖτον	
(ποιεέτων) ποιείτων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(ποιέεν) ποιεῖν	(ποιέων) ποιῶν
	(ποιέουσα) ποιοῦσα
	(ποιέον) ποιοῦν
	γενική:
	(ποιέοντος) ποιοῦντος
	(ποιεούσης) ποιούσης
	(ποιέοντος) ποιοῦντος

22-0012_164-231_18b.indd 97 18/10/2017 11:30

Β'. Μέση φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(ποιέομαι) ποιοῦμαι	(ἐποιεόμην) ἐποιούμην
(ποιέῃ ή -ει) ποιῇ ή -εῖ	(ἐποιέου) ἐποιοῦ
(ποιέεται) ποιεῖται	(ἐποιέετο) ἐποιεῖτο
(ποιεόμεθα) ποιούμεθα	(ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα
(ποιέεσθε) ποιεῖσθε	(ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε
(ποιέονται) ποιοῦνται	(ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον	(ἐποιέεσθον) ἐποιεῖσθον
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον	(ἐποιεέσθην) ἐποιείσθην

Ενεστώτας	
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**
(ποιέωμαι) ποιῶμαι	(ποιεοίμην) ποιοίμην
(ποιέῃ) ποιῇ	(ποιέοιο) ποιοῖο
(ποιέηται) ποιῆται	(ποιέοιτο) ποιοῖτο
(ποιεώμεθα) ποιώμεθα	(ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα
(ποιέησθε) ποιῆσθε	(ποιέοισθε) ποιοῖσθε
(ποιέωνται) ποιῶνται	(ποιέοιντο) ποιοῖντο
(ποιέησθον) ποιῆσθον	(ποιέοισθον) ποιοῖσθον
(ποιέησθον) ποιῆσθον	(ποιεοίσθην) ποιοίσθην

22-0012_164-231_18b.indd 98 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(ποιέου) ποιοῦ	
(ποιεέσθω) ποιείσθω	
–	
(ποιέεσθε) ποιεῖσθε	
(ποιεέσθων) ποιείσθων ή	
(ποιεέσθωσαν) ποιείσθωσαν	
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον	
(ποιεέσθων) ποιείσθων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	(ποιεόμενος) ποιούμενος
	(ποιεομένη) ποιουμένη
	(ποιεόμενον) ποιούμενον

22-0012_164-231_18b.indd 99 18/10/2017 11:30

323 γ. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος σε -όω (δηλό-ω = δηλῶ· θ. δηλο-)

Α'. Ενεργητική φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(δηλόω) δηλῶ	(ἐδήλοον) ἐδήλουν
(δηλόεις) δηλοῖς	(ἐδήλοες) ἐδήλους
(δηλόει) δηλοῖ	(ἐδήλοε) ἐδήλου
(δηλόομεν) δηλοῦμεν	(ἐδηλόομεν) ἐδηλοῦμεν
(δηλόετε) δηλοῦτε	(ἐδηλόετε) ἐδηλοῦτε
(δηλόουσι) δηλοῦσι(ν)	(ἐδήλοον) ἐδήλουν
(δηλόετον) δηλοῦτον	(ἐδηλόετον) ἐδηλοῦτον
(δηλόετον) δηλοῦτον	(ἐδηλοέτην) ἐδηλούτην

22-0012_164-231_18b.indd 100 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας		
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**	
(δηλόω) δηλῶ	(δηλόοιμι) δηλοῖμι	**α΄ τύπος ενικού**
(δηλόῃς) **δηλοῖς**	(δηλόοις) δηλοῖς	
(δηλόῃ) **δηλοῖ**	(δηλόοι) δηλοῖ	
(δηλόωμεν) δηλῶμεν	ή	
(δηλόητε) δηλῶτε	(δηλοοίην) δηλοίην	**β΄ τύπος ενικού**
(δηλόωσι) δηλῶσι(ν)	(δηλοοίης) δηλοίης	
(δηλόητον) δηλῶτον	(δηλοοίη) δηλοίη	
(δηλόητον) δηλῶτον	(δηλόοιμεν) δηλοῖμεν	
	(δηλόοιτε) δηλοῖτε	
	(δηλόοιεν) δηλοῖεν	
	(δηλόοιτον) δηλοῖτον	
	(δηλοοίτην) δηλοίτην	

22-0012_164-231_18b.indd 101 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(δήλοε) δήλου	
(δηλοέτω) δηλούτω	
–	
(δηλόετε) δηλοῦτε	
(δηλοόντων) δηλούντων ή	
(δηλοέτωσαν) δηλούτωσαν	
(δηλόετον) δηλοῦτον	
(δηλοέτων) δηλούτων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(δηλό-εν) δηλοῦν	(δηλόων) δηλῶν
	(δηλόουσα) δηλοῦσα
	(δηλόον) δηλοῦν
	γενική:
	(δηλόοντος) δηλοῦντος
	(δηλοούσης) δηλούσης
	(δηλόοντος) δηλοῦντος

22-0012_164-231_18b.indd 102 18/10/2017 11:30

Β'. Μέση φωνή

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	
Ενεστώτας	**Παρατατικός**
(δηλόομαι) δηλοῦμαι	(ἐδηλοόμην) ἐδηλούμην
(δηλόῃ ή -ει) δηλοῖ	(ἐδηλόου) ἐδηλοῦ
(δηλόεται) δηλοῦται	(ἐδηλόετο) ἐδηλοῦτο
(δηλοόμεθα) δηλούμεθα	(ἐδηλοόμεθα) ἐδηλούμεθα
(δηλόεσθε) δηλοῦσθε	(ἐδηλόεσθε) ἐδηλοῦσθε
(δηλόονται) δηλοῦνται	(ἐδηλόοντο) ἐδηλοῦντο
(δηλόεσθον) δηλοῦσθον	(ἐδηλόεσθον) ἐδηλοῦσθον
(δηλόεσθον) δηλοῦσθον	(ἐδηλοέσθην) ἐδηλούσθην

Ενεστώτας	
ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ	**ΕΥΚΤΙΚΗ**
(δηλόωμαι) δηλῶμαι	(δηλοοίμην) δηλοίμην
(δηλόῃ) **δηλοῖ**	(δηλόοιο) δηλοῖο
(δηλόηται) **δηλῶται**	(δηλόοιτο) δηλοῖτο
(δηλοώμεθα) δηλώμεθα	(δηλοοίμεθα) δηλοίμεθα
(δηλόησθε) **δηλῶσθε**	(δηλόοισθε) δηλοῖσθε
(δηλόωνται) δηλῶνται	(δηλόοιντο) δηλοῖντο
(δηλόησθον) δηλῶσθον	(δηλόοισθον) δηλοῖσθον
(δηλόησθον) δηλῶσθον	(δηλοοίσθην) δηλοίσθην

22-0012_164-231_18b.indd 103 18/10/2017 11:30

Ενεστώτας	
ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	
–	
(δηλόου) δηλοῦ	
(δηλοέσθω) δηλούσθω	
–	
(δηλόεσθε) δηλοῦσθε	
(δηλοέσθων) δηλούσθων ή	
(δηλοέσθωσαν) δηλούσθωσαν	
(δηλόεσθον) δηλοῦσθον	
(δηλοέσθων) δηλούσθων	
ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ	**ΜΕΤΟΧΗ**
(δηλόεσθαι) δηλοῦσθαι	(δηλοόμενος) δηλούμενος
	(δηλοομένη) δηλουμένη
	(δηλοόμενον) δηλούμενον

22-0012_164-231_18b.indd 104 18/10/2017 11:30

Παρατηρήσεις

α) Συνηρημένα ρήματα σε -άω

324. Στα συνηρημένα ρήματα που ανήκουν στην α΄ τάξη (σε -ἀω) γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) α + ε ή α + η = ᾱ: τίμαε = τίμα, τιμάητε = τιμᾶτε·

2) α + ει ή α + ῃ = ᾳ: τιμάει = τιμᾷ, τιμάῃ = τιμᾷ·

3) α + ο ή α + ω ή α + ου = ω: τιμάομεν = τιμῶμεν, τιμάωσι = τιμῶσι, τιμάουσι = τιμῶσι·

4) α + οι = ῳ: τιμάοιμι = τιμῷμι.

Έτσι από τη συναίρεση του χαρακτήρα α με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων προκύπτουν οι φθόγγοι ᾱ (ή ᾳ) και ω (ή ῳ).

325. Τα ρ. ζῶ, πεινῶ, διψῶ και χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι) έχουν χαρακτήρα η και όχι α (ζή-ω, πεινή-ω, διψή-ω, χρή-ομαι).

Κλίνονται γενικά στον ενεστώτα και τον παρατατικό κατά τα ρήματα σε -άω, έχουν όμως η (ή ῃ), όπου τα ρήματα σε -άω έχουν ᾱ (ή ᾳ):

Το ρ. ζῶ

Οριστ. και υποτ. ενεστ. (ζή-ω) ζῶ, ζῇς, ζῇ, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι(ν).

Οριστ. παρατ. (ἔ-ζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἐζῶμεν, ἐζῆτε, ἔζων.

Ευκτ. ενεστ. (ζη-οίν) ζῴην, ζῴης, ζῴη, ζῷμεν, ζῷτε, ζῷεν.

22-0012_164-231_18b.indd 105 18/10/2017 11:30

Προστ. ενεστ. μόνο β΄ εν. (ζῆ-ε) ζῆ και γ΄ εν. (ζη-έτω) ζήτω.

Απαρ. ενεστ. (ζῆ-εν) ζῆν. **Μετ. ενεστ.** (ζή-ων) ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

Το ρ. πεινῶ και διψῶ

Οριστ. και υποτ. ενεστ. (πεινή-ω) πεινῶ, πεινῇς, πεινῇ κτλ.

Οριστ. παρατ. (ἐ-πείνη-ον) ἐπείνων, ἐπείνης, ἐπείνη κτλ.

Ευκτ. ενεστ. (πεινη-οίην) πεινῴην, πεινῴης, πεινῴη κτλ.

Προστ. ενεστ. (πείνη-ε) πείνη, πεινήτω, πεινῆτε, πεινώντων κτλ.

Απαρ. ενεστ. (πεινῆ-εν) πεινῆν. **Μετ. ενεστ.** (πεινή-ων) πεινῶν, -ῶσα, -ῶν.

Έτσι και (διψή-ω) διψῶ, διψῇς, διψῇ κτλ.

Το ρ. χρῶμαι

Οριστ. ενεστ. (χρή-ομαι) χρῶμαι, χρῇ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε, χρῶνται.

παρατ. (ἐ-χρη-όμην) ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρῆτο, ἐχρώμεθα, ἐχρῆσθε, ἐχρῶντο.

Υποτ. ενεστ. (χρή-ωμαι) χρῶμαι, χρῇ, χρῆται κτλ.

Ευκτ. ενεστ. (χρη-οίμην) χρῴμην, χρῷο, χρῷτο, χρῴμεθα, χρῷσθε, χρῷντο.

Προστ. ενεστ. (χρή-ου) χρῶ, χρήσθω, χρῆσθε, χρήσθων ή χρήσθωσαν.

Απαρ. ενεστ. (χρή-εσθαι) χρῆσθαι. **Μετ.** (χρη-όμενος)

22-0012_164-231_18b.indd 106 18/10/2017 11:30

χρώμενος κτλ.

β) Συνηρημένα ρήματα σε -έω

326. Στα συνηρημένα ρήματα που ανήκουν στη β΄ τάξη (σε **-έω**) γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) ε + ε = ει: ποίεε = ποίει, ποιέετε = ποιεῖτε·

2) ε + ο = ου: ποιέομεν = ποιοῦμεν, ποιέον = ποιοῦν·

3) το ε με μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογγο συναιρείται στο ίδιο μακρόχρονο φωνήεν ή δίφθογγο: ποιέω = ποιῶ, ποιέητε = ποιῆτε, ποιέεις= ποιεῖς, ποιέοιμι = ποιοῖμι, ποιέουσα = ποιοῦσα, ποιέῃς = ποιῇς, ποιέ-ουσι = ποιοῦσι.

Έτσι προκύπτουν οι φθόγγοι **ω, η - ῃ, ει, οι** και **ου.**

327. Τα ρήματα σε -έω με θέμα μονοσύλλαβο συναιρούνται μόνο, όπου μετά το χαρακτήρα **ε** ακολουθεί άλλο **ε** ή **ει:**

Οριστ. ενεστ.	πλέω, πλεῖς, πλεῖ, πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι·
παρατ.	ἔπλεον, ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέομεν, ἐπλεῖτε, ἔπλεον.
Υποτ. ενεστ.	πλέω, πλέῃς, πλέῃ κτλ.
Ευκτ. ενεστ.	πλέοιμι, πλέοις, πλέοι κτλ.
Προστ. ενεστ.	πλεῖ, πλείτω, πλεῖτε, πλεόντων ή πλείτωσαν.
Απαρ. ενεστ.	πλεῖν. **Μετ. ενεστ.** πλέων, πλέουσα, πλέον.

Έτσι και τα ρ. θέω (= τρέχω), νέω (= πλέω), πνέω, ῥέω, χέω (= χύνω) κ.ά.

22-0012_164-231_18b.indd 107 18/10/2017 11:30

Οριστ. ενεστ.	δέομαι, δέῃ (ή **δέει**), δεῖτε, δεόμεθα, δεῖσθε, δέονται·
παρατ.	ἐδεόμην, ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδεόμεθα, ἐδεῖσθε, ἐδέοντο.
Υποτ. ενεστ.	δέωμαι, δέῃ, δέηται κτλ.
Ευκτ. ενεστ.	δεοίμην, δέοιο, δέοιτο κτλ.
Προστ. ενεστ.	δέου, δείσθω, δεῖσθε, δείσθων ή δείσθωσαν.
Απαρ. ενεστ.	δεῖσθαι.
Μετοχή ενεστ.	δεόμενος, δεομένη, δεόμενον.

γ) Συνηρημένα ρήματα σε -όω

328. Στα συνηρημένα ρήματα που ανήκουν στην γ΄ τάξη (σε -όω) γίνονται οι ακόλουθες συναιρέσεις φωνηέντων:

1) ο + ε ή ο + ο ή ο + ου = ου: δήλοε = δήλου, δηλόομεν = δηλοῦμεν, δηλόουσι = δηλοῦσι·

2) ο + η ή ο + ω = ω: δηλόητε = δηλῶτε, δηλόωσι = δηλῶσι·

3) ο + ει ή ο + ῃ ή ο + οι = οι: δηλόει = δηλοῖ, δηλόῃ = δηλοῖ, δηλό-οι = δηλοῖ.

Έτσι από τη συναίρεση του χαρακτήρα ο με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων προκύπτουν οι φθόγγοι ω, οι και ου.

329. Το ρ. ῥιγῶ (= με πιάνει ρίγος, κρυώνω) είχε χαρακτήρα ω (θ. ῥιγω-) και για τούτο, όταν συναιρείται, έχει ω και ῳ, όπου τα ρήματα σε -όω έχουν ου ή οι (δηλ. συναιρεί το χαρακτήρα ω με το επόμενο φωνήεν των (ολικών) καταλήξεων παντού σε ω και ῳ):

22-0012_164-231_18b.indd 108 18/10/2017 11:30

Οριστ. ενεστ.	(ῥιγώ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῷς, ῥιγῷ, ῥιγῶμεν, ῥιγῶτε, ῥιγῶσι(ν)·
παρατ.	(ἐρρίγω-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως, ἐρρίγω, ἐρριγῶμεν, ἐρριγῶτε, ἐρρίγων.
Υποτ.	(ῥιγώ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῷς, ῥιγῷ κτλ.
Ευκτ.	(ῥιγω-οίην) ῥιγῴην, ῥιγῴης, ῥιγῴη κτλ.
Προστ.	**δεν έχει.**
Απαρ.	(ῥιγῶ-εν) ῥιγῶν.
Μετ.	(ῥιγώ-ων) ῥιγῶν, γεν. ῥιγῶντος κτλ.

2. Οι άλλοι χρόνοι

330. Τα συνηρημένα ρήματα, όπως και τα λοιπά φωνηεντόληκτα (βλ. § 290), σχηματίζουν τους άλλους χρόνους εκτός από τον ενεστώτα και τον παρατατικό, αφού προστεθούν στο ρηματικό θέμα οι σχετικές (φαινομενικές) καταλήξεις.

Αλλά στους χρόνους αυτούς ο βραχύχρονος χαρακτήρας του θέματος κανονικά εκτείνεται εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων (πβ. § 62, 7, β), δηλαδή:

1. Το ᾰ εκτείνεται σε η:

τιμῶ (θ. τιμα-) τιμή-σω, ἐ-τίμη-σα, τε-τίμη-κα, ἐ-τε-τιμή-κειν·
τιμή-σομαι, ἐ-τιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐ-τιμή-θην, τε-τίμη-μαι, ἐ-τε-τιμή-μην (έτσι και στα παράγωγα: τιμη-τός, τιμη-τέος, τιμη-τής, τίμη-μα κτλ.).

22-0012_164-231_18b.indd 109 18/10/2017 11:30

2. Το ε εκτείνεται σε η:

ποιῶ (θ. ποιε-), ποι**ή**-σω, ἐ-ποί**η**-σα, πε-ποί**η**-κα, ἐ-πε-ποι**ή**-κειν·
ποι**ή**-σομαι, ἐ-ποι**η**-σάμην, ποι**η**-θήσομαι, ἐ-ποι**ή**-θην, πε-ποί**η**-μαι, ἐ-πε-ποι**ή**-μην (έτσι και: ποι**η**-τός, ποι**η**-τέος, ποι**η**-τής, ποί**η**-σις, ποί**η**-μα κτλ.).

3. Το ο εκτείνεται σε ω:

δηλῶ (θ. δηλο-) δηλ**ώ**-σω, ἐ-δήλ**ω**-σα, δε-δήλ**ω**-κα, ἐ-δε-δηλ**ώ**-κειν· δηλ**ώ**-σομαι, ἐ-δηλ**ω**-σάμην, δηλ**ω**-θήσομαι, ἐ-δηλ**ώ**-θην, δε-δήλ**ω**-μαι, ἐ-δε-δηλ**ώ**-μην (έτσι και: δη-λ**ω**-τός, δηλ**ω**-τέος, δήλ**ω**-σις κτλ.).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΦΩΝΗΕΝΤΟΛΗΚΤΩΝ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ Ή ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ

331. Αντίθετα με τον προηγούμενο γενικό κανόνα (§ 330):

1. Τα συνηρημένα ρήματα σε - ˙ᾰω που εμπρός από το χαρακτήρα έχουν το φθόγγο ε ή ι ή ρ εκτείνουν το χαρακτήρα ᾰ σε ᾱ (και όχι σε η) εμπρός από το σύμφωνο των καταλήξεων.

2. Μερικά συνηρημένα ρήματα φυλάγουν το βραχύχρονο χαρακτήρα α ή ε ή ο σε όλους τους χρόνους ή σε ορισμένους απ' αυτούς.

22-0012_164-231_18b.indd 110 18/10/2017 11:30

3. Μερικά συνηρημένα ρήματα ή φυλάγουν ή εκτείνουν το βραχύχρονο χαρακτήρα, αλλά συγχρόνως παίρνουν και το φθόγγο σ στο τέλος του θέματος σε ορισμένους χρόνους (ή γιατί εξαρχής υπήρχε σ στο θέμα τους ή από αναλογία προς άλλα)· πβ. § 291.

4. Μερικά συνηρημένα ρήματα παρουσιάζουν και άλλες διαφορές ή ανωμαλίες.

Έτσι τα ρήματα αυτά σχηματίζουν τους χρόνους όπως φαίνεται στους παρακάτω πίνακες:

α) Από τα συνηρ. ρ. σε -άω

1. Ρήματα που εκτείνουν το χαρακτ. ᾰ σε ᾱ (με φθόγγο ε ή ι ή ρ εμπρός από το χαρακτήρα)

αἰτιά-ομαι = -ῶμαι (= κατηγορώ), (θ. αἰτιᾰ-), παρατ. ᾐτιᾰόμην -ώμην, μέσ. μέλλ. αἰτι'ᾱ-σομαι, μέσ. αόρ. ᾐτιᾱ-σάμην, (παθ. μέλλ. αἰτιᾱ-θήσομαι, μεταγ.), παθ. αόρ. ᾐτι'ᾱ-θην, παρακ. ᾐτίᾱ-μαι, υπερσ. ᾐτι'ᾱ-μην. Ρημ. επίθ. αἰτιᾱ-τέος.

(ἀπο)δειλιά-ω = -ῶ (= είμαι δειλός, δεν τολμώ), (θ. δειλιᾰ), παρατ. ἀπ-ε-δειλίᾰον -ων, μέλλ. ἀπο-δειλι'ᾱ-σω, αόρ. ἀπ-ε-δειλίᾱ-σα, παρακ. ἀπο-δε-δειλίᾱ-κα. Ρημ. επίθ. ἀπο-δειλιᾱ-τέον.

ἐά-ω = ἐῶ (= αφήνω), (θ. ἐᾰ), παρατ. εἴᾰον -ων, μέλλ. ἐ'ᾱ-σω, αόρ. εἴᾱ-σα, παρακ. εἴᾱ-κα. Παθ. ἐάομαι-ῶμαι, παρατ. δεν έχει, μέσ. μέλλ. ως παθ. ἐ'ᾱ-σομαι, παθ. αόρ. εἰ'ᾱ-θην, παρακ. εἴᾱ-μαι. Ρημ. επίθ. ἐᾱ-τέος.

θηρά-ω = ῶ (= κυνηγώ), (θ. θηρᾰ-), παρατ.

22-0012_164-231_18b.indd 111 18/10/2017 11:31

ἐ-θήρᾰον-ων, μέλλ. θη-ράσω, αόρ. ἐ-θήρᾱ-σα, παρακ. τε-θήρᾱ-κα, υπερσ. ἐ-τε-θηρ'ᾱ-κειν. Μέσ. και παθ. θη-ράομαι -ῶμαι· τα λοιπά ποιητ. και μεταγ. Ρημ. επίθ. θηρᾱ-τός, θηρᾱ-τέος. Παράγ. θηρᾱ-τής, θήρᾱ-μα κτλ.

ἰά-ομαι = ἰῶμαι (= γιατρεύω), (θ. ἰᾰ-), παρατ. ἰᾰόμην -ώμην, μέσ. μέλλ. ἰ'ᾱ-σομαι, μέσ. αόρ. ἰᾱ-σάμην, παθ. αόρ. με παθ. διάθ. ἰ'ᾱ-θην. Ρημ. επίθ. ἰᾱ-τός, ἰᾱ-τέος. Παράγ. ἴᾱ-σις, ἴᾱ-μα, ἰᾱ-τρὸς κτλ.

2. Ρήματα που φυλάγουν παντού το βραχύχρονο χαρακτ. ᾰ και έχουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

γελᾰ́-ω = -ῶ (αρχικό θ. γελᾰσ-· απ' αυτό ενεστ. γελ'ᾰσ-ω = γελ'ᾰω -ῶ· βλ. § 64, 1) παρατ. ἐγέλᾰον -ων, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. γελ'ᾰ-σομαι (με απλοποίηση από το γελ'ᾰσ-σομαι, αόρ. ἐ-γέλᾰ-σα (από το ἐ-γέλᾰσ-σα). Παθ. (κατα)γελ'ᾰ-ομαι -ῶμαι, αόρ. ἐ-γελ'ᾰσ-θην, παρακ. γε-γέ-λᾰσ-μαι. Ρημ. επίθ. κατα-γέλᾰσ-τος.

σπᾰ́-ω = σπῶ (αρχ. θ. σπασ-· πβ. γελάω -ῶ), παρατ. ἔσπᾰον -ων, μέλλ. σπ'ᾰσω (από το σπ'ᾰσ-σω), αόρ. ἔ-σπᾰ-σα (από το ἔ-σπᾰσ-σα). Παθ. σπ'ᾰομαι -ῶμαι, παρατ. ἐ-σπᾰόμην -ώμην, μέσ. μέλλ. σπ'ᾰ-σομαι (από το σπ'ᾰσ-σομαι), μέσ. αόρ. ἐ-σπᾰ-σάμην (από το ἐ-σπᾰσ-σάμην), παρακ. ἔ-σπᾰ-σ-μαι. Ρημ. επίθ. ἀνά-σπᾰσ-τος, ἀ-διά-σπᾰσ-τος κτλ.

χαλ᾽ᾰ́-ω = -ῶ (= χαλαρώνω), (αρχ. θ. χαλᾰσ-· πβ. γελάω -ῶ), παρατ. ἐχάλᾰον -ων, αόρ. ἐ-χάλᾰ-σα (από το ἐ-χάλᾰσ-σα). Παθ. χαλ'ᾰομαι -ῶμαι, παθ. αόρ. ἐ-χαλ'ᾰσ-θην.

22-0012_164-231_18b.indd 112 18/10/2017 11:31

3. Ρήματα που έχουν παντού μακρόχρονο χαρακτήρα ᾱ και παίρνουν σ μόνο εμπρός από το θ και τ

δρά-ω = δρῶ (= κάνω, ενεργώ), (θ. δρᾱ- και από αναλογία δρᾱσ-), παρατ. ἔδρᾱον -ων, μέλλ. δρ'ᾱ-σω, αόρ. ἔ-δρᾱ-σα, παρακ. δέ-δρᾱ-κα. Παθ. δράομαι -ῶμαι, ἐδρᾱόμην -ώμην, αόρ. ἐ-δρ'ᾱ-σ-θην, παρακ. δέ-δρᾱ-μαι. Ρημ. επίθ. δρᾱ-σ-τέον. Παράγ. δρᾶμα, δρᾶ-σις, δρ'ᾱ-σ-της κτλ.

β) Από τα συνηρ. ρ. σε -έω

1. Ρήματα που φυλάγουν παντού ή σε ορισμένους τύπους το βραχύχρονο χαρακτήρα χωρίς να παίρνουν σ

αἰνέω = -ῶ (θ. αἰνε-), συνήθ. σύνθ. ἐπαινῶ, παραινῶ κτλ., παρατ. ᾔνεον -ουν, μέλλ. αἰνέ-σω, αόρ. ᾔνε-σα, παρακ. ᾔνε-κα. Παθ. αἰνέομαι -οῦμαι, παρατ. ᾐνεόμην -ούμην, μέσ. μέλλ. ως ενεργ. αἰνέ-σομαι, παθ. μέλλ. αἰνε-θήσομαι, παθ. αόρ. ᾐνέ-θην, παρακ. ᾔνη-μαι. Ρημ. επίθ. αἰνε-τός, αἰνε-τέος.

αἱρέ-ω = -ῶ (= πιάνω, κυριεύω), (θ. αἱρε- και Fελ-), παρατ. ᾕρεον -ουν, μέλλ. αἱρήσω, αόρ. εἷλον (βλ. § 314, 2), παρακ. ᾕρη-κα, υπερσ. ᾑρή-κειν. (Ως παθ. του αἱρέω χρησιμεύει το ρ. ἁλίσκομαι = πιάνομαι, κυριεύομαι). Μέσ. με ενεργ. σημασία αἱρέομαι -οῦμαι (= εκλέγω, προτιμώ), παρατ. ᾑρεόμην -ούμην, μέλλ. αἱρή-σομαι, αόρ. β΄ εἱλ-όμην (βλ. § 314, 2), παρακ. ᾕρη-μαι, υπερσ. ᾑρή-μην.

22-0012_164-231_18b.indd 113 18/10/2017 11:31

Παθ. αἱρέομαι -οῦμαι (= εκλέγομαι, προτιμιέμαι), παρατ. ᾑρεόμην -ούμην, μέλλ. αἱρε-θήσομαι, αόρ. ᾑρέ-θην, παρακ. ᾕρη-μαι, υπερσ. ᾑρή-μην, συντελ. μέλλ. ᾑρή-σομαι, ή ᾑρη-μένος ἔσομαι.
Ρημ. επίθ. αἱρε-τός, αἱρε-τέος. Παράγ. αἵρε-σις κτλ.

δέ-ω = δῶ (= δένω), (θ. δε-), παρατ. -έδεον -ουν, μέλλ. δή-σω, αόρ. ἔ-δη-σα, παρακ. δέ-δε-κα, υπερσ. ἐ-δε-δέ-κειν. Παθ. δέομαι -οῦμαι, παρατ. -ε-δε-όμην -ούμην, παθ. μέλλ. δε-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-δέ-θην, παρακ. δέ-δε-μαι, υπερσ. ἐ-δε-δέ-μην. Ρημ. επίθ. δε-τός, δε-τέος. Παράγ. δέ-σις, δέ-μα κτλ.

ἐμέ-ω = ἐμῶ (= ξερνώ), (θ. ἐμε-), παρατ. ἤμεον -ουν, αόρ. ἤμε-σα. Παράγ. ἔμε-σις, ἔμετος κτλ.

καλέ-ω = καλῶ (αρχ. θ. καλ-, με πρόσφυμα ε: καλε-, με μετάθεση και έκταση του **α:** κλη-), παρατ. ἐκάλεον -ουν, μέλλ. συνηρημ. καλῶ (από το καλέ-σω· βλ. § 64, 1), αόρ. ἐ-κάλε-σα, παρακ. κέ-κλη-κα, υπερσ. ἐ-κε-κλή-κειν. Παθ. καλέομαι -οῦμαι, παρατ. ἐκαλεόμην -ούμην, μέσ. μέλλ. καλοῦμαι (από το καλέ-σομαι· βλ. § 64, 1), μέσ. αόρ. ἐ-καλε-σάμην, παθ. μέλλ. κλη-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-κλή-θην, παρακ. κέ-κλη-μαι, υπερσ. ἐ-κε-κλή-μην. Ρημ. επίθ. κλη-τός, κλη-τέος. Παράγ. κλῆ-σις, κλη-τὴρ κτλ.

χέ-ω, χεῖς, χεῖ κτλ.· βλ. § 327 (= χύνω), (θ. χεF- = χευ-, αδύνατο θ. χῠ-), παρατ. -έ-χε-ον (ἐν-έ-χε-ον, ἐν-έ-χεις, ἐν-έ-χει κτλ.), μέλλ. χέ-ω (όμοιος με τον ενεστ.), αόρ. -έ-χε-α (ἐν-έ-χε-α, ἐν-έ-χε-ας, ἐν-έ-χε-ε κτλ.). Παθ. χέομαι, παρατ. ἐ-χε-όμην, μέσ. μέλλ. χέ-ομαι (όμοιος με τον ενεστ.), μέσ. αόρ. -ε-χε-άμην (ἐν-ε-χε-άμην, ἐν-ε-

22-0012_164-231_18b.indd 114 18/10/2017 11:31

χέ-ω, ἐν-ε-χέ-ατο κτλ., υποτ. -χέ-ωμαι, μετ. -χε-άμενος), παθ. μέλλ. -χῠ-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-χ'ῠ-θην, παρακ. κέ-χῠ-μαι, υπερσ. ἐ-κε-χύ-μην. Ρημ. επίθ. χυ-τός. Παράγ. χύσις, χύμα κτλ.

2. Ρήματα που κρατούν παντού το βραχύχρονο χαρακτήρα ε και έχουν ή παίρνουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

αἰδέομαι = -οῦμαι (= ντρέπομαι, σέβομαι), (θ. αἰδεσ-· ο ενεστ. από το αἰδέσ-ομαι = αἰδέ-ομαι = -οῦμαι· βλ. § 64, 1), παρατ. ᾐδεόμην -ούμην, μέσ. μέλλ. αἰδέ-σομαι (από το αἰδέσ-σομαι), μέσ. αόρ. ᾐδε-σάμην (από το ᾐδεσ-σάμην), παθ. αόρ. ως μέσ. ᾐδέσ-θην, παρακ. ᾔδεσ-μαι. Ρημ. επίθ. αἰδεσ-τός, αἰδεσ-τέον. Παράγ. αἴδε-σις, αἰδέ-σιμος κτλ.

ἀκέομαι = -οῦμαι (= θεραπεύω), (θ. ἀκεσ-· ο ενεστ. από το ἀκέσ-ομαι = ἀκέ-ομαι = -οῦμαι· βλ. § 64, 1), μέλλ. ἀκοῦμαι (από το ἀκέ-σομαι), αόρ. ἠκεσάμην (από το ἠκεσ-σάμην). Ρημ. επίθ. ἀκεστὸς (ἀνήκεστος).

ἀλέ-ω = -ῶ (= αλέθω), (αρχ. θ. ἀλ-, με πρόσφυμα ε: ἀλε-· πβ. καλέω -ῶ), (ποιητ. και μεταγεν. παρατ. ἤλεον -ουν, αόρ. ἤλε-σα, παρακ. με αττ. αναδιπλ. ἀλ-ήλε-κα. Παθ. αόρ. ἠλέ-σ-θην), παρακ. ἀλ-ήλε-(σ)-μαι. Παράγ. ἄλε-σις, ἄλε-σ-μα, ἀλε-σ-μός, ἀλέ-της (= αυτός που αλέθει, ὄνος ἀλέτης = μυλόπετρα), ἀλε-τρὶς (= γυναίκα που αλέθει), ἀλε-τὸς (= άλεσμα).

ἀρκέ-ω = -ῶ (αρχ. θ. ἀρκεσ-· ο ενεστ. από το ἀρκέσ-ω = ἀρκέ-ω = -ῶ· βλ. § 64, 1), παρατ. ἤρκεον

22-0012_164-231_18b.indd 115 18/10/2017 11:31

-ουν, μέλλ. ἀρκέ-σω (από το ἀρκέσ-σω), αόρ. ἤρκε-σα (από το ἤρκεσ-σα). Παθ. ἀρκέομαι -οῦμαι, εύχρ. το γ΄ εν. ἀρκεῖται (μεταγεν. παθ. μέλλ. ἀρκεσ-θήσομαι, παθ. αόρ. ἠρκέσ-θην, παρακ. ἤρκεσ-μαι). Παράγ. ἄρκε-σις (= επικουρία, υπηρεσία), ἄρκεσ-μα (= βοήθεια), ἀρκε-τὸς κτλ.

ξέ-ω (= ξύνω), (θ. ξεσ-· ο ενεστ. από το ξέσ-ω = ξέ-ω, βλ. § 64, 1), αόρ. ἔ-ξε-σα (από το ἔ-ξεσ-σα). Ρημ. επίθ. ξεσ-τός, ἄ-ξεσ-τος. Παράγ. ξέ-σις κτλ.

τελέ-ω = -ῶ (= εκτελώ), (αρχ. θ. τελεσ-· ο ενεστ. από το τελέσ-ω = τελέ-ω = -ῶ· βλ. § 64, 1), παρατ. ἐ-τέλε-ον = -ουν, μέλλ. συνηρ. τελῶ (από το τελέ-σω), αόρ. ἐ-τέλε-σα (από το ἐ-τέλεσ-σα), παρακ. τε-τέλε-κα, υπερσ. ἐ-τε-τελέ-κειν. Παθ. τελέομαι -οῦμαι, παρατ. ἐτελεόμην -ούμην, παθ. μέλλ. τελεσ-θήσομαι, μέσ. αόρ. ἐ-τελε-σάμην (από το ἐ-τελεσ-σάμην), παθ. αόρ. ἐ-τελέσ-θην, παρακ. τε-τέλεσ-μαι, υπερσ. ἐ-τε-τελέσ-μην). Ρημ. επίθ. ἀ-τέλεσ-τος, ἐπι-τελεσ-τέος. Παράγ. τέλε-σις, τελε-τὴ κτλ.

πλέ-ω, πλεῖς, πλεῖ κτλ.· βλ. § 327 (θ. πλεF- = πλευ-, πλε-), παρατ. ἔ-πλε-ον (-εις, -ει κτλ.), μέλλ. μέσ. ως ενεργ. πλεύ-σομαι και δωρικός πλευ-σοῦμαι (-σεῖ, -σεῖται κτλ.), αόρ. ἔ-πλευ-σα, παρακ. πέ-πλευ-κα, υπερσ. ἐ-πε-πλεύ-κειν. Παθ. παρακ. πέ-πλευσ-μαι. Ρημ. επίθ. πλευσ-τός, ἄ-πλευσ-τος, πλευσ-τέον.

πνέ-ω, πνεῖς, πνεῖ κτλ.· βλ. § 327 (θ. πνεF- = πνευ- = πνε-), παρατ. ἔ-πνε-ον (-εις, -ει κτλ.), μέλλ. μέσ. ως ενεργ. πνεύ-σομαι και δωρικός πνευσοῦμαι (-σεῖ, -σεῖται κτλ.), αόρ. ἔ-πνευ-σα, παρακ. πέ-πνευ-κα. Αρχαιότερος τύπος παθ. παρακ. πέ-πνυ-μαι, από αδύνατο θ. πνυ-

22-0012_164-231_18b.indd 116 18/10/2017 11:31

(= έχω πνοή, είμαι συνετός). Παράγ. πνευσ-τός, πνεῦ-μα κτλ.

γ) Από τα συνηρ. ρ. σε -όω

1. Ρήματα που κρατούν το βραχύχρονο χαρακτήρα, χωρίς να παίρνουν σ

ἀρό-ω = -ῶ (= αλετρίζω, οργώνω), (θ. ἀρο-), αόρ. ἤρο-σα. Παθ. ἀρόομαι -οῦμαι. Ρημ. επίθ. ἀρο-τός. Παράγ. ἄρο-τος, ἄρο-σις, ἀρό-σιμος, ἀρο-τήρ, ἄρο-τρον κτλ.

2. Ρήματα που εκτείνουν το βραχύχρονο χαρακτήρα και παίρνουν σ εμπρός από το θ, μ, τ

χό-ω = χῶ (= σκεπάζω με χώμα) (θ. χο-). Ενεστ. χῶ, χοῖς, χοῖ κτλ. (απαρ. χοῦν, συγχοῦν), παρατ. ἔχοον -ουν (-ους, -ου κτλ.), μέλλ. χώ-σω, αόρ. ἔ-χω-σα, παρακ. κέ-χω-κα. Παθ. -χόομαι -οῦμαι, παρατ. -εχοόμην -ούμην (ἐχοῦ, ἐχοῦτο κτλ.), παθ. αόρ. ἐ-χώ-σ-θην, παρακ. κέ-χω-σ-μαι. Ρημ. επίθ. χω-σ-τός. Παράγ. χῶ-σις κτλ. Στον ενεστ. υπάρχει και τύπος χών-νυ-μι, κατα τα ρ. σε -μι (χώσ-νυ-μι, βλ. § 333).

22-0012_164-231_18b.indd 117 18/10/2017 11:31

27ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ (ΣΕ -Μι)

Διαίρεση των ρημάτων σε -μι

332. Τα ρήματα της β΄ συζυγίας, δηλ. όσα λήγουν σε **-μι,** διαιρούνται κατά το χαρακτήρα του ρηματ. θέματος, όπως και τα ρήματα της α΄ συζυγίας:

α) σε **συμφωνόληκτα:** δείκ-νυ-μι (ρ. θ. δεικ-),

β) σε **φωνηεντόληκτα:** ἵ-στη-μι (ρ. θ. στη-) (βλ. § 259 και § 265).

Α΄. Συμφωνόληκτα ρήματα σε -μι

1. Ενεστώτας και παρατατικός των συμφωνόλ. ρημ. σε -μι

333. Τα συμφωνόληκτα ρήματα σε **-μι** σχηματίζουν το θέμα του ενεστώτα (και του παρατατικού) από το ρηματικό θέμα, αφού προστεθεί το πρόσφυμα **-νυ-.**

Έτσι τα ρήματα αυτά λήγουν σε **-νυμι. Π.χ.**

α) **Αφωνόληκτα:** δείκ-νυ-μι, (κατ)άγ-νυ-μι (= συντρίβω, σπάζω), εἴργ-νυ-μι (= εμποδίζω την έξοδο, κλείνω μέσα), ζεύγ-νυ-μι (= ζεύω, βάζω στο ζυγό), μείγ-νυ-μι (= ανακατεύω), πήγ-νυ-μι (= μπήγω, στερεώνω), ῥήγ-νυμι (= σχίζω, σπάζω), (ἀπο)φράγ-νυ-μι (= φράζω) κ.ά.

β) **Ενρινόληκτα:** ὄμ-νυ-μι (= ορκίζομαι).

γ) **Υγρόληκτα:** πτάρ-νυ-μαι (= φτερνίζομαι).

22-0012_164-231_18b.indd 118 18/10/2017 11:31

δ) **Σιγμόληκτα:** Σ' αυτά αφομοιώθηκε ο ρηματ. χαρακτ. **σ** με το επόμενο **ν** του προσφύματος, και έτσι λήγουν σε **-ννυμι:** (ἀμφι)έν-νυ-μι (= ντύνω· από το ἀμφι-έσ-νυ-μι), ζών-νυ-μι (= ζώνω· από το ζώσ-νυ-μι), κεράν-νυ-μι (= ανακατεύω· από το κεράσ-νυ-μι), κορέν-νυ-μι (= χορταίνω· από το κορέσ-νυ-μι), πετάν-νυ-μι (= απλώνω, ανοίγω· από το πετάσ-νυ-μι), ῥών-νυ-μι (= δυναμώνω· από το ῥώσ-νυ-μι), σβέν-νυ-μι (= σβήνω· από το σβέσ-νυ-μι), σκεδάν-νυ-μι (= σκορπίζω· από το σκεδάσ-νυ-μι) κ.ά.

334. Τα συμφωνόληκτα ρήματα σε **-μι** διαφέρουν από τα ρήματα σε **-ω** μόνο κατά το σχηματισμό του ενεστώτα και του παρατατικού της ενεργ. και μέσης φωνής και κλίνονται στους χρόνους αυτούς κατά το ακόλουθο παράδειγμα:

22-0012_164-231_18b.indd 119 18/10/2017 11:31

Παράδειγμα συμφωνόληκτου

Οριστική		
Ενεργητική φωνή		
Ενεστώτας	δείκ-νῡ-μι δείκ-νῡ-ς δείκ-νῡ-σι(ν) δείκ-νυ-μεν δείκ-νυ-τε δεικ-νύ-ασι(ν) δείκ-νυ-τον δείκ-νυ-τον	
Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῡ-ν ἐ-δείκ-νῡ-ς ἐ-δείκ-νῡ ἐ-δείκ-νυ-μεν ἐ-δείκ-νυ-τε ἐ-δείκ-νυ-σαν ἐ-δείκ-νυ-τον ἐ-δεικ-νύ-την	Μέλλοντας: δείξω Αόριστος: ἔ-δειξα Παρακείμ.: δέ-δειχ-α

22-0012_164-231_18b.indd 120 18/10/2017 11:31

ρήματος σε -μι (δείκ-νυ-μι, θ. δεικ-)

Οριστική	
Μέση φωνή	
δείκ-νυ-μαι	Μεσ. Μέλλοντας: δείξομαι
δείκ-νυ-σαι	Μεσ. Αόριστος: ἐ-δειξάμην
δείκ-νυ-ται	Παθ. Μέλλοντας: δειχ-θήσομαι
δεικ-νύ-μεθα	Παθ. Αόριστος: ἐ-δείχ-θην
δείκ-νυ-σθε	Παρακείμενος: δέ-δειγ-μαι
δείκ-νυ-νται	Υπερσυντέλικος: ἐ-δε-δείγ-μην
δείκ-νυ-σθον	Συντ. Μέλλοντας: δεδειγμένος ἔσομαι
δείκ-νυ-σθον	
ἐ-δεικ-νύ-μην	
ἐ-δείκ-νυ-σο	
ἐ-δείκ-νυ-το	
ἐ-δεικ-νύ-μεθα	
ἐ-δείκ-νυ-σθε	
ἐ-δείκ-νυ-ντο	
ἐ-δείκ-νυ-σθον	
ἐ-δεικ-νύ-σθην	

22-0012_164-231_18b.indd 121 18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 122

Ενεργητική φωνή		
Υποτακτ.	Ενεστώτας	δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ῃς, δεικ-νύ-ῃ κτλ.
Ευκτική		δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις, δεικ-νύ-οι κτλ.
Προστακτική		δείκ-νῡ, δεικ-νύ-τω, δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων ή -τωσαν δείκ-νυ-τον, δεικ-νύ-των
Απαρ.		δεικ-νύ-ναι
Μετοχή		δεικ-νὺ-ς (γεν. δεικ-νύ-ντος) δεικ-νῦ-σα (γεν. δεικ-νύ-σης) δεικ-νὺ-ν (γεν. δεικ-νύ-ντος)

18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 123

Μέση φωνή		
Υποτακτ.	Ενεστώτας	δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-ῃ, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Ευκτική		δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο, δεικ-νύ-οιτο κτλ.
Προστακτική		δείκ-νυ-σο, δεικ-νύ-σθω, δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων ή -σθωσαν δείκ-νυ-σθον, δεικ-νύ-σθων
Απαρ.		δείκ-νυ-σθαι
Μετοχή		δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον

18/10/2017 11:31

Παρατηρήσεις

335. Στα συμφωνόληκτα ρήματα σε **-μι** (δηλ. σε **-νυμι** ή **-ννυμι**):

1) Το **υ** του προσφύματος **-νυ-** είναι μακρόχρονο στα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής του ενεργητ. ενεστώτα και παρατατικού και στο β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεργητ. ενεστώτα· στους άλλους τύπους της ενεργητ. φωνής και σε όλους τους τύπους της μέσης είναι βραχύχρονο· έτσι σχηματίζονται δύο ενεστωτικά θέματα, το ένα ι σ χ υ ρ ό και το άλλο α δ ύ ν α τ ο :

δείκ-νῡ-μι, δείκ-νῡ-ς, δείκ-νῡ-σι· προστ. δείκ-νῡ·
ἐ-δείκ-νῡ-ν, ἐ-δείκ-νῡ-ς, ἐ-δείκ-νῡ·
αλλά: δείκ-νῠ-μεν, δείκ-νῠ-τε κτλ.· απαρ. δεικ-νύ-ναι·
δείκ-νῠ-μαι, δείκ-νῠ-σαι κτλ.

2) Ο ενεστώτας και ο παρατατικός της ενεργητ. φωνής σχηματίζονται με την προσκόλληση των προσωπικών καταλήξεων απευθείας στο χρονικό θέμα, χωρίς να μεσολαβούν θεματικά φωνήεντα (βλ. § 282)· π.χ. δείκ-νυ-μεν, δείκ-νυ-τε, ἐ-δείκ-νυ-μεν, ἐδείκ-νυ-τε (χωρίς τα θεματ. φωνήεντα **ο** και **ε:** λύ-ο-μεν, λύ-ε-τε κτλ.)· αλλά η υποτακτική και η ευκτική του ενεστ. στην ενεργητ. και μέση φωνή σχηματίζονται όπως και των ρημάτων σε **-ω**:

δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ῃς κτλ. - δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-ῃ, δεικ-νύ-ηται κτλ.
- δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις κτλ. - δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 124 18/10/2017 11:31

3) Το σ στην κατάλ. -σαι της μέσης φωνής δεν αποβάλλεται, αν και βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα: δείκ-νυ-σαι· επίσης το σ στην κατάλ. -σο δεν αποβάλλεται στο β΄ ενικ. του παρατατικού και στο β΄ ενικ. της προστακτ. του ενεστώτα: ἐ-δείκ-νυ-σο, δείκ-νυ-σο (αλλά στην ευκτική αποβάλλεται: δεικνύοιο· βλ. § 64, 1).

2. Οι άλλοι χρόνοι των συμφωνόληκτων ρημάτων σε -μι

336. Στους άλλους χρόνους, εκτός από τον ενεστώτα και τον παρατατικό, τα συμφωνόληκτα ρήματα σε -μι σχηματίζονται όπως τα συμφωνόληκτα βαρύτονα, κατά το χαρακτήρα του ρηματικού θέματος (χωρίς το πρόσφυμα -νυ). Π.χ. δείκ-νυ-μι και δεικ-νύ-ω (ρ. θ. δεικ-), παρατ. ἐ-δείκ-νυ-ν και ἐ-δείκ-νυ-ον, μέλλ. δείξω, αόρ. ἔ-δειξα, παρακ. δέ-δειχ-α. Μέσ. και παθ. δείκ-νυ-μαι, παρατ. ἐ-δεικ-νύ-μην, μέσ. μέλλ. -δείξομαι, μέσ. αόρ. -ε-δειξάμην, παθ. μέλλ. δειχ-θή-σομαι, παθ. αόρ. ἐ-δείχ-θην, παρακ. δέ-δειγ-μαι, υπερσ. ἐ-δε-δείγ-μην, συντελ. μέλλ. δε-δειγ-μένος ἔσομαι. Ρημ. επίθ. δεικ-τός, δεικ-τέον. Παράγ. δεῖγ-μα, δεῖξις, δείκ-της κτλ.

22-0012_164-231_18b.indd 125 18/10/2017 11:31

Β΄. Φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι

1. Ενεστώτας, παρατατικός και αόριστος β΄ των φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι

337. Τα φωνηεντόληκτα ρήματα σε **-μι** κανονικά σχηματίζουν το θέμα του ενεστώτα (και του παρατατικού) από το ρηματικό θέμα, αφού προστεθεί στην αρχή ο ενεστωτικός αναδιπλασιασμός. Και είναι ενεστωτικός αναδιπλασιασμός η επανάληψη του αρχικού συμφώνου του ρηματ. θέματος μαζί με ένα **ι:**

(ρ. θ. **στη-,** σί-στη-μι =) ἵ-στη-μι (= στήνω)· βλ. § 64, 1

(ρ. θ. **θη-,** θί-θη-μι =) τί-θη-μι (= θέτω)· βλ. § 69, 1

(ρ. θ. **jη-,** jί-jη-μι =) ἵ-η-μι (= ρίχνω)· § 64, 2

(ρ. θ. **δω-,** δί-δω-μι =) δί-δω-μι (= δίνω).

338. Τα φωνηεντόληκτα ρήματα σε **-μι** γενικά, όπως και τα συμφωνόληκτα, διαφέρουν από τα ρήματα σε **-ω** κατά το σχηματισμό του ενεστώτα και του παρατατικού της ενεργητικής και μέσης φωνής.

Αλλά τέσσερα μόνο φωνηεντόληκτα σε **-μι**, δηλ. τα ρήματα **ἵστημι, τίθημι, ἵημι** και **δίδωμι,** διαφέρουν από τα ρήματα σε **-ω** κατά το σχηματισμό του β΄ αορίστου.

Τα τέσσερα αυτά ρήματα στους χρόνους αυτούς, δηλ. στον ενεστώτα, τον παρατατικό και τον β΄ αόριστο, κλίνονται κατά τον ακόλουθο τρόπο:

22-0012_164-231_18b.indd 126 18/10/2017 11:31

339. Παραδείγματα φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι

(Ρ. ἵστημι, θ. στη-, στᾰ-· τίθημι, θ. θη-, θε-· ἵημι, θ. ἡ-, ἑ-· δίδωμι, θ. δω-, δο-).

Α΄. Ενεργητική φωνή

1. Ενεστώτας και παρατατικός

Οριστική			
Ενεστώτας			
ἵ-στη-μι	τί-θη-μι	ἵ-η-μι	δί-δω-μι
ἵ-στη-ς	τί-θη-ς (τι-θεῖς)	ἵ-η-ς (ἰ-εῖ-ς)	δί-δω-ς
ἵ-στη-σι(ν)	τί-θη-σι(ν)	ἵ-η-σι(ν)	δί-δω-σι(ν)
ἵ-στᾰ-μεν	τί-θε-μεν	ἵ-ε-μεν	δί-δο-μεν
ἵ-στᾰ-τε	τί-θε-τε	ἵ-ε-τε	δί-δο-τε
ἱ-στᾶ-σι(ν)	τι-θέ-ασι(ν)	ἱ-ᾶ-σι(ν)	δι-δό-ασι(ν)
ἵ-στᾰ-τον	τί-θε-τον	ἵ-ε-τον	δί-δο-τον
ἵ-στᾰ-τον	τί-θε-τον	ἵ-ε-τον	δί-δο-τον
Παρατατικός			
ἵ-στη-ν	ἐ-τί-θην	ἵη-ν	ἐ-δί-**δουν**
ἵ-στη-ς	ἐ-τί-**θεις**	ἵ-**εις**	ἐ-δί-**δους**
ἵ-στη	ἐ-τί-**θει**	ἵ-**ει**	ἐ-δί-**δου**
ἵ-στᾰ-μεν	ἐ-τί-θε-μεν	ἵ-ε-μεν	ἐ-δί-δο-μεν
ἵ-στᾰ-τε	ἐ-τί-θε-τε	ἵ-ε-τε	ἐ-δί-δο-τε
ἵ-στᾰ-σαν	ἐ-τί-θε-σαν	ἵ-ε-σαν	ἐ-δί-δο-σαν
ἵ-στᾰ-τον	ἐ-τί-θε-τον	ἵ-ε-τον	ἐ-δί-δο-τον
ἱ-στ'ᾰ-την	ἐ-τι-θέ-την	ἱ-έ-την	ἐ-δι-δό-την

22-0012_164-231_18b.indd 127 18/10/2017 11:31

Υποτακτική Ενεστώτας			
ἱ-στῶ[1]	τι-θῶ[1]	ἱ-ῶ[1]	δι-δῶ[1]
ἱ-στῇς	τι-θῇς	ἱ-ῇς	δι-δῷς
ἱ-στῇ	τι-θῇ	ἱ-ῇ	δι-δῷ
ἱ-στῶμεν	τι-θῶμεν	ἱ-ῶμεν	δι-δῶμεν
ἱ-στῆτε	τι-θῆτε	ἱ-ῆτε	δι-δῶτε
ἱ-στῶσι(ν)	τι-θῶσι(ν)	ἱ-ῶσι(ν)	δι-δῶσι(ν)
ἱ-στῆ-τον	τι-θῆ-τον	ἱ-ῆ-τον	δι-δῶ-τον
ἱ-στῆ-τον	τι-θῆ-τον	ἱ-ῆ-τον	δι-δῶ-τον
Ευκτική Ενεστώτας			
ἱ-σταίη-ν	τι-θείη-ν	ἱ-είη-ν	δι-δοίη-ν
ἱ-σταίη-ς	τι-θείη-ς	ἱ-είη-ς	δι-δοίη-ς
ἱ-σταίη	τι-θείη	ἱ-είη	δι-δοίη
ἱ-σταίη-μεν (-αῖμεν)	τι-θείη-μεν (-εῖμεν)	ἱ-είη-μεν (ἱεῖμεν)	δι-δοίη-μεν (-οῖμεν)
ἱ-σταίη-τε (-αῖτε)	τι-θείη-τε (-εῖτε)	ἱ-είη-τε (ἱεῖτε)	δι-δοίη-τε (-οῖτε)
ἱ-σταίη-σαν (-αῖεν)	τι-θείη-σαν (-εῖεν)	ἱ-είη-σαν (ἱεῖεν)	δι-δοίη-σαν (-οῖεν)
ἱ-σταῖ-τον	τι-θεῖ-τον	ἱ-εῖ-τον	δι-δοῖ-τον
ἱ-σταί-την	τι-θεί-την	ἱ-εί-την	δι-δοί-την

1. Οι τύποι της υποτακτικής είναι συνηρημένοι:
(ἱ-στή-ω) ἱ-στῶ, (ἱ-στή-ῃς) ἱ-στῇς, (ἱ-στή-ῃ) ἱ-στῇ **κτλ.**,
(δι-δώ-ω) δι-δῶ, (δι-δώ-ῃς) δι-δῷς, (δι-δώ-ῃ) δι-δῷ **κτλ.**

22-0012_164-231_18b.indd 128 18/10/2017 11:31

Προστακτική Ενεστώτας			
–	–	–	–
ἵ-στη	τί-**θει**	ἴ-**ει**	δί-**δου**
ἱ-στ'ἄ-τω	τι-θέ-τω	ἱ-έ-τω	δι-δό-τω
–	–	–	–
ἵ-στἄ-τε	τί-θε-τε	ἴ-ε-τε	δί-δο-τε
ἱ-στ'ἄ-ντων	τι-θέ-ντων	ἱ-έ-ντων	δι-δό-ντων
(ἱστ'ἄτωσαν)	(τιθέτωσαν)	(ἱέτωσαν)	(διδότωσαν)
ἵ-στἄ-τον	τί-θε-τον	ἴ-ε-τον	δί-δο-τον
ἱ-στ'ἄ-των	τι-θέ-των	ἱ-έ-των	δι-δό-των
Απαρ. Ενεστώτας			
ἱ-στ'ἄ-ναι	τι-θέ-ναι	ἱ-έ-ναι	δι-δό-ναι
Μετοχή Ενεστώτας			
ἱ-στὰς	τι-θεὶς	ἱ-εὶς (ἱέντος)	δι-δοὺς
(ἱστάντος)	(τιθέντος)		(διδόντος)
ἱ-στᾶσα	τι-θεῖσα	ἱ-εῖσα (ἱείσης)	δι-δοῦσα
(ἱστάσης)	(τιθείσης)		(διδούσης)
ἱ-στὰν	τι-θὲν	ἱ-ὲν (ἱέντος)	δι-δὸν
(ἱστάντος)	(τιθέντος)		(διδόντος)

22-0012_164-231_18b.indd 129 18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 130

2. Αόριστος β'			
Οριστική			
ἔ-στη-ν	ἔ-θη-κα	ἦ-κα	ἔ-δω-κα
ἔ-στη-ς	ἔ-θη-κας	ἦ-κας	ἔ-δω-κας
ἔ-στη	ἔ-θη-κε	ἦ-κε	ἔ-δω-κε
ἔ-στη-μεν	ἔ-θε-μεν	εἶ-μεν (ἐ-jε-μεν)	ἔ-δο-μεν
ἔ-στη-τε	ἔ-θε-τε	εἶ-τε	ἔ-δο-τε
ἔ-στη-σαν	ἔ-θε-σαν	εἶ-σαν	ἔ-δο-σαν
ἔ-στη-τον	ἔ-θε-τον	εἶ-τον	ἔ-δο-τον
ἐ-στή-την	ἐ-θέ-την	εἴ-την	ἐ-δό-την
Υποτακτική			
στῶ, στῇς, στῇ[1]	θῶ, θῇς, θῇ[1]	ὦ, ᾖς, ᾖ[1]	δῶ, δῷς, δῷ[1]
στῶμεν, στῆτε	θῶμεν, θῆτε	ὦμεν, ἦτε	δῶμεν, δῶτε
στῶσι(ν)	θῶσι(ν)	ὦσι(ν)	δῶσι(ν)
στῆτον, στῆτον	θῆτον, θῆτον	ἦτον, ἦτον	δῶτον, δῶτον

18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 131

Ευκτική			
σταίη-ν	θείη-ν	εἴη-ν[2]	δοίη-ν
σταίη-ς	θείη-ς	εἴη-ς	δοίη-ς
σταίη	θείη	εἴη	δοίη
σταίη-μεν	θείη-μεν	εἴη-μεν	δοίη-μεν
(σταῖμεν)	(θεῖμεν)	(εἶμεν)	(δοῖμεν)
σταίη-τε	θείη-τε	εἴη-τε	δοίη-τε
(σταῖτε)	(θεῖτε)	(εἶτε)	(δοῖτε)
σταίη-σαν	θείη-σαν	εἴη-σαν	δοίη-σαν
(σταῖεν)	(θεῖεν)	(εἶεν)	(δοῖεν)
σταῖ-τον	θεῖ-τον	εἶ-τον	δοῖ-τον
σταί-την	θεί-την	εἴ-την	δοί-την

1. Οι τύποι της υποτ. είναι συνηρημένοι: (στήω) στῶ κτλ. (όπως στον ενεστώτα).
2. Από το jε-ίην-ν.

18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 132

2. Αόριστος β'			
Προστακτική			
στῆ-θι	θὲ-ς	ἒ-ς	δὸ-ς
στή-τω	θέ-τω	ἔ-τω	δό-τω
στῆ-τε	θέ-τε	ἔ-τε	δό-τε
στά-ντων (στή-τωσαν)	θέ-ντων (θέτωσαν)	ἔ-ντων (ἔ-τωσαν)	δό-ντων (δότωσαν)
στῆ-τον	θέ-τον	ἔ-τον	δό-των
στή-των	θέ-των	ἔ-των	δό-των
Απαρ.			
στῆναι[3]	θεῖναι[3]	εἶναι[3]	δοῦναι[3]
Μετοχή			
στὰς (στάντος)	θεὶς (θέντος)	εἷς (ἕντος)	δοὺς (δόντος)
στᾶσα (στάσης)	θεῖσα (θείσης)	εἶσα (εἵσης)	δοῦσα (δούσης)
στὰν (στάντος)	θὲν (θέντος)	ἓν (ἕντος)	δὸν (δόντος)

3. Με συναίρεση από τους τύπους στη-έναι, θε-έναι, je-έναι, δο-έναι.

18/10/2017 11:31

Β'. Μέση φωνή

1. Ενεστώτας και παρατατικός

Οριστική			
Ενεστώτας			
ἵ-στᾰ-μαι	τί-θε-μαι	ἵ-ε-μαι	δί-δο-μαι
ἵ-στα-σαι	τί-θε-σαι	ἵ-ε-σαι	δί-δο-σαι
ἵ-στα-ται	τί-θε-ται	ἵ-ε-ται	δί-δο-ται
ἱ-στά-μεθα	τι-θέ-μεθα	ἱ-έ-μεθα	δι-δό-μεθα
ἵ-στα-σθε	τί-θε-σθε	ἵ-ε-σθε	δί-δο-σθε
ἵ-στα-νται	τί-θε-νται	ἵ-ε-νται	δί-δο-νται
ἵ-στα-σθον	τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	δί-δο-σθον
ἵ-στα-σθον	τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	δί-δο-σθον
Παρατατικός			
ἱ-στ'ᾰ-μην	ἐ-τι-θέ-μην	ἱ-έ-μην	ἐ-δι-δό-μην
ἵ-στα-σο	ἐ-τί-θε-σο	ἵ-ε-σο	ἐ-δί-δο-σο
ἵ-στα-το	ἐ-τί-θε-το	ἵ-ε-το	ἐ-δί-δο-το
ἱ-στά-μεθα	ἐ-τι-θέ-μεθα	ἱ-έ-μεθα	ἐ-δι-δό-μεθα
ἵ-στα-σθε	ἐ-τί-θε-σθε	ἵ-ε-σθε	ἐ-δί-δο-σθε
ἵ-στα-ντο	ἐ-τί-θε-ντο	ἵ-ε-ντο	ἐ-δί-δο-ντο
ἵ-στα-σθον	ἐ-τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	ἐ-δί-δο-σθον
ἱ-στά-σθην	ἐ-τι-θέ-σθην	ἱ-έ-σθην	ἐ-δι-δό-σθην

22-0012_164-231_18b.indd 133 18/10/2017 11:31

Υποτακτική Ενεστώτας			
ἱ-στῶμαι	τι-θῶμαι	ἱ-ῶμαι	δι-δῶμαι
ἱ-στῇ	τι-θῇ	ἱ-ῇ	δι-δῷ
ἱ-στῆται	τι-θῆται	ἱ-ῆται	δι-δῶται
ἱ-στώμεθα	τι-θώμεθα	ἱ-ώμεθα	δι-δώμεθα
ἱ-στῆσθε	τι-θῆσθε	ἱ-ῆσθε	δι-δῶσθε
ἱ-στῶνται	τι-θῶνται	ἱ-ῶνται	δι-δῶνται
ἱ-στῆσθον	τι-θῆσθον	ἱ-ῆσθον	δι-δῶσθον
ἱ-στῆσθον	τι-θῆσθον	ἱ-ῆσθον	δι-δῶσθον
Ευκτική **Ενεστώτας**			
ἱ-σταί-μην	τι-θεί-μην	ἱ-εί-μην	δι-δοί-μην
ἱ-σταῖ-ο	τι-θεῖ-ο	ἱ-εῖ-ο	δι-δοῖ-ο
ἱ-σταῖ-το	τι-θεῖ-το	ἱ-εῖ-το	δι-δοῖ-το
ἱ-σταί-μεθα	τι-θεί-μεθα	ἱ-εί-μεθα	δι-δοί-μεθα
ἱ-σταῖ-σθε	τι-θεῖ-σθε	ἱ-εῖ-σθε	δι-δοῖ-σθε
ἱ-σταῖ-ντο	τι-θεῖ-ντο	ἱ-εῖ-ντο	δι-δοῖ-ντο
ἱ-σταῖ-σθον	τι-θεῖ-σθον	ἱ-εῖ-σθον	δι-δοῖ-σθον
ἱ-σταί-σθην	τι-θεί-σθην	ἱ-εί-σθην	δι-δοί-σθην

22-0012_164-231_18b.indd 134 18/10/2017 11:31

Προστακτική Ενεστώτας			
ἵ-στᾰ-σο (ἵστω)	τί-θε-σο	ἵ-ε-σο	δί-δο-σο
ἱ-στά-σθω	τι-θέ-σθω	ἱ-έ-σθω	δι-δό-σθω
ἵ-στα-σθε	τί-θε-σθε	ἵ-ε-σθε	δί-δο-σε
ἱ-στά-σθων (-σθωσαν)	τι-θέ-σθων (-σθωσαν)	ἱ-έ-σθων (-σθωσαν)	δι-δό-σθων (-σθωσαν)
ἵ-στα-σθον	τί-θε-σθον	ἵ-ε-σθον	δί-δο-σθον
ἱ-στά-σθων	τι-θέ-σθων	ἱ-έ-σθων	δι-δό-σθων

Απαρ. Ενεστώτας			
ἵ-στα-σθαι	τί-θε-σθαι	ἵ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι

Μετοχή Ενεστώτας			
ἱ-στά-μενος	τι-θέ-μενος	ἱ-έ-μενος	δι-δό-μενος
ἱ-στα-μένη	τι-θε-μένη	ἱ-ε-μένη	δι-δο-μένη
ἱ-στά-μενον	τι-θέ-μενον	ἱ-έ-μενον	δι-δό-μενον

22-0012_164-231_18b.indd 135 18/10/2017 11:31

Ρήματα της β΄ συζυγίας (σε -μι)

2. Αόριστος β'

Οριστική		
ἐ-θέ-μην	εἵ-μην	ἐ-δό-μην
ἔ-θου	εἶ-σο	ἔ-δου
ἔ-θε-το	εἶ-το	ἔ-δο-το
ἐ-θέ-μεθα	εἵ-μεθα	ἐ-δό-μεθα
ἔ-θε-σθε	εἶ-σθε	ἔ-δο-σθε
ἔ-θε-ντο	εἶ-ντο	ἔ-δο-ντο
ἔ-θε-σθον	εἶ-σθον	ἔ-δο-σθον
ἐ-θέ-σθην	εἵ-σθην	ἐ-δό-σθην
Υποτακτική		
θῶμαι[1]	ὦμαι[1]	δῶμαι[1]
θῇ	ᾖ	δῷ
θῆται	ἦται	δῶται
θώμεθα	ὦμεθα	δώμεθα
θῆσθε	ἦσθε	δῶσθε
θῶνται	ὦνται	δῶνται
θῆσθον	ἦσθον	δῶσθον
θῆσθον	ἦσθον	δῶσθον

1. Με συναίρεση από τους τύπους θή-ωμαι, ἥ-ωμαι, δώ-ωμαι.

22-0012_164-231_18b.indd 136 18/10/2017 11:31

Ευκτική		
θεί-μην[2]	εἴ-μην[2]	δοί-μην[2]
θεῖ-ο	εἶ-ο	δοῖ-ο
θεῖ-το	εἶ-το	δοῖ-το
θεί-μεθα	εἴ-μεθα	δοί-μεθα
θεῖ-σθε	εἶ-σθε	δοῖ-σθε
θεῖ-ντο	εἶ-ντο	δοῖ-ντο
θεῖ-σθον	εἶ-σθον	δοῖ-σθον
θεί-σθην	εἴ-σθην	δοί-σθην
Προστακτική		
θοῦ[3]	οὖ[3]	δοῦ[3]
θέ-σθω	ἔ-σθω	δό-σθω
θέ-σθε	ἔ-σθε	δό-σθε
θέ-σθων (θέσθωσαν)	ἔ-σθων (ἔσθωσαν)	δό-σθων (δόσθωσαν)
θέ-σθον	ἔ-σθον	δό-σθον
θέ-σθων	ἔ-σθων	δό-σθων
Απαρ.		
θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		
θέ-μενος	ἔ-μενος	δό-μενος
θε-μένη	ἑ-μένη	δο-μένη
θέ-μενον	ἔ-μενον	δό-μενον

2. Από τους τύπους θε-ί-μην, ἑ-ί-μην, δο-ί-μην.
3. Από το θέ-σο, θέ-ο = θοῦ· ἔ-σο, ἔ-ο = οὖ· δό-σο, δό-ο = δοῦ.

22-0012_164-231_18b.indd 137 18/10/2017 11:31

Παρατηρήσεις

Ι. Ενεστώτας και παρατατικός

340. Των φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι:

1) Το ρηματικό θέμα είναι δύο ειδών: ι σ χ υ ρ ό (με μακρόχρονο χαρακτήρα) και α δ ύ ν α τ ο (με βραχύχρονο χαρακτήρα):
ρηματ. θ. **στη-** και **στᾰ-:** ἵ-στη-μι, ἵ-στᾰ-μαι
ρηματ. θ. **θη-** και **θε-:** τί-θη-μι, τί-θε-μαι
ρηματ. θ. **jη-** και **jε-:** ἵ-η-μι, ἵ-ε-μαι (βλ. § 64, 2)
ρηματ. θ. **δω-** και **δο-:** δί-δω-μι, δί-δο-μαι.

2) Από τα δύο αυτά είδη του ρηματ. θέματος προκύπτουν με τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό δύο αντίστοιχα είδη ενεστωτικού θέματος: το ισχυρό ενεστωτικό θέμα και το α δ ύ ν α τ ο ενεστωτικό θέμα (πβ. § 335): ἱ-στη-, ἱστα-· τιθη-, τιθε-· ἱη-, ἱε-· διδω-, διδο· και από το ισχυρό ενεστωτ. θέμα κανονικά σχηματίζονται τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής του ενεργητ. ενεστώτα και η υποτακτική γενικά (του ρ. ἵστημι ακόμη και το β΄ ενικό της προστακτικής), ενώ από το αδύνατο ενεστ. θέμα σχηματίζονται όλοι οι άλλοι τύποι στον ενεστώτα και τον παρατατικό (πβ. § 341).

3) Ο ενεστώτας της ενεργητικής και μέσης φωνής στην οριστική και προστακτική, το απαρέμφατο και η μετοχή, καθώς και ο παρατατικός της ενεργητ. και μέσης φωνής, σχηματίζονται με την προσκόλληση των κυρίως καταλήξεων απευθείας στο ενεστωτικό θέμα, χωρίς να μεσολαβούν θεματικά φωνήεντα (πβ. § 335,

22-0012_164-231_18b.indd 138 18/10/2017 11:31

2): δίδω-μι, δίδο-μεν, δίδο-τε, ἐδίδο-μεν, ἐδίδο-τε, διδό-τω, διδό-μεθα, ἐδιδό-μην, διδό-σθω, δίδο-σθαι, διδό-μενος κτλ.

4) Η υποτακτική του ενεστώτα της ενεργητικής και μέσης φωνής σχηματίζεται με τα θεματικά φωνήεντα των ρημάτων σε -ω και έχει τις ίδιες με αυτά ολικές καταλήξεις (βλ. § 282, 4), αλλά ο μακρόχρονος χαρακτήρας του ισχυρού θέματος (η ή ω) συναιρείται με το ακόλουθο φωνήεν των καταλήξεων: (ἱστή-ω) ἱστῶ, (τιθή-ῃς) τιθῇς, (διδώ-ω) διδῶ, (διδώ-ῃς) διδῷς **κτλ.**

5) Η ευκτική του ενεστώτα της ενεργητικής και μέσης φωνής σχηματίζεται χωρίς θεματικά φωνήεντα (βλ. § 282), παίρνει όμως τα εγκλιτικά φωνήεντα της ευκτικής ι και ιη (βλ. § 283), που προσθέτονται ανάμεσα στο χρονικό θέμα και τις προσωπικές καταλήξεις· αλλά το ι των εγκλιτικών φωνηέντων συναιρείται με τον προηγούμενο βραχύχρονο χαρακτήρα του αδύνατου θέματος α ή ε ή ο σε αι ή ει ή οι: (ἱστα-ίη-ν) ἱσταίην, (τιθε-ί-μην) τιθείμην, (διδο-ίη-ν) διδοίην, (διδο-ί-μην) διδοίμην **κτλ.**

6) Το σ στην κατάληξη -σαι της μέσης φωνής φυλάγεται, αν και βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα: ἵστα-σαι, τίθε-σαι, ἵ-εσαι, δίδο-σαι· **επίσης το σ στην κατάληξη -σο φυλάγεται στο β΄ ενικό του παρατατικού και στο β΄ ενικό της προστακτικής του ενεστώτα:** ἵστα-σο, ἐτίθε-σο, ἵε-σο, ἐδίδο-σο· ἵστα-σο, τίθε-σο, ἵε-σο, δίδο-σο· **αλλά στην ευκτική αποβάλλεται:** ἱσταῖ-ο, τιθεῖ-ο, ἰεῖ-ο, διδοῖ-ο.

341. 1) **Των ρ.** τίθημι **και** ἵημι **το β΄ και γ΄ ενικό της οριστικής του ενεργητ. παρατατικού και το β΄ ενικό της**

22-0012_164-231_18b.indd 139 18/10/2017 11:31

προστακτικής του ενεργητ. ενεστώτα κανονικά σχηματίζονται κατά τα συνηρημένα ρήματα σε **-έω:** ἐτίθεις, ἐτίθει - ἴεις, ἴει· τίθει, ἴει κτλ.

2) Του ρ. δίδωμι τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής του ενεργητ. παρατατικού και το β΄ ενικό της προστακτικής του ενεργητ. ενεστώτα σχηματίζονται κατά τα συνηρημένα ρήματα σε **-όω:** ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου - δίδου.

II. Αόριστος β'

342. Το ρ. ἵστημι έχει αόρ. β΄ κατά τα ρήματα σε -μι μόνο στην ενεργητ. φωνή (ἔ-στη-ν), ενώ τα ρ. τίθημι, ἵημι και δίδωμι έχουν και στην ενεργητ. και στη μέση (ἔ-θη-κα, ἐ-θέ-μην· ἧ-κα, εἵ-μην· ἔ-δω-κα, ἐ-δό-μην).

343. Του ρ. ἵστημι ο αόρ. β΄ **ἔστην:**

1) από το αδύνατο θέμα στᾰ- σχηματίζει την ευκτική (στα-ί-ην) σταίην, τη μετοχή στάς, στᾶσα, στὰν και τον τύπο στάντων του γ΄ πληθ. της προστακτικής· από το ισχυρό θέμα στη- σχηματίζει όλους τους άλλους τύπους: ἔ-στη-ν, ἔ-στη-μεν κτλ. - (στή-ω) στῶ, (στή-ῃς) στῇς κτλ. - στῆ-θι, στή-τω κτλ. - στῆ-ναι·

2) στο β΄ ενικό της προστακτικής έχει κατάληξη -θι: στῆ-θι.

344. Των ρ. τίθημι, ἵημι, δίδωμι οι αόριστοι β΄ **ἔθηκα - ἐθέμην, ἧκα - εἵμην, ἔδωκα - ἐδόμην:**

1) σχηματίζουν τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής στην ενεργητ. φωνή με τους τύπους του α΄ με χρον. χαρακτήρα **κ** (αντί **σ**)·

22-0012_164-231_18b.indd 140 18/10/2017 11:31

2) από το ισχυρό θέμα (θη-, ᾑ-, δω-) σχηματίζουν τα τρία ενικά πρόσωπα της οριστικής στην ενεργητ. φωνή (ἔ-θη-κα, ᾗ-κα, ἔ-δω-κα) και την υποτακτική στην ενεργητ. και μέση φωνή (θή-ω = θῶ, θή-ωμαι = θῶμαι· ᾗ-ω = ᾷ, ᾗ-ωμαι = ᾶμαι· δώ-ω = δῶ, δώ-ωμαι = δῶμαι)· από το αδύνατο θέμα (θε-, ἑ-, δο-) σχηματίζουν όλους τους άλλους τύπους της ενεργητ. και μέσης φωνής·

3) στο β΄ ενικό της προστακτικής στην ενεργητ. φωνή έχουν κατάληξη -ς: θέ-ς, ἔ-ς, δό-ς·

4) το σ στην κατάληξη της μέσης φωνής αποβάλλεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα· φυλάγεται μόνο στο β΄ ενικό της οριστ. του αορ. β΄ εἶ-μην: εἶσο·

5) στο ενεργητ. απαρέμφατο έχουν κατάληξη -έναι, αλλά συναιρούν το ε που είναι στην αρχή με τον προηγούμενο χαρακτήρα του θέματος: (θε-έναι) θεῖναι, (ἑ-έναι) εἶναι, (δο-έναι) δοῦναι.

ΙΙΙ. Τονισμός

345. Ο τόνος των ρημάτων σε -μι, όταν αυτά είναι σύνθετα με πρόθεση:

1) στην προστακτική του αορ. β΄, ενεργητικού και μέσου, ανεβαίνει όσο το επιτρέπει η λήγουσα, όχι όμως παραπάνω από την τελευταία συλλαβή της πρόθεσης, αν αυτή είναι δισύλλαβη: ἀνά-στηθι, ἀπόδοτε, κατά-θεσθε, ἄφ-ες, ἄφ-ετε, πρόσ-θες, ἐπί-θες κτλ.· αλλά στους τύπους του β΄ ενικού της προστακτικής του μέσου αορ. β΄ θοῦ (του τίθεμαι), οὗ (του ἵεμαι) και δοῦ (του δίδομαι), όταν αυτοί είναι σύνθετοι με μονοσύλλαβη πρόθεση ή

22-0012_164-231_18b.indd 141 18/10/2017 11:31

με δισύλλαβη που έχει πάθει έκθλιψη, ο τόνος δεν ανεβαίνει: ἐκ-θοῦ, ἀφοῦ (ἀπὸ + οὗ του ρ. ἀφ-ίεμαι), προδοῦ· (αλλά κατά-θου κτλ.)·

2) στο απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα και του αορ. β΄ ο τόνος μένει όπου και στο απλό ρήμα: ἀφ-ιστάναι, προσ-τιθέναι, ἀνα-τιθέναι, συν-ιέναι, ἀπο-διδόναι· συν-ιστάς, ἀνα-στάς, μετα-τιθείς, ἀποτιθέμενος, ἀπο-θέμενος, ἀπο-δοὺς κτλ.

2. Οι ἄλλοι χρόνοι των φωνηεντόληκτων ρημάτων σε -μι

346. Οι άλλοι χρόνοι, εκτός από τον ενεστώτα, παρατατικό και αόρ. β΄, των φωνηεντόληκτων ρημάτων ἵστημι, τίθημι, ἵημι και δίδωμι σχηματίζονται κανονικά όπως και των φωνηεντόληκτων ρημάτων σε **-ω**, δηλ. από το ισχυρό ή αδύνατο θέμα και με τις αντίστοιχες καταλήξεις, αλλά και με κάποιες ανωμαλίες, όπως φαίνεται στον παρακάτω συνολικό πίνακα:

α) **ἵ-στη-μι** (= στήνω)· (ρ. θ. στη- και στᾰ-), παρατ. ἵ-στη-ν, μέλλ. στή-σω, αόρ. α΄ ἔ-στη-σα, αόρ. β΄ ἔ-στη-ν, παρακ. ἕ-στη-κα[1], υπερσ. εἰ-στή-κειν[1] και ἐ-στή-κειν, συντελ. μέλλ. ἐ-στή-ξω. **Μέσ. και παθ.** ἵ-στα-μαι, παρατ., ἱστά-μην, μέσ. μέλλ. στή-σομαι, μέσ. αόρ. α΄ ἐ-στησάμην, παθ. μέλλ. στα-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-στά-θην. **Ρημ. επίθ.** ἀνά-στα-τος, ἀν-υπό-στατος, ἀπο-στα-τέον. **Παράγ.** στά-σις, ἐπι-στά-της, στα-θμός, στή-λη, στή-μων κτλ.

Ο παρακείμ. ἕστηκα και ο υπερσυντ. εἱστήκειν έχουν

22-0012_164-231_18b.indd 142 18/10/2017 11:31

σε ορισμένα πρόσωπα και δεύτερους τύπους από το αδύνατο θέμα στᾰ- (με αναδιπλασιασμό σε-στα- = ἑστα-) και με τις προσωπικές καταλήξεις αμέσως προσκολλημένες στο θέμα. Έτσι σχηματίζονται οι τύποι: ἕστηκα, -κας, -κε, -καμεν, -κατε, -κασι και **ἔ-στα-μεν, ἔ-στα-τε, ἑ-στᾶ-σι** (από το ἑ-στά-ασι). Απαρ. ἑστηκέναι και **ἑ-στάναι.** Μετοχή: ἑστηκώς, -κυῖα, -κὸς και **ἑστώς, ἑστῶσα, ἑστὼς** και **ἑστός**[1], γεν. ἑστῶτος, ἑστώσης, ἑστῶτος (βλ. § 187, 9). Υπερσυντέλ. εἱστήκειν, -κεις, -κει, -κεμεν, -κετε, -κεσαν και **ἔ-στα-σαν**.

β) **τί-θη-μι** (= θέτω)· (ρ. θ. θη- και θε-), παρατ. ἐ-τί-θην, μέλλ. θή-σω, αόρ. ἔ-θη-κα, παρακ. τέ-θη-κα ή τέ-θει-κα. Μέσ. και παθ. τί-θε-μαι, παρατ. ἐ-τι-θέ-μην, μέσ. μέλλ. θή-σομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐ-θέ-μην, παθ. μέλλ. τε-θή-σομαι (από το θε-θήσομαι, βλ. § 69, 1), παθ. αόρ. ἐ-τέ-θην (από το ἐ-θέ-θην), παρακ. μέσ. τέ-θει-μαι, παρακ. παθ. κεῖμαι (= είμαι τοποθετημένος από κάποιον), υπερσ. παθ. ἐ-κεί-μην (βλ. § 351, 5). Ρημ. επίθ. θετός, πρόσθε-τος ή προσ-θε-τός, σύν-θε-τος, θε-τέον κτλ. Παράγ. θῆ-μα, ἀνά-θη-μα (= αφιέρωμα), θέ-σις κτλ.·

---

1. Ο τύπος ἕστηκα σχηματίστηκε από το σέ-στη-κα (βλ. § 64, 1) και ο τύπος εἱστήκειν από το ἐ-σε-στή-κειν, ἐ-ε-στή-κειν = εἱστήκειν, με δασεία από αναλογία προς τον παρακείμενο.

1. Όπως το ουδέτερο λελυκός.

22-0012_164-231_18b.indd 143 18/10/2017 11:31

γ) **ἴ-η-μι** (= ρίχνω)· (ρ. θ. jη- = ἡ- και jε- = ἐ-), παρατ. ἴ-η-ν, μέλλ. ἥ-σω, αόρ. ἧ-κα, παρακ. εἶ-κα. Μέσ. και παθ. ἵ-ε-μαι, παρατ. ἱ-έ-μην, μέσ. μέλλ. -ή-σο-μαι (ἀφ-ή-σομαι), μέσ. αόρ. α΄ -η-κά-μην (προ-η-κά-μην, σπάν.), μέσ. αόρ. β΄ -εί-μην (ἀφ-εί-μην, ἀφ-εῖσο, ἀφ-εῖτο κτλ.), παθ. μέλλ. -ε-θήσομαι (ἀφ-ε-θήσομαι), παθ. αόρ. -εί-θην (ἀφ-εί-θην, υποτ. ἀφ-ε-θῶ κτλ.), παρακ. -εῖ-μαι (ἀφ-εῖ-μαι), υπερσ. -εί-μην (ἀφ-εί-μην, ἀφ-εῖ-σο, ἀφ-εῖ-το κτλ.). Ρημ. επίθ. (ἐ-τὸς) κάθ-ε-τος, ἄφ-ε-τος, συν-ε-τός. Παράγ. ἄν-ε-σις, ἄφ-ε-σις, ἔν-ε-σις, σύν-ε-σις κτλ., ἀφ-έ-της, ἐφ-έ-της κτλ.

δ) **δί-δω-μι** (= δίνω)· (ρ. θ. δω- και δο-), παρατ. ἐ-δί-δουν (-ους, -ου), μέλλ. δώ-σω, αόρ. ἔ-δω-κα, παρακ. δέ-δω-κα, υπερσ. ἐ-δε-δώ-κειν, συντελ. μέλλ. δεδωκὼς ἔσομαι. Μέσ. και παθ. δί-δο-μαι, παρατ. ἐ-δι-δό-μην, μέσ. μέλλ. δώ-σομαι, μέσ. αόρ. β΄ ἐ-δό-μην, παθ. μέλλ. δο-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-δό-θην, παρακ. δέ-δο-μαι, υπερσ. ἐ-δε-δό-μην. Ρημ. επίθ. δο-τός, δο-τέος. Παράγ. δό-σις, δο-τήρ, δῶ-ρον κτλ.

Γ΄. Ἄλλα φωνηεντόληκτα ρήματα σε -μι

347. Ἄλλα φωνηεντόληκτα ρήματα σε **-μι**, εκτός από τα ρ. ἵστημι, τίθημι, ἵημι και δίδωμι, είναι τα εξής:

1) πί-μ-πλη-μι (= γεμίζω) και 2) πίμπρημι (= πυρπολώ, καίω), που ανάμεσα από τον ενεστωτικό αναδιπλασιασμό (πι-) και το ρηματικό θέμα (πλη-, πρη-) παίρνουν το σύμφωνο **μ** για λόγους ευφωνίας: πί-μ-πλη-μι, πί-μ-πρη-μι. Αλλά τα σύνθετα ἐμπίμπλημι, ἐμπίπρημι βρίσκονται

22-0012_164-231_18b.indd 144 18/10/2017 11:31

συνήθως χωρίς το ευφωνικό μ στον ενεστώτα (από λόγους ανομοίωσης, § 69, 2, α): ἐμπίπλημι, ἐμπίπρημι.

3) ὀ-νί-νη-μι (= ωφελώ), που παίρνει ενεστωτικό αναδιπλασιασμό μέσα στο θέμα, δηλ. μετά το αρχικό φωνήεν ο: ὀ-νί-νη-μι·

4) ἄγα-μαι (= θαυμάζω) και 5) δύνα-μαι, που δεν παίρνουν ενεστωτικό αναδιπλασιασμό·

6) ἐπί-στα-μαι (= ξέρω καλά), που επίσης δεν παίρνει ενεστωτικό αναδιπλασιασμό· αυτό δεν είναι σύνθετο από το ρ. ἵσταμαι (γιατί ἐπὶ + ἵσταμαι = ἐφίσταμαι = «ἵσταμαι ἐπί τινος» = επιστατώ), παρά απευθείας από την πρόθ. ἐπὶ και το θέμα στα-.

Τα παραπάνω έξι ρήματα κλίνονται στον ενεστώτα και τον παρατατικό κατά το ρ. ἵστημι - ἵσταμαι και σχηματίζουν τους χρόνους κατά τον ακόλουθο τρόπο:

1. πἰ-μ-πλη-μι (ρ. θ. πλη-, πλᾰ-), παρατ. ἐ-πί-μ-πλη-ν, μέλλ. -πλή-σω, αόρ. -έ-πλη-σα, παρακ. πέ-πλη-κα. **Μέσ. και παθ.** πί-μ-πλᾰ-μαι, παρατ. ἐ-πι-μ-πλά-μην, (μέσ. μέλλ. πλή-σομαι), μέσ. αόρ. α΄ ἐ-πλη-σάμην και μέσ. αόρ. β΄ -ε-πλή-μην (σπάν.), παθ. μέλλ. πλη-σ-θήσομαι, παθ. αόρ. ἐ-πλήσ-θην, παρακ. -πέ-πλη-σ-μαι. **Ρημ. επίθ.** ἄ-πλη-στος, ἐμ-πλη-σ-τέος. **Παράγ.** πλήρης, πλῆθος κτλ.

2. πἰ-μ-πρη-μι (ρ. θ. πρη-, πρᾰ-), **συνήθ. σύνθ.** ἐμ-πί-(μ)-πρη-μι, παρατ. ἐν-ε-πί-μ-πρη-ν, μέλλ. ἐμ-πρή-σω, αόρ. ἐν-έ-πρη-σα. **Παθ.** ἐμ-πί-πρα-μαι, παθ. αόρ. ἐν-ε-πρή-σ-θην. **Παράγ.** πρῆσις, ἐμπρησμός, ἐμπρηστὴς κτλ.

3. ὀ-νἰ-νη-μι (ρ. θ. ὀνη-, ὀνᾰ-). **(Ενεστ. οριστ.** ὀ-νί-νη-μι, ὀνίνης, ὀνίνησι· **τα λοιπά πρόσ. άχρηστα - υποτ., ευκτ. και προστ. λείπουν· απαρ.** ὀνινάναι, **μετοχή μόνο**

22-0012_164-231_18b.indd 145 18/10/2017 11:31

θηλ. ὀνινᾶσα), παρατ. (λείπει και στη θέση του χρησιμοποιείται ο παρατ. του ὠφελῶ) ὠφέλουν, μελλ. ὀνή-σω, αόρ. ὤνη-σα. Μέσ. και παθ. ὀ-νί-νᾰ-μαι (εκτός από την οριστ. εύχρηστη η ευκτ. ὀνιναίμην, ὀνίναιο, ὀνίναιτο κτλ., που τονίζεται κατά τα βαρύτονα, και το απαρ. ὀνίνασθαι), παρατ. ὠ-νι-νά-μην, μέσ. μέλλ. ὀνή-σομαι, μέσ. αόρ. ὠνή-μην (ευκτ. ὀναίμην, ὄναιο, ὄναιτο κτλ., που τονίζεται κατά τα βαρύτονα· απαρ. ὄνα-σθαι), παθ. αόρ. ὠνή-θην· τα λοιπά από το ωφελούμαι. Ρημ. επίθ ἀνόνητος (ενεργ. = εκείνος που δεν ωφελεί, ανώφελος· παθ. = εκείνος που δεν ωφελείται), ὀνη-τέον. Παράγ. ὄνησις κτλ.

4. ἄγα-μαι (ρ. θ. ἀγα- και ἀγασ-), εύχρ. η ευκτ. α΄ ενικού ἀγαίμην και γ΄ πληθ. ἄγαιντο (ο τονισμός κατά τα βαρύτονα), παρατ. ἠγά-μην, (μέσ. μέλλ. ἀγά-σομαι), μέσ. αόρ. ἠγα-σάμην, παθ. αόρ. ἠγάσ-θην. Ρημ. επίθ. ἀγαστός, ἀξιάγαστος. Παράγ. ἄγασμα (= αντικείμενο θαυμασμού ή λατρείας), επίρρ. (από τη μετοχή) ἀγαμένως (= με θαυμασμό) κτλ.

5. δύνα-μαι (ρ. θ. δυνα- και δυνασ-). Ενεστ. οριστ. δύναμαι, δύνασαι, δύναται κτλ., υποτ. δύνωμαι, δύνῃ, δύνηται κτλ., ευκτ. δυναίμην, δύναιο, δύναιτο κτλ. (ο τονισμός κατά τα βαρύτονα), προστ. μόνο δυνάσθω, δυνάσ-θωσαν, απαρ. δύνασ-θαι, μετ. δυνά-μενος· παρατ. ἐ(ἡ)δυνάμην, ἐ(ἡ)δύνω, ἐ(ἡ)δύνατο κτλ., μέσ. μέλλ. δυνή-σομαι, παθ. αόρ. ως μέσ. ἐ(ἡ)δυνή-θην (βλ. § 269, 1, α) και (σπάν.) ἐ-δυνάσ-θην, παρακ. δε-δύνη-μαι. Ρημ. επίθ. δυνα-τός, ἀδύνατος. Παράγ. δυνάστης κτλ.·

6. ἐπίστα-μαι (ρ. θ. ἐπι-στη- και ἐπι-στᾰ-). Ενεστ.

22-0012_164-231_18b.indd 146 18/10/2017 11:31

οριστ. ἐπίσταμαι, -σαι, -ται κτλ., υποτ. ἐπίστωμαι, -ῃ, -ηται κτλ., ευκτ. ἐπισταίμην, -αιο, -αιτο κτλ. (ο τονισμός κατά τα βαρύτ.), προστ. ἐπίστω (και ἐπίστασο), ἐπιστάσθω κτλ., απαρ. ἐπίστασθαι, μετ. ἐπιστάμενος· παρατ. ἠπιστάμην, ἠπίστω (και ἠπίστασο), ἠπίστατο κτλ., (βλ. § 269, 2, α) μέσ. μέλλ. ἐπι-στή-σομαι, παθ. αόρ. ἠπιστή-θην. Ρημ. επίθ. ἐπιστη-τός, -τέος. Παράγ. ἐπιστήμη, ἐπιστήμων κτλ.

348. Εκτός από τα παραπάνω ρήματα, κατά το ἵστημι - ἵσταμαι κλίνονται και τα εξής:

1) κρέμα-μαι (= είμαι κρεμασμένος), (θ. κρέμα-, κρεμη-) του ενεστ. εύχρ. είναι η οριστ. κρέμαμαι, -σαι, -ται κτλ. και η μετ. κρεμάμενος· παρατ. ἐκρεμάμην, ἐκρέμω, ἐκρέματο κτλ., μέσ. μέλλ. ως παθ. κρεμήσομαι (ποιητ.). Το ρ. κρέμαμαι χρησιμεύει σαν παρακείμ. του κρεμάννυμαι·

2) ο αόρ. ἐ-πριά-μην (= αγόρασα), του ρ. ὠνοῦμαι (= αγοράζω) (ρ. θ. πριᾰ-) οριστ. ἐπριάμην, ἐπρίω, ἐπρίατο κτλ., υποτ. πρίωμαι, πρίῃ, πρίηται κτλ., ευκτ. πριαίμην, πρίαιο, πρίαιτο κτλ., (προστ. πρίω και πρίασο, πριάσθω κτλ., ποιητ.), απαρ. πρίασθαι, μετ. πριάμενος.

22-0012_164-231_18b.indd 147 18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 148 18/10/2017 11:31

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 3ου ΤΟΜΟΥ

Σελ.

21ο Κεφ. Ρήματα της α' συζυγίας (σε -ω) βαρύτονα

Βαρύτονο φωνηεντόληκτο ρήμα ενεργ. φωνής (λύω) 10
Μέσης φωνής (μέσης διάθ.) 18
Μέσης φωνής (παθητ. διάθ.) 26
Γενικές παρατηρήσεις στο σχηματισμό των ρηματ. τύπων της α΄ συζυγίας 30
1. Συστατικά μέρη των μονολεκτικών τύπων 30
α) Προσωπική κατάληξη 31
β) Θεματικό φωνήεν 38
γ) Εγκλιτικό φωνήεν 39
δ) Χρονικός χαρακτήρας 39
ε) Χρονικό πρόσφυμα 40
2. Σχηματισμός περιφραστικών χρόνων 40
Ολικές ή φαινομενικές καταλήξεις 41

22ο Κεφ. Σχηματισμός των φωνηεντόλ. ασυναίρ. ρημ. α' συζυγίας

1. Ενεστώτας και παρατατικός 42
2. Οι άλλοι χρόνοι 42
Πίνακας φωνηεντόλ. ασυναίρ. ρημάτων με διαφορές ή ανωμαλίες 43

22-0012_164-231_18b.indd 149 18/10/2017 11:31

23ο Κεφ. Σχηματισμός των αφωνόληκτων ρημ. α' συζυγίας

1. **Ενεστώτας και παρατατικός ενεργ. και μέσης φωνής 47**
2. **Ενεργ. και μέσος μέλλοντας, ενεργ. και μέσος αόρ. α΄ 50**
3. **Ενεργ. παρακείμ. και υπερσ. 54**
4. **Παθ. μέλλ. α΄ και παθ. αόρ. α΄ 56**
5. **Παρακείμενος και υπερσυντ. μέσης φωνής..... 57**

24ο Κεφ. Σχηματισμός των ενρινόλ. και υγρόληκτων ρημάτων α' συζυγίας

1. **Ενεστώτας και παρατατικός ενεργ. και μέσης φωνής 62**
2. **Οι άλλοι χρόνοι 65**

25ο Κεφ. Δεύτεροι χρόνοι των ρημάτων α' συζυγίας

1. **Ενεργ. και μέσος αόρ. β΄ 77**
2. **Παθητ. μέλλ. β΄ και παθητικός αόρ. β΄ 83**
3. **Ενεργ. παρακείμενος και υπερσυντέλικος β΄ 86**
4. **Γενικές παρατηρήσεις στους δεύτερους χρόνους 87**

26ο Κεφ. Ρήματα συνηρημένα ή περισπώμενα

1. **Ενεστώτας και παρατατικός**
   τιμῶ - τιμῶμαι 90
   ποιῶ - ποιοῦμαι 95

22-0012_164-231_18b.indd 150 18/10/2017 11:31

δηλῶ - δηλοῦμαι 100
Παρατηρήσεις 105
α) στα συνηρ. ρ. σε -άω 105
β) στα συνηρ. ρ. σε -έω 107
γ) στα συνηρ. ρ. σε -όω 108
2. Οι άλλοι χρόνοι 109
Πίνακας συνηρ. ρημάτων με διαφορές ή ανωμαλίες 110

27ο Κεφ. Ρήματα β' συζυγίας σε -μι

Διαίρεση των ρημ. σε -μι 118

Α΄. Συμφωνόληκτα ρήμ. σε -μι 118
1. Ενεστώτας και παρατατικός 118
δείκνυμι - δείκνυμαι 120
Παρατηρήσεις 124
2. Οι άλλοι χρόνοι 125

Β΄. Φωνηεντόληκτα ρήμ. σε -μι 126
1. Ενεστώτας, παρατατικός και αόρ. β΄ 127
ἵστημι, τίθημι, ἵημι, δίδωμι, ἵσταμαι, τίθεμαι, ἵεμαι, δίδομαι 133
Παρατηρήσεις
I. Ενεστ. και παρατατικός 138
II. Αόριστος β΄ 140
III. Τονισμός 141
2. Οι άλλοι χρόνοι 142

Γ΄. Άλλα φωνηεντόλ. ρήματα σε -μι 144

22-0012_164-231_18b.indd 151 18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 152 18/10/2017 11:31

22-0012_164-231_18b.indd 153 18/10/2017 11:31

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.